

De Haagse
Scholen

Jaarverslag 2018

Wij bereiden onze leerlingen voor op de wereld van morgen

Jaarverslag **2018** Bestuursverslag en jaarrekening

Inhoudsopgave Bestuursverslag

Voorwoord		9
Hoofdstuk 1	Onderwijs	11
Hoofdstuk 2	Scholen en leerlingen	17
Hoofdstuk 3	Governance	21
Hoofdstuk 4	Bedrijfsvoering	27
Hoofdstuk 5	Samenwerking en relaties	41
Hoofdstuk 6	Continuïteitsparagraaf	45

Bijlagen

Bijlagen	115
Leerlingaantal per school	116
Ontwikkeling resultaten Cito-eindtoets	118
Adressenlijst scholen	120
Verklaring afkortingen en begrippen	123
Verklarende woordenlijst bij jaarrekening en bedrijfsvoering	125

Inhoudsopgave Jaarrekening

Balans	57
Staat van baten en lasten	58
Voorstel resultaatbestemming	58
Kasstroomoverzicht	59
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	60
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans:	67
• Materiële vaste activa	67
• Vorderingen	68
• Liquide middelen	70
• Eigen vermogen	71
• Voorzieningen	72
• Kortlopende schulden	74
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	77
Model H toelichting op de op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten:	78
• Toelichting op de baten	78
• Toelichting op de lasten	81
Verplichte toelichting:	88
• Model E: Verbonden partijen	88
• Model G 2018: G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule	90
• Model H: Model Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	96
Vaststellingsformat schoolbesturen subsidie 2018	100
Vaststelling en goedkeuring:	108
• Statutaire regeling inzake de resultaatbestemming	109
• Gebeurtenissen na balansdatum	77
Overige gegevens:	109
• Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	110
• Gegevens over de rechtspersoon	113

Voorwoord

Terugkijkend op 2018 kunnen we trots zijn op de inzet en prestaties van onze scholen.

Ondanks het stijgende lerarentekort en de in het onderwijs ervaren werkdruk, zijn de brede onderwijsopbrengsten zonder meer goed te noemen. Daarnaast hebben onze scholen er alles aan gedaan om de continuïteit van het onderwijs voor onze leerlingen te borgen. Klassen zijn hierdoor zelden tot nooit naar huis gestuurd vanwege problemen op het gebied van de personele bezetting.

Onderwijsvernieuwing

Onze scholen hebben daarnaast op verschillende manieren hard gewerkt aan de vernieuwing van het onderwijs. Dit hebben zij gedaan door bijvoorbeeld de samenwerkingscultuur te versterken, door het gebruik van nieuwe ICT-toepassingen of door de keuze voor een volledig nieuw onderwijsconcept. Zo hebben twee van onze scholen, Het Startpunt en de Springbok, het IB onderwijs (International Baccalaureate) in 2018 als leidend concept gekozen.

Alle deze vernieuwingen hebben twee dingen gemeen; zij versterken zowel het eigenaarschap van leerlingen in het leerproces als de onderzoekende houding van onze leerlingen.

Ambitiestatement

Bestuursbreed hebben wij ons in 2018 georiënteerd op het vervolg van onze organisatiekoers, dat wij het Ambitiestatement noemen. Onze conclusie is dat de drie kernthema's waar wij aan werken (onderwijsvernieuwing, professionalisering en profilering), nog volop actueel zijn. Waar wij ons in kunnen ontwikkelen is de gezamenlijke zoektocht naar antwoorden op vragen over het onderwijs van de toekomst. Dat is de grote uitdaging waar wij voor staan.

Samenwerking

In 2018 is duidelijk geworden dat het leerkrachtentekort een probleem van formaat is geworden. Veel van onze aandacht zal in de komende jaren dan ook uitgaan naar manieren om met dit probleem om te gaan. Dat doen wij als bestuur, maar ook in samenwerking met collega besturen, de gemeente, de regio en tal van nationale initiatieven.

Binnen de context van deze vraagstelling kijken wij met grote tevredenheid terug op 2018.

College van Bestuur De Haagse Scholen,

Wiely Hendricks (voorzitter) en Cobi van Beek (lid)

23 april 2019

ONDERWIJS

De Haagse Scholen is de stichting voor openbaar basis- en speciaal onderwijs in Den Haag. In totaal hebben we 52 scholen in onze mooie hofstad. De Haagse Scholen is toekomstgericht. Daarom is onze missie: **“Wij bereiden onze leerlingen voor op de wereld van morgen.”** Kinderen zijn van nature leergierig en door onder andere stimulering van verwondering en nieuwsgierigheid begeleiden wij ze bij het herkennen en ontwikkelen van hun eigen talenten. Wij leren onze leerlingen ook samen te werken en samen te leven, en leren hen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces. Dit is alleen maar mogelijk omdat wij, en onze leerkrachten in het bijzonder, zich dagelijks inzetten om kinderen voor te bereiden op de wereld van morgen!

Ambitiestatement 2015-2020

We hebben vastgesteld dat de behoefte van kinderen en de samenleving is veranderd. Om onze leerlingen voor te bereiden op de wereld van morgen heeft De Haagse Scholen “Ambitiestatement 2015-2020” ontwikkeld. In 2018 is het ambitiestatement geëvalueerd. De uitkomsten hiervan worden gebruikt om het ambitiestatement in 2019 bij te stellen.

Om onze missie te versterken doen we 6 beloften naar onze leerlingen, ouders en medewerkers:

1. Wij kennen ieder kind.
2. Wij stimuleren verwondering en nieuwsgierigheid.
3. Wij leren onze leerlingen om samen te werken en samen te leren.
4. Wij leren onze leerlingen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces.
5. Wij verbeteren de dialoog met ouders over de ontwikkeling van hun kinderen.
6. Wij onderzoeken en ontwikkelen onze kennis, houding en vaardigheden.

Bij de realisatie van het “Ambitiestatement 2015-2020” zijn er tevens drie strategische kernthema’s geformuleerd.

- Pedagogisch-didactische onderwijsvernieuwing.
- Professionaliteit in mensen en cultuur.
- Versteving van de profilering, naar binnen en naar buiten.

ONDERWIJS

Pedagogisch-didactische vernieuwing

Pedagogisch-didactische vernieuwing is één van de belangrijkste opdrachten van ons ambitiestatement. Deze ambitie sluit naadloos aan bij de missie van De Haagse Scholen: “Wij bereiden onze leerlingen voor op de wereld van morgen”. Dit betekent dat de ontwikkeling van talenten, vaardigheden en houdingen van leerlingen steeds meer centraal komt te staan in het onderwijs (naast ‘traditionele’ begrippen als taal, lezen en rekenen). We hebben het dan over de zogenoemde 21-eeuwse vaardigheden, zoals kritisch denken, digitale vaardigheden, creativiteit en eigenaarschap. Dit zijn immers vaardigheden die kinderen steeds meer nodig hebben om zich in de snel veranderende maatschappij te kunnen ontplooiën. Dit vraagt ook om meer uitdagend onderwijs dat de betrokkenheid van leerlingen vergroot en hun nieuwsgierigheid stimuleert. Daarnaast krijgt het aanboren van talenten en brede vorming van leerlingen een prominente rol in het onderwijs. Hiermee willen we ook de kinderen uit achterstandswijken en meertalige kinderen meer kansen bieden om zich te ontwikkelen.

Bijna al onze scholen zijn in de afgelopen jaren aan de slag gegaan met een vorm van innovatie en hebben hun eigen ambities op dit vlak. Om deze ontwikkelingen beter te kunnen ondersteunen, te stimuleren en te borgen, is het afgelopen jaar geëvalueerd waar onze scholen momenteel staan als het gaat om onderwijsvernieuwing.

De rode draad bij al deze ontwikkelingen is dat talenten, vaardigheden en attitudes meer centraal komen te staan in het onderwijs op onze scholen. De mate waarin en de manier waarop onze scholen werken aan onderwijsvernieuwing loopt echter uiteen. Dit is mede afhankelijk van de ontwikkelingsfase waarin de school zich bevindt, van de leerlingenpopulatie en van de visie van de school. De meeste scholen zijn aan het experimenteren met bijvoorbeeld de inzet van digitale middelen, het draaien van projecten, thematisch werken of de inzet van een portfolio. Dit gebeurt vaak in de vorm van een proeftuintje of een pilot in een of meerdere klassen.

Daarnaast werkt een deel van de scholen vanuit een duidelijke visie op het onderwijs aan een structurele vernieuwing binnen hun onderwijsaanbod. Het gaat dan met

name om de zaak- en beeldende vakken. Dit zijn vooral scholen die een specifiek concept hebben omarmd, zoals IPC, OGO (ontwikkeling gericht onderwijs), IB (International Baccalaureat) en NPDL (New Pedagogies for Deep Learning). Eén van onze scholen heeft een structurele vernieuwing doorgevoerd voor het gehele onderwijsaanbod vanuit een duidelijke visie. Dit is de Springbok, met NT2 proof.

Onderzoek

Om meer zicht te krijgen op de moeilijk meetbare opbrengsten van de onderwijsinnovatie (dus niet de reguliere school opbrengsten zoals rekenen en taal) in de scholen, heeft het bestuur in 2017 een Regisseur Onderzoek en Evaluatie aangesteld. Deze regievoerder werkt aan het opzetten van een bestuurlijke monitor in samenwerking met de beleidsmedewerkers en Mebitstudenten.

Daarnaast is door de Mebitstudenten een onderzoek naar een Middenschool binnen De Haagse Scholen verricht. Een betere overgang tussen primair naar voortgezet onderwijs is een belangrijk aandachtspunt. In 2018 is een onderzocht of een later keuzemoment (bijvoorbeeld op 14-jarige leeftijd) bijdraagt aan het schoolsucces in het voortgezet onderwijs. De oprichting van een school voor 10 tot 14-jarigen is niet de eerste aanbeveling van de onderzoeksgroep. De Haagse Scholen heeft veel kennis, talent en expertise vanuit onder meer innovatieve onderwijsconcepten. Deze kennis kan gebruikt worden om een oplossing te vinden voor een soepele overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs voor ieder kind.

Overgang naar VO

Door het verkrijgen van de PO-VO-doorstroomsubsidie vanuit het ministerie van onderwijs en wetenschappen werken op dit moment vijf scholen met een voortgezet onderwijsschool en diverse externen aan een plan voor een betere overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs.

Centrale Eindtoets 2018

Sinds 2014-2015 is het wettelijk verplicht dat alle groep 8 leerlingen deelnemen aan de eindtoets. Wettelijk hebben scholen momenteel de keuze uit vijf eindtoetsen. De Haagse Scholen heeft samen met de adviesgroep onderwijs besloten dat alle reguliere basisscholen in ieder geval tot en met 2019 de Centrale Eindtoets van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) afnemen. De belangrijkste reden hiervoor is

dat de beloofde toevoeging van de set ankeropgaves nog niet heeft plaats gevonden. Hierdoor is de vergelijkbaarheid van de toetsen nog onvoldoende. De adviesgroep onderwijs zal het onderwerp eindtoets bij de start van het nieuwe schooljaar opnieuw agenderen om hier een advies over te geven. Voor het S(B)O is de eindtoets pas in 2020 verplicht. Voor deze groep is de keuze voor deelname vrij en zo ook de keuze van een toets.

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde eindopbrengsten van onze leerlingen van de afgelopen 4 jaar weergegeven.

	2015	2016	2017	2018
CET DHS II	534,5	534,4	534,2	534,8
CET G4 *	534,1	533,6	534,1	
CET landelijk **	534,8	534,5	535,1	534,9

* Bron: ‘staat van het Rotterdamse onderwijs’
bronvermelding daar is Cito.

** Bron: schoolrapportages CvTE.

Gemiddelde scholen

Kijkend naar het leerlinggemiddelde is te zien dat we ten opzichte van 2017 een sprong hebben gemaakt en tevens de hoogste gemiddelde opbrengsten van de afgelopen vier jaar hebben behaald. Als we kijken naar het percentage onvoldoende en voldoende scorende scholen, dan is het percentage onvoldoende scorende scholen substantieel afgenomen (van 28 naar 14%). Het percentage voldoende scorende scholen is hiermee dus behoorlijk gestegen.

Bovenschoolse kwaliteitszorg

Er is dit jaar hard gewerkt om onze bovenschoolse kwaliteitszorg beter vorm te geven. De aanleiding hiervoor lag bij de behoefte vanuit het bestuur om beter zicht te krijgen op de brede onderwijskwaliteit en de ontwikkeling van onze eigen ambities. Ook was er een sterke behoefte in het veld om het gesprek over onderwijsontwikkeling en -kwaliteit beter en structureler vorm te geven. Daarnaast hanteert de onderwijsinspectie een nieuwe werkwijze met een bijbehorend onderzoekkader, waarbij het bestuur bij een onderzoek het eerste aanspreekpunt is.

Een werkgroep (directeuren, bestuur en beleid) is aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een interne auditsystematiek, een kwaliteitszorgmonitor en een cyclus

van schoolbezoeken en ontwikkelgesprekken van onze bovenschoolse directeuren. Belangrijk uitgangspunt hierbij was het ontwikkelingsgerichte karakter en het positieve effect dat dit moet hebben op onze professionele cultuur.

Inmiddels is er een kwaliteitskader en een audit draaiboek opgesteld, zijn er 20 auditoren (leerkrachten, IB-ers en directeuren) opgeleid en zijn de eerste drie auditpilots succesvol uitgevoerd. In het tweede deel van het schooljaar 2018-2019 zullen er nog vijf verdiepende pilots uitgevoerd gaan worden. In september 2019 zal een derde auditoren training plaats vinden waardoor we met een poule van 30 auditoren in schooljaar 2019-2020 17 audits zullen gaan uitvoeren.

Met behulp van deze systematiek zullen al onze scholen een keer in de drie jaar een intern auditbezoek krijgen. De rapportages zijn onderwerp van gesprek tijdens de ontwikkelgesprekken met de bovenschools directeur.

Integrale plannen

Bijna alle scholen van De Haagse Scholen zijn betrokken bij de uitvoering van het gemeentelijk onderwijsbeleid. Dit betreft met name het onderwijsachterstandenbeleid uit de Haagse Educatieve Agenda (HEA). Vorig jaar is een nieuwe HEA opgesteld voor de periode 2018 - 2022 met als titel ‘Ontwikkel kansen in Den Haag’. Prioriteiten zijn onder andere meer kansengelijkheid en voldoende, bekwame en innoverende onderwijsprofessionals.

In het najaar van 2018 hebben de scholen voor de vierde keer hun plannen en bijbehorende subsidieaanvraag ingediend in het kader van de HEA-ambities beschreven in hun integrale plan. De gemeente heeft in december 2018 de subsidiebeschikkingen toegewezen.

Passend Onderwijs

Sinds 1 augustus 2014 is de wet Passend Onderwijs van kracht, waardoor scholen zorgplicht hebben gekregen. Om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een passende onderwijsplek aan te kunnen bieden, werken scholen samen in samenwerkingsverbanden. Bijna alle scholen van De Haagse Scholen participeren in het samenwerkingsverband SPPOH. Dit geldt niet voor de VSO-afdelingen, deze zijn namelijk aangesloten bij het Samenwerkingsverband Zuid-Holland West.

De scholen ‘de Strandwacht’ en ‘de Piramide’ maken daarnaast deel uit van enkele andere samenwerkingsverbanden. In totaal gaat het om zeven verschillende samenwerkingsverbanden.

SPPOH heeft een aantal kaders gesteld voor het realiseren van passend onderwijs voor alle leerlingen binnen het samenwerkingsverband. De scholen werken op drie niveaus aan passend onderwijs:

- 1) De basisondersteuning;
- 2) Extra ondersteuning door arrangementen (voor een individuele leerlingen of een klein groepje leerlingen);
- 3) Extra ondersteuning door plaatsing op een school voor Speciaal Basisonderwijs of Speciaal Onderwijs.

Daarnaast heeft elke school een schoolondersteuningsprofiel opgesteld. Met deze profielen willen we ouders en andere scholen laten zien wat de scholen bieden aan basisondersteuning en extra ondersteuning.

De Haagse Scholen heeft een IB-netwerk opgezet om informatie uit te wisselen met betrekking tot ‘passend onderwijs’. Hierbij worden onder andere procedures besproken en ervaringen uitgewisseld.

Middelen passend onderwijs

In het onderstaande overzicht staat het aantal toegekende arrangementen en toelaatbaarheidsverklaringen voor SBO en SO van De Haagse Scholen in 2018. Uitgangspunt is dat middelen voor passend onderwijs zoveel mogelijk naar de scholen gaan.

De Haagse Scholen	Arrangement	TLV SBO	TLV SO	Totaal
Aantal	171	204	191	566

De toekenningen voor arrangementen worden volledig toebedeeld aan de betreffende scholen. Dit geldt ook voor de SBO-bekostiging door het samenwerkingsverband >2% en alle groeibekostigingen voor (V)SO en SBO. Van de personele bekostigingen voor basisondersteuning en zware ondersteuning wordt een percentage ingehouden als bijdrage aan bovenschoolse kosten (6,5%), het centraal georganiseerde beheer van de schoolgebouwen (1,75%, plus (zware) materiële instandhouding: 55%), het centrale fonds voor personele risico’s (2,8%) en het solidariteitsfonds voor scholen met financiële knelpunten (1,22%). Dezelfde herverdeelpercentages worden gehanteerd bij andere onderdelen van de Rijksbekostiging.

Toezicht en Inspectie

In 2018 heeft de rijksinspectie vijf schoolbezoeken (kwaliteitsonderzoeken en themabezoeken) afgelegd bij scholen van De Haagse Scholen.

- 1. Bohemen Kijkduin, thema onderzoek rekenen/tevredenheid.
- 2. PWA, thema onderzoek dyslexie.
- 3. Het Galjoen, thema onderzoek tevredenheid.
- 4. Vlierboom, kwaliteit.
- 5. De Leeuwerikhoeve (dyslexie).

Van onze 52 scholen hebben er 51 een basisarrangement. Obs de Vlierboom heeft de beoordeling ‘zeer zwak’ gekregen. Deze beoordeling kwam voor De Haagse Scholen niet als een verrassing. Inmiddels is er een plan van aanpak opgesteld om de kwaliteit van de school te verbeteren. Hierin staat de aanpak om de didactische kwaliteit van de school te verbeteren centraal. De school krijgt hierbij externe ondersteuning van de PO-Raad en de onderwijsbegeleidingsdienst HCO. Daarnaast is er ondertussen een nieuwe directeur op de Vlierboom gestart.

SCHOLEN EN LEERLINGEN

Ontwikkeling leerlingaantallen landelijk

Het aantal basisschoolleerlingen neemt landelijk af, maar in de Randstad (Utrecht, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en omliggende randgemeenten is er groei.

Ontwikkeling leerlingaantallen De Haagse Scholen

Leerlingen op teldatum	01-10-2018	01-10-2017	01-10-2016
BAO	13.153	13.209	13.162
SBO	502	450	400
(V)SO	899	862	777
Totaal	14.554	14.521	14.339

Het leerlingaantal groeit bij De Haagse Scholen op totaalniveau met 1,3% ten opzichte van 01-10-2016. Deze groei wordt met name bij het SBO en SO gerealiseerd.

Positief is dat het aandeel leerlingen jonger dan 8 jaar in het BAO groter is dan het aandeel ouder dan acht jaar en dat dit aandeel ook iets harder groeit. Dit betekent dat we in potentie de komende jaren verder kunnen groeien in het BAO.

Groei aantal leerlingen SBO en SO

Net als vorig jaar steeg landelijk het aantal leerlingen in het Speciaal Onderwijs (SO) en het Speciaal Basisonderwijs (SBO) ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze ontwikkeling is ook te zien binnen het samenwerkingsverband SPPOH. Uit onderzoek dat SPPOH liet uitvoeren bleek dat een combinatie van factoren ten grondslag te ligt aan de groei van het SBO en SO. Zo is er sprake van een toenemende ondersteuningsbehoefte bij kinderen, maar ook minder beschikbare middelen en het personeelstekort in het reguliere basisonderwijs speelt een rol. Hierdoor ontstaan wachtlijsten in het SBO en SO en komt de onderwijs-zorgstructuur onder druk te staan.

SPPOH wil de komende jaren inzetten op een versterking van het reguliere basisonderwijs en het stabiliseren van het aantal leerlingen dat naar het SO en SBO gaat. Samen met de scholen wordt het komende jaar gekeken naar mogelijke interventies. De Haagse Scholen onderzoekt momenteel met (een afvaardiging van) de directeuren van het basisonderwijs, SBO en SO hoe we nog beter kunnen samenwerken in de verschillende wijken en de basisondersteuning verder kunnen versterken.

Wachtlijstscholen

De Haagse Scholen onderneemt al tal van activiteiten om scholen met een wachtlijst uit te breiden. In 2019 zal in een strategisch huisvestingsplan hier verder aandacht aan worden besteed.

Instandhouding basisscholen

De Haagse Scholen verzorgde in 2018 onderwijs in 44 basisscholen, drie SBO-scholen en vijf (V)SO scholen. Op 1 oktober 2018 stond de teller op 13.565 leerlingen als het totaal van onze basisscholen (inclusief 3% wettelijke bijtelling per school). Dat brengt de gemiddelde schoolgrootte op 308 (13.565 : 44), nog ruim boven het verplichte gemiddelde van 290. In 2017 hadden we een gemiddelde schoolgrootte van 309 (2016: 308, 2015: 303, 2014: 300, 2013: 305).

Integrale veiligheid

Veiligheid treft iedereen die betrokkenen is bij onze organisatie en maakt integraal onderdeel uit van de kwaliteitszorgcyclus. In het afgelopen jaar is er verder gewerkt aan de ondersteuning van scholen bij de vormgeving van veiligheidsbeleid. Steekproefsgewijs zal een onafhankelijk externe deskundige een toetsing uitvoeren op de afgenomen RI&E's.

Daarnaast is er een centraal gecoördineerd onderzoek naar de veiligheidsbeleving van leerlingen afgenomen op alle scholen. Gemiddeld waarderen onze leerlingen de scholen met een 8,07 voor de veiligheid op school. Onze scholen worden door veel leerlingen gewaardeerd ten aanzien van de duidelijkheid van regels (81% tevreden), band met de leerkracht (77% tevreden) en vriendjes/vriendinnetjes (85% tevreden).

Ondanks dat de resultaten overwegend positief zijn, is er altijd ruimte tot verbetering. Zo zijn relatief veel leerlingen ontevreden over de rust in de klas (31% ontevreden) en aantrekkelijkheid van het schoolplein (16% ontevreden).

In het aankomende jaar zullen deze resultaten gebruikt worden om te onderzoeken welke interventies toegepast kunnen worden.

Oudertevredenheid

Na een succesvol verlopen pilot is in 2017-2018 door circa 40 scholen een nieuw meetinstrument voor de oudertevredenheid uitgezet. Het door Steda research ontwikkelde instrument wordt digitaal afgenomen en richt zich op de relatie school - ouder en op het functioneren van het kind in de groep.

In het najaar van 2018 is, hoewel de meting nog niet op alle scholen is uitgevoerd, een 1e rapportage ontvangen. Daaruit blijkt in elk geval dat de nieuwe wijze van meten (alleen digitaal) op sommige scholen en bij behoorlijk wat ouders nog wat aanloopproblemen kent. De overall respons is daardoor aan de lage kant: circa 40%. De overall tevredenheidsscore is t.o.v. het vorige meetjaar (2015) licht gestegen van 7,61 naar 7,75, waarmee De Haagse Scholen ook iets hoger dan het landelijk gemiddelde (= 7,6) scoort.

Hoewel een analyse van de uitkomsten bij het verschijnen van dit verslag nog niet gereed is, kan al wel worden geconcludeerd dat het ingezette beleid om de ouderbetrokkenheid te vergroten wordt bevestigd. Dat geldt ook voor het beleid ter versterking van de medezeggenschap. Daarnaast kan worden geconcludeerd dat het helpt als ouders een beoogde onderwijsinnovatie steunen en begrijpen waarom deze nodig is.

Profilering

Derde kernthema in het “Ambitiestatement 2015 - 2020” is profilering. Het is wenselijk dat De Haagse Scholen als organisatie, maar ook de scholen afzonderlijk zich steviger profileren.

2018 was het jaar van JIP (jouw informatieplatform), het nieuwe social intranet van De Haagse Scholen. JIP is de basis voor onze interne communicatie en is een hele specifieke uitwerking van het ‘Van Zij naar Wij’-traject. Met dit traject willen we de interne verbinding vergroten. Daarbij is de wens om meer de focus te leggen op interne kennisdeling. JIP is ontstaan na een intensief intern traject waarbij elke medewerker van De Haagse Scholen de kans heeft gekregen om input te geven. Na de zomervakantie van 2018 is JIP officieel gelanceerd en sinds die tijd gebruikt elke collega van De Haagse Scholen met enige regelmaat JIP. Een hele mooie start.

Maar er is meer nodig om de verbinding en het samenwerken te stimuleren. JIP is stap één van het traject “Slim (samen) werken” waarbij de uitrol en de mogelijkheden van Office 365 centraal staan. In 2018 is er gestart met het intern trainen van Office 365 en naar verwachting zetten we dit in 2019 voort.

Verbinding was ook het centrale thema tijdens het 10-jarig jubileumfeest van De Haagse Scholen. Op 2 november 2018 kwamen ruim 1300 collega's bij elkaar in het Word Forum Theater. Tijdens deze dag is onder andere de nieuwe corporate film ‘Wij zijn hier’ gelanceerd die aan de ene kant intern zorgt voor de verbondenheid en aan de andere kant extern de profilering van De Haagse Scholen een stevig impuls geeft. Een gedegen intern communicatiebeleid is ook essentieel voor de externe profilering.

Tevreden medewerkers zijn de beste ambassadeurs van de organisatie. Iets wat een schoolbestuur in deze tijden van het lerarentekort erg goed kan gebruiken. Het is dan ook niet zonder reden dat in 2018 de focus voor de externe profilering lag op de arbeidsmarktcommunicatie. Er is veel ondernomen om onze stichting en vacatures onder de aandacht te brengen. De realisatie van de “werken bij” website www.werkenbijdehaagsecholen.nl is hier een goed voorbeeld van. We willen verhalen vertellen uit de scholen en veel meer laten zien wie we zijn en waar we voor staan. Daarom maken we gebruik van vlogs en laten directeuren zelf hun school zien.

GOVERNANCE

Goed bestuur en goed intern toezicht worden als belangrijke randvoorwaarden gezien voor het borgen van kwaliteit van onderwijs. Sinds 1 januari 2017 is de wet Versterking bestuurskracht onderwijsinstellingen van kracht. Dit betekende een verdere aanscherping in de regulering van de governance voor onderwijsinstellingen. De medezeggenschapsraad krijgt in het kader van de checks and balances een belangrijkere rol toebedeeld.

In 2018 heeft De Haagse Scholen ingezet op de volgende acties:

1. Actualiseren van het medezeggenschapsstatuut en GMR-reglement;
2. Een scholingsaanbod voor MR leden, in samenspraak met de GMR;
3. Verbeteren van de informatievoorziening naar MR'en. Alle voorzitters van de MR'en en directeuren hebben inmiddels een boekje ontvangen met de titel 'Zakboek medezeggenschap' een basis voorlichtingsboekje. Ook is er een informatiebijeenkomst voor MR-leden geweest, onder andere over het begrotingsproces, het schoolplan en personeelszaken bij De Haagse Scholen.

Brede contacten

Scholen en schoolbesturen functioneren in een brede gemeenschap. Alle scholen van De Haagse Scholen hebben kenmerken van een brede school. Zij onderhouden intensieve contacten met organisaties in de wijk en in de stad, zoals kinderopvang en welzijn. Er zijn samenwerkingsverbanden met passend onderwijs, scholen voor voortgezet onderwijs, gemeentelijke instanties, instellingen voor (jeugd)zorg, instellingen voor toeleiding naar de arbeidsmarkt, culturele instellingen, sportverenigingen en hogeschool. Schoolbesturen hebben ook (structurele) contacten met collega-instellingen in het primair en voortgezet onderwijs, de gemeente, samenwerkingsverbanden, welzijnsinstellingen, kinderopvang en instellingen voor zorg, cultuur en sport.

Deze contacten bevorderen de kennis van elkaars organisatie, de samenwerking en afstemming van doelen en verwachtingen. Zo schreven scholen en welzijnsorganisaties net als vorige jaren samen plannen voor ouderbeleid en beleid in de voorscholen. Dat gebeurde in het kader van de subsidieverlening vanuit de HEA-gelden.

Klachten, bezwaren en overige juridische procedures

In 2018 zijn ruim 40 (schriftelijke) klachten en bezwaren bij het bestuurskantoor ontvangen. De tendens dat indieners (veelal ouders) zich hierbij direct juridisch laten bijstaan zet zich ook in 2018 door. Dit leidt er in toenemende mate toe dat ook De Haagse Scholen zich extern juridisch moet laten bijstaan. Mede naar aanleiding van de toenemende hoeveelheid klachten en de tijd en aandacht die dat vergt voor medewerkers van het bestuurskantoor en de huisadvocaat, is afgesproken per 1 januari 2019 een beleidsmedewerker ouderbetrokkenheid aan te stellen met als kern taken het afhandelen van klachten, bezwaren en verzekeringskwesaties. Ook zal deze medewerker beleid ontwikkelen om klachten en bezwaren te voorkomen.

Raad van Toezicht

Samenstelling

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in het verslagjaar niet gewijzigd en bestond uit de heer mr. N. Ph. (Philip) Geelkerken (voorzitter), mevrouw mr. C.J. (Charline) Kloosterman-Taal (vice-voorzitter), de heer A. (Arne) Westerhof, mevrouw drs. E.D.C.M. (Ursie) Lambrechts en de heer A. (Ajoeb) Mohamedajoeb. In het

vorige verslag is echter al opgemerkt dat per 01-08-2019 van drie van de vijf leden de tweede zittingstermijn afloopt en deze leden ook niet meer kunnen worden herbenoemd. In dat verband heeft de voorzitter begin 2018 aangekondigd, zijn tweede termijn niet uit te dienen, maar mede met het oog op de continuïteit, zijn zetel per 1 januari 2019 beschikbaar te stellen. Op die manier kan een nieuwe voorzitter het proces ten aanzien van de invulling van de 2 overige vacatures per 1-8-2019 begeleiden.

Om tijdig in deze vacature te voorzien is ingevolge artikel 4 van de “Regeling werving en selectie leden van de Raad van Toezicht van DHS”, een benoemingsadviescommissie (BAC) ingesteld bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht en twee leden van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) van DHS. De BAC werd ondersteund door de ambtelijk secretaris van de Raad van Toezicht. Voor de search- en selectieprocedure heeft de BAC zich laten begeleiden door het bureau VanderKruijs, partner in executive search. Naast een BAC is een adviescommissie ingesteld bestaande uit de twee leden van het College van Bestuur en de plaatsvervangend voorzitter van de Raad van Toezicht. De BAC heeft met meerdere kandidaten gesproken en er uiteindelijk twee doorgeleid voor een gesprek met de adviescommissie. Deze gesprekken hebben uiteindelijk geleid tot een unanieme voordracht aan de Raad van Toezicht, die de voordracht van drs. M. (Mark) Frequin in een extra vergadering op 18 september 2018 heeft besproken en goedgekeurd. De benoeming is per 20-12-2018 geformaliseerd door de gemeenteraad.

Werkzaamheden

In 2018 is de Raad van Toezicht 7 keer bijeen geweest, waarvan 1 keer in de vorm van een jaarlijkse retraite. Behalve de jaarlijkse terugkerende bespreking en vaststelling van o.a. het jaarverslag, de jaarrekening, 4- en 8-maandsrapportage, de (meerjaren)begroting, de managementletter van de accountant en de uitgangspuntennota planning en control, zijn in 2018 o.a. de volgende onderwerpen besproken c.q. aan de orde geweest:

- Procedure werving en selectie nieuwe bestuurder.
- Evaluatie Ambitiestatement 2015-2020 en voortgang herziening 2019-2023.
- Onderzoek en rapportage i.v.m. efficiency, benutten schaalgrootte, ontzorging schooldirecteuren (v.d. Bunt).
- Voortgang privacybeleid en invoering AVG.

- Kader Kwaliteitszorg.
- Plan van aanpak DHS in control II.
- Rapportages en plannen van aanpak n.a.v. tevredenheidmetingen 2017-2018.
- Nieuwe bekostigingssystematiek onderwijsachterstanden.
- Harmonisatie/toekomst peuterspeelzaalwerk, VVE en Kinderopvang.
- Passend Onderwijs en ontwikkeling leerlingaantallen SO en SBO.

Ook is meerdere malen overleg gevoerd met (vertegenwoordigers van) de GMR, soms door de voltallige RvT en een delegatie vanuit de GMR, soms ook in kleiner verband (o.a. naar aanleiding van het v.d. Bunt onderzoek, de begroting en het privacybeleid). Het tenminste tweemaal per jaar regulier overleggen van RvT en GMR is geformaliseerd in het reglement van de GMR, dat echter door de GMR in 2018 nog niet van een advies is voorzien.

Auditcommissie

De in 2011 ingestelde auditcommissie fungeert als adviesorgaan voor de RvT op financiële onderwerpen. De commissie bestond in 2018 uit twee leden namens de RvT en twee externe leden. Vanuit de RvT zijn dat de heren Westerhof (voorzitter) en Mohamedajoeb. De externe leden de heren Verbiest en Hooghiemstra zijn eind 2015 door de RvT herbenoemd voor 4 jaar, i.c. tot 1 oktober 2019. Met het oog op het vertrek in 2019 van de voorzitter en beide externe leden is in 2018 al gezocht naar opvolging. Dit heeft ertoe geleid dat per 1 juli 2018 mw. K. Veldhuijzen en per 1 november 2018 mw. I. van Elswijk zijn benoemd als nieuwe externe leden voor een periode van 4 jaar. In onderling overleg zullen de heren Hooghiemstra en Verbiest het moment van vertrek bepalen.

De auditcommissie heeft als adviesorgaan van de RvT in het verslagjaar, naast advisering over de jaarlijks terugkerende financiële onderwerpen, in 2017 geadviseerd over o.a. omvang weerstandsvermogen en extra investeringen, inzet extra werkdruk middelen, inbesteding Glaslokaal en dataveiligheid.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie, bestaande uit mw. mr. Kloosterman-Taal en de heer mr. Geelkerken, heeft in 2018 namens de RvT beoordelingsgesprekken gevoerd met de leden van het CvB.

De voorzitter van de Raad van Toezicht,

Mr. Philip Geelkerken

College van Bestuur

Het College van Bestuur (CvB) vergadert wekelijks in het bestuursoverleg met de bovenschools directeuren, de controller en de afdelingshoofden Beleid & Advies en Bedrijfsvoering. De deelnemers aan het overleg hebben een adviesrol en bespreken bestuurlijke en operationele zaken. De leden van het CvB nemen mede op basis daarvan bestuurlijke besluiten. Deze besluiten worden gepubliceerd op de website van DHS.

In 2018 is, met het oog op het aangekondigde vertrek in 2019 van het lid College van Bestuur, de heer drs. J.D.H.M. Willenborg, de werving en selectieprocedure voor zijn opvolging gestart. Dit heeft geresulteerd in de aanstelling per 1-10-2018 van mevrouw dr. J. (Cobi) van Beek.

De overige deelnemers aan het wekelijks bestuursoverleg zijn:

- Bovenschools directeur mw. drs. H. (Hester) Visser.
- Bovenschools directeur de heer Th. (Theo) Kosterink.
- Controller de heer P. (Peter) Mouthaan.
- Vanaf 19-06-2018 de heer M. (Maarten) Hoornweg.
- Hoofd Beleid & Advies, mw. L. (Léone) Heideman en
- Hoofd Bedrijfsvoering, mw. A. (Amande) Moesman.

Omdat ook de controller, de heer P. (Peter) Mouthaan, zijn vertrek (per 1-1-2019) heeft aangekondigd is per 19-06-2018 een nieuwe controller in dienst getreden, de heer M. (Maarten) Hoornweg.

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Wat stond er in 2018 op de GMR-agenda?

Soms staan onderwerpen lang op de agenda van de GMR. Juist deze voorstellen, waarover uitgebreid van gedachten gewisseld wordt, bepalen het beeld van de medezeggenschap in een bepaald jaar. De punten waarop medezeggenschap en bevoegd gezag elkaar snel vinden, passeren bijna geruisloos. Dat wil niet zeggen dat deze niet belangrijk zijn; ze eisen alleen minder aandacht op. Dat er in 2018 meerdere langlopende onderwerpen speelden, geeft aan dat de overlegpartners er niet goed in slaagden elkaar te overtuigen. Bovendien claimen deze zaken veel energie en tijd van zowel de GMR als van het College van Bestuur. Dat roept achteraf de vraag op hoe het overleg over kwesties waarover de meningen sterk uiteenlopen beter gevoerd kan worden. Soms hangt het ook gewoon met het onderwerp zelf samen dat de behandeling een lange periode in beslag neemt.

Onderwerp	Voorstel ingediend	Besluitvorming afgerond	Besluit GMR /stand van zaken
Instemming			
Toelageregeling adjunct-directeur	9 januari 2018	15 februari 2018	Instemming
Verlofrecht bij (langdurige) ziekte	9 januari 2018	15 februari 2018	Dank voor toelichting
Vacaturebank DHS	16 januari 2018	15 februari 2018	Instemming
Spelregels Sociale Media, Fotobeleid en Gedragscode	12 februari 2018	3 april 2018	Instemming
Uitbreiding MijnSchoolinfo	12 februari 2018		De GMR wacht op verduidelijking van ‘spelregels’
Derde bovenschools directeur	21 maart 2018	12 juli 2018	Instemming
Bestuursformatieplan	23 april 2018	7 juni 2018	Instemming
Invoering AVG	25 april 2018	7 juni 2018	Dank voor informatie
Samenwerking Glaslokaal	12 juni 2018	6 december 2018	Geen instemming
Aantrekkelijke stagebeleid	13 juni 2018	10 juli 2018	Instemming voor periode van 5 jaar
Samenwerking Opleidingsschool	5 juni 2018	10 juli 2018	Instemming (voorwaarde)
Notitie Veiligheid	16 mei 2018	7 juni 2018	Instemming
Notitie aanvang/einde aanstellingen	27 juni 2018	10 juli 2018	Instemming
Informatiebeveiliging- en privacybeleid	3 september 2018		De GMR wacht op toegezegde uitwerking ICT-beleid
Advies			
Samenwerking met Xtra Welzijn	24 april 2018	10 juli 2018	Positief
Meerjarenbegroting en Uitgangspuntennota	24 mei 2018	6 december 2018	GMR heeft zorgen over procedure nieuwbouw gedeeld met RvT en CvB
Verdeling reserves	16 mei 2018	10 juli 2018	Advies: bestemming aan innovatie
Vakantieregeling	25 juni 2018	10 juli 2018	Positief
Overig (niet alle toegezonden informatie en kleinere gespreksonderwerpen zijn genoemd)			
Samen 10+			
Jaarplan Communicatie			
Onderzoek DHS door VandeBunt			
Opvolging Lid College van Bestuur			
Analyse leerlingenaantallen			
Opleidingsschool			
Verdeling landelijke werkdrukelden			
Opvolging voorzitter Raad van Toezicht			
Nieuwbouw			
Samenstelling GMR			
Lesuitval			

Welke onderwerpen kwamen vaak terug op de agenda?

Mijn Schoolinfo

De voorgelegde uitbreiding van Mijn Schoolinfo zette dit onderwerp opnieuw op de agenda. De oudergeleding van de GMR, die volgens het GMR-reglement instemmingsbevoegdheid geniet op dit punt, gaf aan dat er alleen over uitbreiding van de mogelijkheden gesproken kan worden wanneer de uitvoering op de scholen op de juiste wijze geschiedt. Voor de oudergeleding blijft het wezenlijk dat de informatie ook op andere wijze gedeeld wordt met de ouders/verzorgers die om wat voor reden dan ook in alle vrijheid besluiten geen gebruik te maken van het systeem.

Meerjarenbegroting (MJB)

Elk jaar selecteert de GMR één onderwerp uit de Meerjarenbegroting waarop hij zijn speciale aandacht richt. Dit jaar stonden de bouwkosten in de schijnwerper. Waar de raad tegenaan liep, was dat soms de keuze gemaakt wordt om al met voorbereidende werkzaamheden te beginnen voordat de bezwaarprocedure volledig afgerond is. Dat vormt volgens het College van Bestuur weliswaar geen groot financieel risico voor De Haagse Scholen, maar de GMR vond het toch belangrijk hiervoor aandacht te vragen. De GMR heeft zowel de Raad van Toezicht als het College van Bestuur hier meermalen op geattendeerd en uiteindelijk besloten hierover geen geschil aan te willen gaan.

Samenwerking Glaslokaal

De Haagse Scholen maakt al vele jaren tot volle tevredenheid gebruik van de glaskabel van Glaslokaal. Het contract met deze aanbieder loopt echter af en Glaslokaal geeft aan dat voortzetting van de diensten alleen mogelijk is op basis van een samenwerkingsverband. Daarin zullen naast De Haagse Scholen nog drie andere onderwijsinstellingen participeren.

Door de gekozen opzet is het een GMR-onderwerp geworden: de raad kreeg in juni het verzoek voorgelegd om met deze

samenwerking met andere onderwijsinstellingen in te stemmen. De GMR plaatste hierbij meteen al de nodige kanttekeningen. Zo is voor de GMR onvoldoende duidelijk hoe dit past in het bredere ICT-beleid. Ook vraagt de GMR zich af of dit niet té ver van het bed van De Haagse Scholen verwijderd is en of een externe commerciële partner niet meer voor de hand ligt en minder risico's met zich meebrengt. Uiteindelijk gaf de GMR op 6 december 2018 te kennen aan het College van Bestuur dat hij zijn instemming onthoudt. Er wordt nog verder over gesproken in het nieuwe kalenderjaar.

Wat betekende dat voor de relaties van de GMR?

De langlopende zaken zorgden voor veel contactmomenten tussen (het Dagelijks Bestuur van) de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en de leden van het College van Bestuur. Ook met leden van de Raad van Toezicht sprak (het Dagelijks Bestuur van) de GMR vaker dan de vastgestelde minimale frequentie van tweemaal per jaar. Ook al zaten de gesprekspartners niet altijd op dezelfde lijn, zij stonden wel steeds open voor nieuwe gedachtewisselingen en aanvullende informatie.

De GMR organiseerde op 13 maart een achterbanavond. ‘Medezeggenschap op de scholen’ vormde het centrale thema. De deelnemende MR-leden van 29 scholen en het bestuurskantoor waardeerden deze mogelijkheid om zich bij te scholen en met andere MR-leden en GMR-leden te sparren.

Meer weten over de GMR?

De GMR publiceert zijn brieven, vergaderverslagen en Nieuwsflitsen op de website van De Haagse Scholen. In het voorjaar van 2019 komt daarop het meer uitgebreide jaarverslag van de GMR te staan.

Marianne Gommans-Welten,
secretaris GMR

BEDRIJFSVOERING

Inleiding

Schoolbesturen in het primair onderwijs zijn actief in een breed maatschappelijk veld. Het speelveld van het primair onderwijs is dynamisch en zowel de wet- en regelgeving als de maatschappelijke, beleidsmatige ontwikkelingen zijn talrijk. Deze ontwikkelingen stellen hoge eisen aan het vermogen van De Haagse Scholen om adequaat en snel te reageren op wijzigingen in de beschikbare financiële ruimte of het (uit) te voeren beleid. Daarbij houden we altijd voor ogen dat de bedrijfsvoering ondersteunend is aan het primair proces van het lesgeven en de realisatie van onze doelstellingen.

In dit hoofdstuk worden de verschillende resultaten ten aanzien van de bedrijfsvoering verantwoord per aspect (personeel, financiën, huisvesting, etc.).

4.1 Personeel

In het personeelsbeleid van de organisatie stonden in 2018 meerdere onderwerpen centraal:

Lerarentekort

Het onderwijs is een geweldig vak. Door de teruglopende belangstelling voor het vak is er echter een tekort aan leerkrachten en dat is voelbaar op alle scholen. Steeds vaker is het, naast het gebrek aan vervangers, moeilijk om structurele vacatures te vervullen. Binnen De Haagse Scholen is er gekeken naar de mogelijkheden om kwalitatief goede leerkrachten binnen te houden en zo te behouden voor onze organisatie. Dit heeft o.a. geleid tot de uitbreiding van het aantal zij-instromers binnen de organisatie, uitbreiding van het aantal onderwijsassistenten en uitbreiding van het aantal leraarondersteuners.

Ontwikkeling aantal personeelsleden per 31 december 2018

Funcatiecategorie	Aantal medewerkers 2018	fte (incl. BAP0) 2018	Aantal medewerkers 2018	fte (incl. BAP0) 2017
Directie (DIR)	84	78,4	85	80,5388
Onderwijsondersteunend personeel (OOP)	410	323,4	301	238,3826
Onderwijzend personeel (OP)	1.222	965,7	1.231	983,3694
Totaal scholen	1.716	1.367,5	1.617	1.302,3
Bovenschools	50	44,6	43	40,7
Detacheringen	20	15,4	17	13,8
Totaal	1.786	1.427,4	1.677	1.356,8

Dit wordt ook zichtbaar in de cijfers. Daarin is een relatief forse toename in het onderwijsondersteunend personeel zichtbaar, en een afname in het onderwijzend personeel. In de eerste plaats zijn de werkdrukmiddelen voor een heel groot deel ingezet om onderwijsondersteunend personeel in te zetten ter verlaging van de werkdruk bij leerkrachten. Daarbij komt dat het door het lerarentekort lastiger is om leerkrachten te vinden, wat in de cijfers terug te zien is.

Er wordt gewerkt om de instroom te vergroten. Er zijn mogelijkheden voor vierdejaars Pabo-studenten om tijdens hun stage een vergoeding te ontvangen en om in de functie van leraarondersteuner te worden benoemd. Op het moment dat de student is afgestudeerd wordt er een baangarantie afgegeven. Bij alle mogelijkheden staat de kwaliteit van de medewerkers uiteraard voorop.

Voor de startende leerkracht (incl. de vierdejaars Pabo student die als leraarondersteuner is aangesteld en de zij-instromer) is er een intensief begeleidingsplan ontwikkeld waarin o.a. opvang, ondersteuning en persoonlijke coaching voor de startende leerkracht is opgenomen.

Recruitment De Haagse Scholen

In mei 2018 is er een start gemaakt met recruitment binnen De Haagse Scholen. Vanwege het groeiend landelijk lerarentekort (oplopend tot 11.000 fte in 2027) wordt de werving van goed personeel steeds belangrijker.

Kandidaten beoordelen het werving- en selectieproces van potentiële werkgevers bijzonder kritisch en treden vaak alleen in contact met organisaties die eerlijk en zichtbaar zijn in hun arbeidsmarktcommunicatie. Derhalve is het van belang om potentiële kandidaten een goed gevoel te geven bij het communiceren van de verschillende uitingen van De Haagse Scholen. Uiteindelijk heeft de kandidaat immers een ruime keuze. Aan ons de taak om ervoor te zorgen dat de keuze valt op een baan bij De Haagse Scholen.

In het kader van de recruitment zijn de afgelopen periode diverse acties ondernomen:

In het tweede kwartaal van 2018 is een vacaturewebsite (www.werkenbijdehaagsecholen.nl) gelanceerd. Op deze site zijn alle vacatures en contactgegevens van directeurs makkelijk terug te vinden. Daarnaast is de site responsive (ook geschikt voor smartphones en tablets). Op deze website is ook ruimte voor storytelling. Sinds de lancering is de vacaturewebsite al door ruim 10.500 unieke bezoekers bezocht.

Dankzij het aantrekken van een eigen recruiter is er meer ruimte voor het opstellen van profielteksten, het up-to-date houden van de vacatures en de plaatsing hiervan op verschillende social media. Sociale media worden steeds belangrijker bij werving & selectie en vervult dus een steeds prominentere rol bij het invullen van vacatures.

Een aantal directeurs heeft in 2018 een vlog gemaakt. Met de inzet van vlogs wordt een positief beeld gegeven van de verschillende scholen. De kandidaat krijgt direct een indruk van de school, zodat er een goede match kan ontstaan en de juiste kandidaat kan worden binnengehaald. Het inzetten van video wordt een steeds belangrijkere tool binnen recruitment. In de toekomst zal dit dan ook vaker worden ingezet.

In het derde kwartaal in 2018 is een start gemaakt met de inventarisatie van vacatures. De stand van zaken omtrent vacatures kan ons helpen om beter in te spelen op het (huidige en toekomstige) lerarentekort. Zo ontstaat een beeld

van waar en wanneer er vacatures zijn, en hoe lang het duurt om deze in te vullen. Met deze informatie kunnen wij elkaar helpen om vacatures sneller en efficiënter in te vullen.

Vanaf 2019 zal recruitment een steeds grotere rol krijgen om het (komende) lerarentekort aan te pakken. Samen met de communicatieadviseur zal de recruiter de juiste kandidaten moeten werven met een juiste employer branding. Daarnaast zal online sourcen van (latent) werkzoekenden een steeds grotere rol gaan spelen.

TOP (Talentvol Onderwijs Personeel) De Haagse Scholen
Met ingang van het nieuwe schooljaar zijn veel leraren van TOP De Haagse Scholen doorgestroomd in vacatures bij de scholen binnen het bestuur. De meeste leraren zijn hierdoor behouden voor De Haagse Scholen. Het lerarentekort heeft ook zijn weerslag op het aantal leraren dat werkzaam is voor TOP De Haagse Scholen. Ondanks het lerarentekort kiezen leraren nog steeds voor een aanstelling bij TOP De Haagse Scholen. Buiten dat deze leraren willen ‘proeven’ van de verschillende onderwijsvormen, methodes en scholen, vinden zij de voordelen van een aanstelling binnen TOP bij De Haagse Scholen ook aantrekkelijk. De redenen die hierbij worden aangegeven zijn de begeleiding door een bovenschoolse coach (voor startende leraren), de doorbetaling tijdens vakanties, de dertiende maand en de uitkering voor de dag voor de leraar. Hierin onderscheidt TOP De Haagse Scholen zich van de uitzendbureaus. TOP De Haagse Scholen streeft ernaar om zoveel mogelijk (ook bijna afgestudeerde) leraren aan te trekken, zodat de kosten voor de externe inhuur kan afnemen.

In september 2018 is de raamovereenkomst met drie uitzendbureaus met een jaar verlengd. De reden hiervoor is dat de maximale tarieven in deze overeenkomst gunstig zijn ten opzichte van de tarieven die bij andere bureaus betaald moeten worden voor de inhuur van extern personeel. Alle bureaus waarmee de overeenkomst is afgesloten, hebben ingestemd met de verlenging van de raamovereenkomst.

CAO PO
Het lerarentekort, de ervaren werkdruk en wensen op het gebied van salariering hebben geleid tot een landelijke staking, waar veel medewerkers aan deel hebben genomen. Een aantal van deze eisen heeft vorm gekregen in een nieuwe CAO-PO, die met ingang van 1 augustus 2018 leidend is. Door de afdeling HRM zijn de gevolgen van de nieuwe CAO-PO op een rij gezet.

De informatie hierover wordt gedeeld met directies en met medewerkers via JIP. Ook worden er het komende jaar projecten opgestart om de noodzakelijke beleidsmatige wijzigingen naar aanleiding van de CAO vorm te geven, passend bij de koers van onze organisatie.

De nieuwe CAO PO 2018-2019 heeft positieve consequenties voor de loonontwikkeling van alle medewerkers, in het bijzonder voor de leerkrachten. De nieuwe salarissen zijn met ingang van 1 september doorgevoerd. Tevens zijn nieuwe landelijke functiebeschrijvingen voor leerkrachten van kracht geworden. De opgestelde landelijke functies gelden voor alle leerkrachten in de sector, maar zijn minder herkenbaar in de context van het speciaal (basis-)onderwijs. In samenwerking met schoolbesturen uit de regio worden de landelijke functieprofielen op maat gemaakt. Het doel is te komen tot functieprofielen die herkenbaar zijn voor het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis-)onderwijs. Naar aanleiding van dit gezamenlijke project zullen mogelijke wijzigingen in ons functiebouwhuis worden doorgevoerd.

Een ander gevolg in de nieuwe CAO-PO is de afschaffing van het basis- en overlegmodel. In plaats daarvan is het werkverdelingsplan opgenomen. Het doel van dit werkverdelingsplan is om de dialoog over de verdeling van werkzaamheden en prioriteiten binnen een team te stimuleren. Om directeuren en PMR te ondersteunen bij de invoering zijn procedures en hulpmiddelen ontwikkeld. Met ingang van het schooljaar 2019-2020 dient het werkverdelingsplan binnen de scholen te worden toegepast.

Werkdruk

Werkdruk binnen het onderwijs was de afgelopen jaren al een punt van aandacht en door het lerarentekort is dit punt nog belangrijker geworden. Om de werkdruk binnen De Haagse Scholen aan te pakken is het project “Werken aan werkdruk” opgestart. In maart heeft iedere medewerker van De Haagse Scholen het verzoek ontvangen om een enquête in te vullen voor het werkdrukonderzoek. De respons op deze enquête was 70% (+/- 1.200 respondenten), waardoor de uitkomsten als valide konden worden beschouwd. Deze uitkomsten zijn door HRM geanalyseerd per school. De enquête heeft inzichtelijk gemaakt op welke aspecten werkdruk wordt ervaren binnen iedere school en binnen de gehele organisatie. Op 30 mei 2018 heeft er een werkdrukmarkt plaatsgevonden voor (adjunct-)directeuren. Tijdens deze werkdrukmarkt is er

door TNO een toelichting gegeven op de resultaten van de werkdruk-enquête en de wijze waarop deze cijfers geïnterpreteerd dienen te worden.

Voor de markt waren verschillende organisaties uitgenodigd die actief zijn rondom het verminderen van werkdruk. De aanbieders varieerden van het slim organiseren van de e-mail, coaching, werken aan duurzame inzetbaarheid en teambuilding tot een moment van ontspanning door stoelmassage. De aanwezige directies werd zodoende de mogelijkheid geboden om op de markt inspiratie op te doen en handvatten te krijgen voor het aanpakken van werkdruk binnen de eigen school.

Vervolgens heeft iedere directeur een gesprek gehad met de HRM-adviseur, waarbij de analyse uit het werkdrukonderzoek is besproken. Ook binnen het bestuurskantoor is de werkdruk geanalyseerd en worden maatregelen getroffen om dit aan te pakken. De keuzes die scholen maken voor de inzet van deze gelden zijn divers. Ze variëren van het aanstellen van extra personeel tot het inhuren van coaches en een training ‘omgaan met straatcultuur’.

Het bestuur van De Haagse Scholen heeft een budget beschikbaar gesteld gedurende twee schooljaren voor ondersteuning om werkdruk te verminderen. Naast het traject dat door De Haagse Scholen is ingezet, is er ook vanuit het rijk geld beschikbaar gesteld om werkdruk aan te pakken. Voor het schooljaar 2018-2019 zijn er rijksmiddelen voor werkdruk beschikbaar gesteld van € 155,55 per leerling. Bij een positieve landelijke evaluatie neemt het bedrag dat structureel beschikbaar blijft per 1 augustus 2021/2022 toe naar ongeveer € 285 per leerling.

Introductiebijeenkomst nieuwe medewerkers

In het afgelopen jaar is er vanuit De Haagse Scholen twee keer een introductiebijeenkomst voor nieuwe medewerkers georganiseerd. Doel van deze bijeenkomsten is om de medewerkers kennis te laten maken met De Haagse Scholen in zijn totaliteit en met elkaar. De bijeenkomsten werden door de nieuwe medewerkers als positief ervaren en zullen dan ook worden voortgezet in het komende jaar.

STiP-regeling en banenafpraak

De gemeente heeft in 2017 de STiP-regeling voor conciërges (bedoeld voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) vastgesteld. De uitvoering van de regeling is in handen van Sociale Zaken van de gemeente Den Haag en het Werkgevers

Servicepunt Den Haag. Deze regeling sluit aan bij de landelijke banenafpraak die is gemaakt om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te laten participeren in de maatschappij. Vanuit de gemeente is er een vaste contactpersoon die het initiatief neemt om met directeuren in gesprek te gaan over de STiP-regeling. De mogelijkheden voor subsidie wordt besproken, en er wordt verkend welke werkzaamheden binnen de school uitgevoerd kunnen worden door een STiP-medewerker. Ook directeuren nemen steeds vaker het initiatief om mensen in het netwerk van de school te wijzen op de STiP-regeling en hen een baan aan te bieden. De regeling is in het afgelopen jaar verbreed, waardoor er naast conciërges werkzaamheden ook ondersteuning in de klas mogelijk is. Ook is er aandacht geweest voor het verbeteren van de administratieve afhandeling, in samenspraak met de gemeente. Dit heeft intussen geresulteerd in de aanstelling van zeventien STiP-medewerkers in tijdelijke dienst.

Professionalisering in mens en cultuur

Professionalisering is een belangrijk speerpunt in het ambitiestatement. Een van de doelen is om de lerende houding van onze medewerkers verder te ondersteunen en te stimuleren.

Om hieraan invulling te geven zijn in 2018 de volgende zaken in gang gezet:

- Er is gestart met de introductie van een nieuwe versie van Bardo waarbij de technische functionaliteit en gebruiksvriendelijkheid is verbeterd. Daar zijn ondersteunende workshops bij georganiseerd. Inhoudelijk zijn de functies aangepast op de nieuwe functiebeschrijvingen in de CAO-PO 2018;
- Er zijn verschillende netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor interne begeleiders, (bovenschoolse) coaches en startende leerkrachten;
- Voor leerkrachten die interesse hebben in onderzoekend en ontwerpend leren of praktisch aan de slag willen met thematisch werken en techniek, is gestart met het atelier “wat als, hoe dan?”;
- Voor gebruikers van ESIS zijn workshops georganiseerd;
- Er is een eerste bijeenkomst over communicatie met ouders georganiseerd voor leerkrachten, IB’ers en oudercoördinatoren. Het thema “ouderbetrokkenheid” krijgt in 2019 vervolg;
- In september 2018 is voor de derde keer een “De Haagse Scholen deelt kennis”-dag georganiseerd;

- Het schoolleidersregister heeft in een bijeenkomst voor (adjunct-)directeuren meer informatie gegeven over de herregistratie;
- Tijdens het tweede jaar van de incompany-masteropleiding voor schoolleiders zijn vanuit De Haagse Scholen workshops aangeboden om de vertaalslag van theorie naar praktijk meer invulling te geven.

Klasse voor de Klas

Klasse voor de Klas is een uniek samenwerkingsproject van De Haagse Scholen, Librijn en HCO. Het doel van het project is te laten zien hoe prachtig het vak van leraar is. In maart 2018 zijn startende leerkrachten van Librijn en De Haagse Scholen uitgedaagd om zich aan te melden. De vijf geselecteerde leerkrachten hebben van onderwijsadviseurs van het HCO vier masterclasses gekregen over hoe je leerlingen nog effectiever tot leren kunt brengen. Het leerproces is te volgen via het eigen Youtube-kanaal “Klasse voor de Klas”.

Klassewerk

Klassewerk is een project van alle Haagse schoolbesturen en de gemeente Den Haag. Doel van dit project: voldoende goede leerkrachten voor de Haagse basisscholen. In 2018 is op 14 november een informatieavond voor zij-instromers georganiseerd. De belangstelling was groot. Begin 2019 vindt de volgende informatieavond plaats.

De Opleidingsschool Zuid-West Holland

Binnen de Opleidingsschool Zuid-West Holland werken vijf Haagse schoolbesturen intensief samen met de pabo van de Haagse Hogeschool. “Samen leren, samen opleiden” staat hierbij centraal. In 2018 is gestart met de werving van vijf schoolopleiders, die een belangrijke rol vervullen in het coachen en begeleiden van groepen studenten en de samenwerking met de pabo. Mentoren spelen een waardevolle rol in de begeleiding van de studenten in de klas. Dit vraagt om gekwalificeerde mentoren. Voor de professionalisering van de mentoren zijn er in 2018 door de pabo van de Haagse Hogeschool drie mentorentrainingen georganiseerd.

Medewerker tevredenheid

In 2017-2018 zijn de diverse tevredenheid metingen uitgevoerd. De uitkomsten van de diverse onderzoeken laten over het algemeen een positief en herkenbaar beeld zien. Het MTO directeuren geeft een hogere tevredenheidsscore van 7,6 (was 7,4).

De tevredenheid over het functioneren van het kantoor blijft nagenoeg gelijk en de gemiddelde tevredenheidsscore stijgt. De belangrijkste uitkomsten zijn tijdens een managementtochtend gedeeld met de schooldirecteuren. De werkbelasting is ook bij de directeuren een issue. Deze wordt apart onderzocht en zal ook leiden tot een aparte aanpak. Daarnaast is gebleken dat directeuren met name meer behoefte hebben aan ‘het gesprek’ en begeleiding. De aanstelling van een derde bovenschools directeur kan hierin mogelijk iets betekenen.

Wat verder is opgevallen is de score m.b.t. onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden. Dit kan wellicht verklaard worden door het feit dat m.n. veel nieuwe directeuren nog moeten groeien in hun functie.

Als laatste is het MTO onder schoolmedewerkers uitgevoerd. Alles overziend geeft ook dit onderzoek een positief beeld, al zijn er verschillen tussen scholen waarneembaar. Net als in 2015 scoren m.n. de aspecten ouderbetrokkenheid en oudercommunicatie en taakbelasting een lagere tevredenheid. De eerste wordt meegenomen bij het hierboven vermelde beleid rond ouderbetrokkenheid. V.w.b. de taakbelasting wordt verwezen naar de elders in dit verslag beschreven aanpak van de werkdruk.

Alleen in het MTO bestuurskantoor is opgevallen dat de werkbeleving is gedaald en de werkdruk ook hier als hoog wordt ervaren. Deze uitkomst is op zich niet verrassend, maar geeft wel zorgen. De reorganisatie en het aantreden van

nieuwe leidinggevendenden hebben niet alleen een wijziging in de structuur, maar ook in de werkprocessen en de wijze van aansturing en opdrachtverstrekking betekend. Dit is terug te zien in de uitkomsten van het MTO.

Er is ingezet op een meer actieve advieshouding en meer interne samenwerking. Daartoe is in 2018 o.a. een cultuurveranderingsproces gestart en wordt er veel energie gestoken in o.a. de afstemming tussen de bovenschoolse directeuren, afdelingshoofden en -medewerkers, maar ook tussen bijvoorbeeld HRM en PSA.

Verzuim

Het verzuim is ten opzichte van 2017 gestegen. Wat heeft meegespeeld is een grillige, langdurige periode van afwezigheid van medewerkers met kortdurende energetische- en fysieke beperkingen.

Voor wat betreft verzuim blijft het van belang dat leidinggevende en medewerker gezamenlijk afspraken maken, zowel preventief als in het kader van de re-integratie en het inzetten van interventies. De communicatie tussen leidinggevende en medewerker is hierbij cruciaal. Met de bedrijfsarts wordt het overleg gevoerd op zowel individueel niveau (casemanagement) als op bestuurlijk niveau (trends, ontwikkelingen).

Uit dit overleg kwam naar voren dat een stijging van het ziekteverzuim zich momenteel in veel sectoren voordoet.

Uit onderstaande tabel komt naar voren dat met name het lage en zeer lange verzuim is toegenomen.

Ziekteverzuim op jaarbasis	2018	2017	2016	2015	2014
Ziekteverzuim % kort	0,67%	0,67%	0,80%	0,78%	0,82%
Ziekteverzuim % middel	0,52%	0,53%	0,64%	0,65%	0,61%
Ziekteverzuim % lang	2,09%	2,70%	2,50%	3,09%	2,73%
Ziekteverzuim % zeer lang	1,87%	1,25%	1,24%	1,63%	2,06%
Ziekteverzuim %	5,90%	5,18%	6,15%	6,21%	5,98%

De stijging heeft betrekking op alle onderdelen van de organisatie, met uitzondering van het (V)SO.

Categorie	2018	2017	2016	2015	2014
BAO	6,39%	5,34%	5,21%	6,37%	6,21%
SBO	7,02%	4,09%	5,25%	5,46%	6,14%
(V)SO	4,39%	5,19%	4,97%	5,42%	6,40%
Bestuurskantoor	4,03%	3,41%	5,04%	5,72%	5,25%
Totaal	5,90%	5,18%	6,15%	6,21%	5,98%

4.2 Financieel beleid en resultaten

In de jaarrekening worden primair de financiële resultaten van 2018 verantwoord. Hieronder wordt ingegaan op de realisatie van het financiële beleid van De Haagse Scholen.

Een **eerste financiële doelstelling** is dat sprake moet zijn van een gezonde bedrijfseconomische situatie waarin de (bedrijfs-) continuïteit van het openbaar onderwijs in Den Haag is gewaarborgd. In de planning en control cyclus bewaken we een sluitende meerjarenbegroting en blijvend goede balansposities. De onderwijsinspectie heeft een set kengetallen gedefinieerd die in de jaarrekening worden verantwoord (zie hiervoor de jaarrekening). Deze zijn allen positief, en geven een positief beeld van de bedrijfscontinuïteit, met uitzondering van een negatieve score voor de rentabiliteit, als gevolg van een verliesgevende exploitatie in 2018.

Het resultaat over 2018 bedraagt afgerond een miljoen euro negatief. Begroot was oorspronkelijk een positief resultaat van € 760.000. Het tekort heeft meerdere oorzaken. Hieronder wordt ingegaan op niet begrote kostenstijgingen, c.q. overschrijdingen van de begroting. Het effect wordt gedempt omdat er ook meevallers waren in de zin van meer baten dan begroot en een lagere gemiddelde personeelslast.

In de eerste plaats is in het begin van 2018 het besluit genomen om € 2,5 miljoen euro uit de algemene reserve te onttrekken in 2018 en 2019 om in te zetten op de realisatie van het ambitiestatement. De periodieke analyse van het aanwezige weerstandsvermogen gaf aan dat de omvang van de centrale reserves ruim genoeg was om deels af te bouwen. Ruim € 800.000 uit de algemene reserve is in 2018 verdeeld over de scholen. Daarnaast is gericht circa € 500.000 ingezet voor bestuursbrede projecten. Deze richten zich op de 3 pijlers van het ambitiestatement, werkdrukverlaging en het lerarentekort (zie ook hoofdstuk 2). Ook het Jubileum (10 jaar De Haagse Scholen) is bekostigd uit deze middelen.

De tweede en belangrijkste oorzaak van het tekort is een enorme stijging in kosten van uitzendkrachten en externe inhuur. Op jaarbasis is de stijging afgerond 25%. Daarbij gaat het om een kostenstijging van ruim 2 miljoen euro. De stijging heeft zich met name geconcentreerd in schooljaar 18/19. Na de zomervakantie is bijna de helft meer uitgegeven aan externe inhuur dan in dezelfde periode een jaar eerder.

Verklaringen zijn te vinden in hogere tarieven na toepassing van de nieuwe CAO, een hoger (langdurig) ziekteverzuim waardoor externe vervanging nodig was en het lerarentekort, wat er voor heeft gezorgd dat de eigen invalpoule TOP grotendeels is leeggestroomd gedurende het jaar.

In de derde plaats is meer uitgegeven dan begroot aan huisvestingslasten. De jaarlijkse dotatie voor de *voorziening groot onderhoud* is door het nieuwe meerjarig onderhoudsplan met ingang van 2018 afgerond € 500.000 toegenomen. Dit hogere kostenniveau werkt ook door in de komende jaren.

Tot slot was het bestuurskantoor duurder dan begroot. Dit tekort is grotendeels ontstaan door meerdere besluiten die gedurende het jaar genomen zijn om de capaciteit uit te breiden. Voorbeelden zijn de extra functionaris gegevensbescherming en inhuur van inkoopcapaciteit (vanwege wettelijke verplichtingen) en een klachtenfunctionaris. De lastenstijging van het bestuurskantoor werkt door in de komende jaren. In 2019 worden maatregelen getroffen om te komen tot een nieuw evenwicht tussen de inkomsten (uit de herverdeling ten laste van de scholen), het dienstenniveau en de kosten van het bestuurskantoor. Verwacht wordt dat het bestuurskantoor ook in 2019 nog geen sluitende exploitatie zal hebben.

Ondanks het opgelopen tekort in 2018 zijn het weerstandsvermogen en de andere financiële kengetallen (o.a. solvabiliteit, liquiditeit) nog steeds ruim toereikend. Ook de komende jaren blijft dit het geval, hier wordt nader op ingegaan in hoofdstuk 6 (continuïteitsparagraaf).

Een **tweede hoofddoelstelling** van het financiële beleid van De Haagse Scholen is dat er zoveel mogelijk middelen ingezet worden voor het onderwijs, ten gunste van onderwijskwaliteit, leerlingen, onderwijzend personeel en vernieuwing. Hieruit vloeit voort dat we streven naar een lage overhead en genormeerde (niet te hoge) reserves. In populaire bewoording: binnen DHS blijft geen geld “aan de strijkstok hangen” of “op de plank liggen”!

Op grond van haar financieel beleid past De Haagse Scholen een zo beperkt mogelijke herverdeling (reallocatie) toe op de Rijksinkomsten van scholen om bovenschoolse lasten te dekken. Om dit te waarborgen wordt het toegepaste herverdeelpcentage jaarlijks opnieuw berekend en goedgekeurd door de schooldirecteuren in een zogenaamde draagvlakpeiling.

In 2018 bedroeg de bovenschoolse overhead (totale lasten van bestuur, beleid en interne dienstverlening) voor de scholen 6,1% van de totale baten van DHS, tegenover 6,0% in 2017. Begin 2018 heeft consultantsbureau Berenschot een benchmark analyse uitgevoerd. Van alle fte binnen DHS bleek 20,1% een overheadfunctie te hebben, waarbij het in 3,2% ging om centrale overheadfuncties (bovenschools). Dit is lager dan bij vergelijkbare schoolbesturen in de benchmark (met respectievelijk 20,9% en 3,6%). Zoals hierboven ook is toegelicht, zijn deze lasten nog steeds stijgend, waardoor dit overheedaandeel ook in 2019 onder druk staat.

Naast herverdeling van middelen om bovenschoolse kosten te dekken, vindt herverdeling van middelen plaats tussen scholen vanuit het oogpunt van solidariteit. Om in de hele stad een openbaar onderwijsaanbod te kunnen blijven aanbieden, ook in wijken waar dat financieel niet rendabel is (minder leerlingen, kleine scholen), wordt een aantal scholen financieel ondersteund. Ook worden personele risico's (ziekteverzuim, duurzame inzetbaarheid oudere medewerkers, ouderschapsverlof, boventalligheid) gedeeld door de scholen op basis van een af te dragen percentage van de Rijksinkomsten.

De vermogenspositie van De Haagse Scholen wordt nader toegelicht en geduid in de continuïteitsparagraaf.

Kengetallen continuïteitstoezicht	Signalerings-waarden inspectie	2018 (begroot)	2018 (realisatie)	2019 (begroot)	2017 (realisatie)
Weerstandsvermogen: eigen vermogen/totale baten	< 5%	15%	15%	15%	17%
Solvabiliteit: EV + voorzieningen/totaal passiva	< 30%	69%	66%	67%	65%
Liquiditeit: vlottende activa/kort vreemd vermogen	< 75%	210%	199%	182%	190%
Huisvestingsratio: huisvestingslasten/totale baten	> 0,10	8%	8%	8%	9%
Rentabiliteit: resultaat/totale baten	3-jaar < 0 2-jaar < -0,05 1-jaar < -0,10	0,7%	-0,8%	-0,7%	0,7%

De financiële kengetallen van De Haagse Scholen ontwikkelen zich positief en blijven boven de norm zoals vastgesteld door de afdeling Rekenschap, met uitzondering van de rentabiliteit. In 2018 en 2019 wordt twee maal op rij de norm van -0,05 overschreden. Aangezien het weerstandsvermogen zich ruim boven de norm bevindt, is dit echter verantwoord en geen risico.

Treasury

De Haagse Scholen heeft haar beleid met betrekking tot het beheer van haar vermogen en het wegzetten van liquide middelen omschreven in een treasury statuut dat voldoet aan de juridische kaders van het ministerie van OCW (2016, regels omtrent het uitzetten van gelden, aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten). Hierin staat een risicomijdend beleid centraal. Belegging van overtollige liquide middelen in aandelen, opties en derivaten is niet toegestaan, en alleen na goedkeuring door de Raad van Toezicht kan een lening worden afgesloten of geld voor langere termijn worden weggezet in bijvoorbeeld staatsobligaties. In 2018 is hier geen sprake van geweest: de liquiditeiten van de Haagse scholen zijn volledig aangehouden op rekeningen courant bij banken die voldoen aan de gestelde minimale credit ratings. Er is geen sprake van uitstaande leningen. Er zijn geen afwijkingen geweest van de regels in het treasury statuut.

Financiële analyse De Haagse Scholen

De Inspectie van het onderwijs heeft een set financiële kengetallen vastgesteld op basis waarvan de financiële positie van schoolbesturen worden gemonitord. Onze primaire doelstelling is het geven van onderwijs en daarbij zoeken we altijd naar de balans tussen investeren in het onderwijs en de financiële stabiliteit van de organisatie zoals weergegeven in de onderstaande financiële kengetallen.

Bovendien wordt dit mede verklaard doordat De Haagse Scholen in 2018 en 2019 een bedrag van € 2,5 mln. onttrekt uit de centrale algemene reserve van de stichting. Dat leidt tot een negatief resultaat en dus negatieve rentabiliteit. Ook het weerstandsvermogen neemt licht af. Al met al blijft sprake van een gezonder bedrijfseconomische situatie met voldoende financiële waarborgen voor de bedrijfscontinuïteit

4.3 Huisvesting

Leerlingen kunnen op ons bouwen

Wij stimuleren bij onze leerlingen verwondering en nieuwsgierigheid. Een prettig schoolgebouw draagt daaraan bij. Een frisse omgeving nodigt uit om de wereld te ontdekken.

Projecten in het kader van nieuwbouw en renovatie zijn complex en kostbaar. Desondanks wordt er veel tijd en geld geïnvesteerd in nieuwbouwprojecten. Waarbij de gemeente Den Haag de bouw financiert. Het afgelopen jaar lag de focus bij de volgende scholen:

Galvanischool

Voor de uitvoering van het renovatie en nieuwbouwproject is eind augustus 2018 opdracht gegeven aan aannemersbedrijf Schouten uit Leidschendam. Door de krapte in de bouwcapaciteit kan de voering pas starten per januari 2019. De voorbereiding hiervoor zijn inmiddels gestart.

AMG Schmidtschool

Nadat een eerste ontwerp eind 2017 financieel niet haalbaar bleek, is er in 2018 gewerkt aan een nieuw ontwerp. Behoudens nog wat gewenste kleine aanpassingen wordt dit ontwerp gedragen door de school, De Haagse Scholen en de MR. Het nieuwe ontwerp is tevens BENG (bijna energie neutraal gebouw) en gasloos. Het vooroverleg met de welstand heeft eind november plaatsgevonden. Het definitieve ontwerp is afgerond. In de tussentijd is er een 3e tijdelijke unit bijgeplaatst op het schoolterrein om de voortgaande groei op te vangen.

Helen Parkhurstschool

In 2018 is er een definitief ontwerp goedgekeurd waarin wat aanpassingen vanuit de Welstand zijn verwerkt. De school is inmiddels verhuisd naar haar tijdelijke locatie en de sloop van de bestaande school is gestart in augustus. De nieuwbouw is in 2018 gestart en de geplande oplevering is per december 2019.

Uitbreiding De Wissel

De wissel moet met 2 groepen worden uitgebreid. Hiervoor is overeenstemming met de gemeente Den Haag en is er voor het programma 2019 financiering aangevraagd. Inmiddels is er een ontwerp gemaakt wat nu als beginselplan bij de gemeente is ingediend. Het ontwerp betreft een los paviljoen met 2 groepsruimten, een grote berging en sanitair voor de bovenbouw. Tevens wordt deze uitbreiding als duurzame proeflocatie uitgevoerd met Infra rood verwarming. Zo mogelijk in combinatie met een groen dak en zonnepanelen. Beoogd wordt de uitbreiding in 2019 te realiseren.

Nieuwbouw Blokpoelschool

De Blokpoelschool krijgt nieuwbouw in het herontwikkelde deel van Moerwijk oost, bij de Twickelstraat. DSO werkt aan een structuur- en visieplan voor dit gebied en heeft het kavel voor de Blokpoelschool hierin opgenomen. De verwachting is dat de precieze locatie en kavelgrootte eind 2018 bekend wordt gemaakt. In september is er met een werkgroep vanuit de school gestart met het opstellen van het programma van eisen voor de nieuwe school die 12 groepen met een gymaccommodatie gaat omvatten. Dit programma van eisen (PvE) is in december 2018 opgeleverd, waarna de architectenselectie kon worden uitgezet. De nieuwbouw staat op het programma voor 2020.

De La Reyschool

Als voorbereiding voor de renovatie en of nieuwbouw van deze school is aan het bureau KAS een onderzoeksopdracht verleend om de mogelijkheden van de huidige locatie en gebouw te onderzoeken. Het onderzoek richt zich op o.a. de vraag of de ingezette groei op de huidige locatie kan worden gerealiseerd en wat de mogelijkheden met het huidige gebouw zijn. Het rapport is eind 2018 opgeleverd en dient als onderlegger voor het interne besluitvormingsproces rondom de huisvesting van deze school. Een en ander zal ertoe moeten leiden dat er in 2019 gestart kan worden met de voorbereidende werkzaamheden voor de nieuwbouw/renovatie per 2021.

Facilitair

Naast de dagelijkse werkzaamheden welke o.a. bestaan uit het inspelen op diverse vragen van de schooldirecties heeft de focus van de facilitaire medewerkers in 2018 gelegen bij de volgende projecten:

- Aanbestedingstrajecten op het gebied van: afvalverwerking, schilderwerk, brand meldinstallaties, externe ondersteuning facilitair.
- Periodiek overleg inzake schoonmaak en controle van schoonmaak.
- In het kader van Brandveiligheid en de door de Brandweer uitgevoerde controles een adviserende en een beoordelende rol van offertes. Tevens uitvoeringsbegeleiding en controle van de uitgevoerde werkzaamheden.
- NEN 3140 keuringen; de verplichte elektrotechnische keuringen van diverse scholen.
- Het verfijnen van de meer jaren onderhoudsplanning (MOP) en uitvoering geven aan de MOP werkzaamheden 2018. Voorbereidingen MOP 2019.
- Het organiseren en begeleiden van verhuizingen.
- Voorbereidingen van een procesoptimalisatie van de facilitaire service desk zijn gestart.

Inkopen en aanbesteden

Sinds juli 2016 is De Haagse Scholen druk bezig met haar inkoop -en aanbestedingsbeleid. Sinds dit jaar zijn een inkoopcoördinator (extern) en trainee op inkoop ingezet om uitvoering te geven aan het inkoop- en aanbestedingsbeleid. De Haagse Scholen heeft de keuze gemaakt een trainee in te zetten welke binnen een periode van één jaar wordt opgeleid tot een junior inkoper.

Met de inzet van een inkoopcoördinator en trainee is de rechtmatigheid van de uit te voeren aanbestedingsprocedures zoveel mogelijk geborgd. Het rechtmatig inkopen is een continu proces, dat in de komende jaren verder uitgerold wordt.

Middels het inkoopportaal op JIP, onder het kopje ‘Mijn School’, wordt aandacht besteed aan het delen van informatie met betrekking tot inkoop. Hier kan men terugvinden wat inkoop doet en vanaf welke bedragen een bepaalde dienst, levering of werk moet worden aanbesteed. Ook is hier informatie opgenomen over de huidige contracten; scholen kunnen zien bij welke leverancier zij bepaalde diensten of

producten kunnen afnemen. Daarnaast deelt inkoop informatie over huidige aanbestedingen via Het Haagse Scholennieuws (JIP); zoals de recentelijke informatie met betrekking tot de Europese aanbesteding van afvalinzameling en -verwerking.

ICT

Office 365

De Haagse Scholen maakt sinds 2018 gebruik van Microsoft Office 365. In april 2018 is de mailmigratie en domein migratie afgerond en hebben alle medewerkers van DHS een nieuwe inlogaccount gekregen. In januari 2018 is gestart met de voorbereidingen voor de opzet van een nieuw interactief intranet dat aansluit bij de ambities van DHS rond kennisdeling, uitwisseling van informatie en kennis en verbinding. In augustus 2018 is fase 1: “Het nieuwe intranet”, onder de naam JIP (jouw informatie punt) live gegaan. Direct daarna is gestart met de voorbereidingen en uitvoer van fase 2: scenario “Wie ben ik”. In deze fase is het profiel van de medewerker onder de aandacht gebracht. Het profiel van de medewerker is een cruciaal onderdeel bij het delen van kennis en expertise. Fase twee is begin november 2018 afgerond. Zowel in fase 1 als fase 2 zijn medewerkers van DHS ondersteund in het gebruik van Office 365 met handleidingen, kenniskaarten en instructie video’s. Begin november 2018 is gestart met fase 3: “Samen aan de Slag”. Deze fase behelst het uitrollen van 52 schoolteamsites en het onderbrengen van de dataopslag naar de Office 365 cloud. In deze fase leren medewerkers gebruik te maken van het delen van informatie en slim samenwerken. Om de adoptie zo goed mogelijk te laten slagen zijn er op grote schaal instructiefilms gemaakt die vergezeld gaan van instructiekaarten. Daarnaast zijn er diverse voorlichtingsmomenten geweest voor de verschillende doelgroepen in De Haagse Scholen. Met de adoptie is nadrukkelijk gestuurd op een laagdrempelige instap van personeelsleden.

Telefonie

In januari is gestart met de migratie van de ISDN telefonie-voorziening van de scholen naar de De Haagse Scholen Voice-over IP-voorziening. Voor het jaar 2019 staan nog negen scholen op de kalender voor een migratie. 20 scholen zijn overgezet in 2018. De verwachting is dat dit migratietraject voor 1 augustus 2019 is afgerond.

Snel internet

In de I-visie is vastgelegd dat iedere school beschikt over een snelle schaalbare internetverbinding. Door de groei van de hoeveelheid apparatuur in het netwerk (iedere leerling zijn eigen device) lopen diverse scholen aan tegen de uitputting van de capaciteit van de huidige verbinding. Stichting glaslokaal heeft de dienstverlening op het netwerk opnieuw aanbesteed. De Haagse Scholen heeft geparticipeerd in deze aanbesteding met een ICT beleidsadviseur en een inkoper. Met het nieuwe dienstverleningscontract worden ook alle verbindingen van de scholen van een upgrade voorzien van 100 mb/s naar 1.000 mb/s. In 2018 heeft DHS geparticipeerd in de planvorming van Stichting Glaslokaal 2.0. Door toe te treden tot een inbesteders constructie behoudt DHS de mogelijkheden om, gebruikmakend van de huidige liggende infrastructuur, een snelle en toch goedkope internetverbinding af te nemen. DHS trekt hier op met de andere Haagse Schoolbesturen en het ROC Mondriaan. Het bestuurlijke traject is in september 2018 afgerond, waarna het voornemen in de GMR en RvT is ingebracht.

Firewall

In de zomervakantie heeft DHS de firewall op het datacentrum vervangen. Hiermee voldoet DHS aan de laatste strenge beveiligingseisen. Met deze nieuwe firewall is het ook mogelijk om op een veilige manier thuis werkplekken beschikbaar te stellen voor medewerkers van het bestuurskantoor.

Vernieuwing hardware datacentrum

In 2018 is gestart met de voorbereiding inkoop nieuwe apparatuur voor het datacentrum. Alvorens deze inkoop te kunnen gaan doen, moet helder worden gemaakt welke applicaties in het datacentrum aanwezig blijven en welke applicaties als service kunnen worden aangekocht. Het heeft de voorkeur van DHS om zoveel mogelijk met SAAS (software as a service) oplossingen te werken, en alleen daar waar nodig met een on-premise oplossing.

Inkoop hardware ICT

Sinds 1 januari kunnen scholen gebruik maken van de mantelovereenkomst Inkoop ICT hardware. Na een aanbestedingsprocedure is deze wijze van bestellen per 1 januari voor alle scholen verplicht. Scholen kunnen bij de inkoop van ICT middelen onder de drie gekozen leveranciers een offerte uitvragen. Bij bedragen onder de € 15.000 kan rechtstreeks bij de voorkeursleverancier besteld worden.

Centralisatie dienstverlening ICT

De basis van het I-beleid is het ontzorgen van de scholen t.a.v. ICT voorzieningen. Door steeds meer centrale voorzieningen in te richten, is het noodzakelijk het ICT beheer bovenschools te versterken. Hiertoe zijn aan het einde van 2018 de eerste stappen gezet.

Gegevensbescherming en privacy

Om goed en eigentijds onderwijs te kunnen bieden, leerlingen te begeleiden, leermiddelen te verschaffen en de continuïteit/kwaliteit van het onderwijs en de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen, hebben we vanzelfsprekend (persoons)gegevens nodig van leerlingen, ouders, medewerkers en andere betrokkenen. De bescherming van deze gegevens heeft in 2018 onverminderd hoge prioriteit gehad bij De Haagse Scholen.

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) inwerking getreden.

De AVG zorgt onder meer voor:

- Versterking en uitbreiding van privacyrechten;
- Meer verantwoordelijkheden voor organisaties;
- Dezelfde, stevige bevoegdheden voor alle Europese privacytoezichthouders.

De Haagse Scholen heeft zich ingespannen om een succesvolle basis te leggen voor de implementatie van de AVG. Zo heeft De Haagse Scholen:

- Een Kwartiermaker AVG/ Waarnemend Functionaris Gegevensbescherming aangesteld;
- Informatiefolders medewerkers en ouders verstrekt over de AVG en privacy;
- 20 scholen bezocht voor bewustwordingstraining;
- Voorlichting en discussie over de AVG met onze schooldirecties tijdens meerdere managementochtenden;
- Een samenwerking met een gespecialiseerd advocatenkantoor voor onafhankelijk juridisch advies. Deze samenwerking levert ons binnen afzienbare tijd advies op inzake complexe privacy kwesties;
- De laatste technieken in relatie tot netwerkbeveiliging: “Next-Generation Firewall”.

Daarnaast is er een belangrijke slag gemaakt om te voldoen aan de beleidsmatige verantwoordingsplicht conform de AVG. Dit heeft geresulteerd in de volgende documenten:

- Informatie beveiliging en privacy beleid;
- Reglement Cameratoezicht;

- Privacy Statement;
- Format Toestemmingsverklaring;
- Register van verwerkingsactiviteiten.

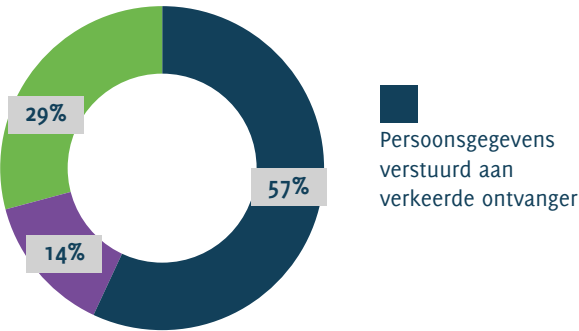
Meldplicht Datalekken

Ondanks alle inspanningen kan nooit worden voorkomen dat er datalekken plaatsvinden. In 2018 heeft De Haagse Scholen zeven maal met een datalek te maken gehad. In twee gevallen heeft De Haagse Scholen gezien de aard en omvang van de datalekken een doormelding gedaan bij de toezichthouder: De Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In één van deze gevallen heeft de AP aanvullende informatie opgevraagd. De AP heeft geen reden gezien tot interventie of onderzoek.

Overzicht

Aantal datalekken	Aantal meldingen AP	Aantal aanvullende acties vereist	Aantal interventies/ onderzoeken AP
7	2	1	0

Type datalekken

Nieuwe procedure “Aanmelding PO Den Haag”

De sinds 2011 in Den Haag gehanteerde procedure “Eén aanmeldleeftijd” is in 2017 met alle betrokkenen geëvalueerd en in overeenstemming gebracht met wet- en regelgeving. V.w.b. dat laatste ging het er voornamelijk om dat kinderen pas mogen worden aangemeld vanaf de leeftijd van 3 jaar, dat aanmelden bij meerdere scholen mogelijk moet zijn en dat ouders binnen zes weken vernemen of hun aanmelding wordt omgezet in toelating.

De besluitvorming rond de nieuwe afspraken is eind 2017 bestuurlijk afgerond en de regeling is met ingang van 1 oktober 2018 in werking getreden. Vooruitlopend daarop hebben de scholen die verwachten meer aanmeldingen dan beschikbare plekken te hebben, een leerlingplafond vastgesteld en hun voorrangsregels gepubliceerd (in schoolgids en Scholenwijzer).

De eerste aanmeldperiode volgens de nieuwe procedure liep van 10 tot en met 21 december 2018. In januari zijn alle kinderen geplaatst. Er is een klankbordgroep ingesteld, die in februari het verloop en de resultaten van deze eerste periode zal evalueren.

SAMENWERKING EN RELATIES

Brede scholen

Alle Haagse scholen zijn brede buurtscholen: een kernthema van de Haagse Educatieve Agenda. Dat weerspiegelt zich in de positie van onze scholen in hun omgeving. We zien verschillende samenwerkingsvormen: van intensieve samenwerking in onderwijs, zorg, vorming en opvang vanaf de peuterleeftijd, tot minder intensief met uitsluitend kinderopvang.

Elke school van De Haagse Scholen opereert in meerdere samenwerkingsrelaties:

- De Stichting Primair Passend Onderwijs Haaglanden (SPPOH), de Stichting Samenwerkingsverband Zuid-Holland-West, alsmede de samenwerkingsverbanden in het Westland, Delfland en Midden-Nederland voor de extra ondersteuning van leerlingen.
- De Centra voor Jeugd en Gezin voor allerlei ondersteunende diensten voor gezinnen en de JGZ.
- Zorgorganisaties in de GGZ voor kwetsbare kinderen en kinderen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben.
- Welzijnsorganisaties in het kader van wijk gebonden activiteiten en peuterspeelzaalwerk.
- Het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding voor de ontwikkeling van het onderwijs en leerlingzorg.
- Kinderopvangorganisaties.
- Sportverenigingen en culturele instanties voor naschoolse activiteiten.
- Opleidingsinstituten in het HBO en MBO voor opleidingen en stagiairs.
- Gemeentelijke instanties en voorzieningen, waar het gaat om veiligheid en gezondheid en wijk gebonden ontwikkelingen.

Natuurlijk werken de scholen van De Haagse Scholen ook samen met het voortgezet onderwijs, de scholen in de directe omgeving en andere schoolbesturen. De scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs hebben intensieve relaties met instellingen in de GGZ.

Voor- en vroegschoolse educatie

De Haagse Scholen heeft de ambitie meer te willen betekenen in de ontwikkeling van jonge kinderen voordat zij naar de basisschool gaan. Om die reden werken 32 basisscholen intensief samen met instellingen voor peuterwerk in de voor- en vroegschoolse educatie.

Het “peuterspeelzaalwerk” op de scholen van De Haagse Scholen wordt aangeboden door verschillende exploitanten. Eén daarvan is dus de ‘eigen’ Stichting Peuterspeelzalen De Haagse Scholen, die een locatie exploiteert. De andere scholen worden bediend door tien andere exploitanten. Het merendeel (circa 80%) van de ‘interne’ peuterspeelzalen bij De Haagse Scholen wordt geëxploiteerd door JongLeren, welke onder welzijnsorganisatie Xtra valt. Sinds 1 januari 2018 voert JongLeren ook de administratie van onze peuterspeelzaal Duinroosje.

(Integrale) Kindcentra

In 2018 hebben diverse scholen van De Haagse Scholen zich georiënteerd op de vorming van Kindcentra (IKC). IKC staat voor een samenwerkingsvorm van onderwijs en opvang die - anders dan bij de vorming van brede schoolverbindingen - intensievere relaties aangaat met andere instellingen, mede gericht op de vorming van organisatorische eenheden.

In 2019 zal een werkgroep (bestaande uit directeurs en medewerkers van het bestuurskantoor) samen met het bestuur onderzoeken welke strategische keuzes gemaakt kunnen worden m.b.t. de samenwerking met de kinderopvang en (I)KC-vorming.

Harmonisatie

Met ingang van 1 januari 2018 zijn er belangrijke wijzigingen in de Wet Kinderopvang en Kwaliteitseisen Peuterspeelzalen. De aanpassingen in de landelijke wet- en regelgeving als gevolg van de harmonisatie en de daaropvolgende aanpassingen in het gemeentelijk beleid vanaf 2018 hebben forse consequenties voor ouders, aanbod en aanbieders van het peuterspeelzalen en voorscholen gehad.

Bestuurlijke participatie

In 2018 heeft De Haagse Scholen op bestuursniveau haar rol in lokaal onderwijsbeleid ingevuld door onder meer:

- Deelname aan het Haagse PO-Platform door de voorzitter en het lid van het College van Bestuur.

- Een bestuursfunctie in de Stichting Playing for Success van de voorzitter van het College van Bestuur.
- Een bestuursfunctie in het dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) door het lid van het College van Bestuur.
- Een bestuursfunctie in het dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband Zuid-Holland West (VO) door het lid van het College van Bestuur.
- Het voorzitterschap van het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband Westland (VO) door het lid van het College van Bestuur.
- Een bestuursfunctie in het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband Westland (PO) door het lid College van Bestuur.
- Een bestuursfunctie in het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband Midden Holland (PO) door het lid College van Bestuur.
- Lid van de Raad van Toezicht van Het Koorenhuis door de voorzitter van het College van Bestuur.
- Deelname in de stuurgroep van het Expertisecentrum Wetenschap en Technologie Zuid-Holland door het lid van het College van Bestuur.
- Deelname in de stuurgroep Opleidingsschool Basisonderwijs (Haagse Hogeschool) door het lid van het College van Bestuur.

In breder verband kunnen we vermelden:

- Het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur van de PO-Raad van de voorzitter van het College van Bestuur.
- Deelname aan het regionaal POV0 overleg door een bovenschools directeur.
- Deelname aan NRO-beoordelingscommissies door het lid College van Bestuur.

Een bovenschools directeur participeert in het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband Delflanden (PO) en het samenwerkingsverband Midden Holland (VO). Een van de schooldirecteuren neemt deel aan de klankbordgroep van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

De Haagse
Scholen

CONTINUÏTEITS- PARAGRAAF

Binnen de planning en controlcyclus van De Haagse Scholen is de jaarlijkse meerjarenbegroting het instrument bij uitstek waarmee de toekomstige ontwikkelingen en risico's worden uitgewerkt en op basis waarvan keuzes worden gemaakt voor het beleid en de eventueel te nemen maatregelen. Na vaststelling is de meerjarenbegroting de meetlat waarlangs de realisatie van een jaar wordt gelegd en waarbij optredende verschillen tussen de begroting en realisatie worden geanalyseerd, gerapporteerd en op basis waarvan, indien noodzakelijk, wordt bijgestuurd.

In dit hoofdstuk van het Bestuursverslag staat een sterk samengevatte versie van:

- De meerjarige prognose met betrekking tot de belangrijkste parameters achter de begroting, namelijk leerlingenaantallen en personele bezetting;
- De meerjarige financiële vooruitzichten in baten en lasten en in de balans;
- Een risicoparagraaf met een 'in control statement' en een overzicht van de belangrijkste risico's en onzekerheden in het meerjarige vooruitzicht;
- Een conclusie ten aanzien van de meerjarige bedrijfscontinuïteit van De Haagse Scholen.

6.1 Leerlingenaantallen en personele bezetting (A1)

De inkomsten van De Haagse Scholen zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van de volumes aan (gewichten)leerlingen, terwijl onze uitgaven voor meer dan 80% worden bepaald door de formatieomvang en de directe (salarissen, sociale lasten) en indirecte (opleidingen en overig personeelsbeleid enz.) loonkosten.

Een adequate raming en monitoring van aantallen leerlingen en een goed inzicht in de opbouw van de personeelsformatie naar functie, leeftijd, vast-tijdelijk en organisatieonderdeel is dan ook van groot belang voor de continuïteit van de organisatie. Beide aandachtsgebieden zijn verankerd in onze reguliere planning en controlcyclus.

Leerlingen

In de prognoses van scholen wordt een verdere toename van het aantal leerlingen ten opzichte van 1-10-2018 geraamd. Dit is positief. Daarbij moet wel de kanttekening worden gezet dat de leerlingstromen in met name het basisonderwijs Den Haag onvoorspelbaar zijn en de uiteindelijke aantallen kunnen afwijken van deze prognose. Standaard houden we rekening met een bandbreedte van +/- 1,5 % tot +/- 1,5%. Voorzichtigheidshalve houden we voor onze financiële berekeningen rekening met een nullijn (geen groei), wat in onderstaande tabel zichtbaar wordt.

Ontwikkeling leerlingen	01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019	01-10-2020	01-10-2021	01-10-2022	01-10-2023
Basisonderwijs	13.208	13.153	13.103	13.084	13.086	13.088	13.090
Speciaal basisonderwijs	448	502	517	532	532	532	532
Speciaal (Voortgezet) Onderwijs	862	899	934	938	936	934	932
Totaal aantal leerlingen DHS	14.518	14.554	14.554	14.554	14.554	14.554	14.554

De oorzaken van de groei van het aantal (V)SO- en SBO-leerlingen worden in samenwerking met SPPOH onderzocht. Vooralsnog gaan we in de raming uit van een stabilisatie van het aantal leerlingen op niveau 2020.

Het aantal gewichtenleerlingen (=bekostigde achterstandsleerlingen) is jarenlang achter elkaar gedaald, zonder dat de achterstandsproblematiek minder werd. Door het CBS is een nieuwe systematiek ontwikkeld, die nauwkeuriger de mate van achterstand op een school bepaalt. Deze wordt doorgevoerd in de bekostiging met ingang van schooljaar 2019/2020. Het effect van deze nieuwe systematiek op de bekostiging is gunstig, in de zin dat geen sprake meer is van een structurele daling van de bekostiging.

Personeelsformatie

In de meerjarenbegroting is op basis van onder andere de verwachte ontwikkeling van het aantal leerlingen (zie hiervoor), de geraamde loonkostenstijging en de ontwikkeling van de rijks- en gemeentelijke inkomsten een meerjarenformatiebeleid opgesteld. Hierin is sprake van een verwachte stabilisatie van de formatie op fte.

Dit is een verwachting en geen formatief kader. Indien er financiële ruimte en mogelijkheden zijn om meer medewerkers op scholen aan te stellen (zeker bij scholen die groeien), zal afgeweken worden van deze verwachting. Hetzelfde geldt voor een tegenvallende bekostiging.

Formatie in FTE	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Basisonderwijs					
Onderwijzend	808	808	808	808	808
Onderwijsondersteunend	158	159	159	159	159
Directie	68	67	67	67	67
	1.034	1.034	1.034	1.034	1.034

Speciaal basisonderwijs	85	85	89	89	89
-------------------------	----	----	----	----	----

Speciaal (Voortgezet) Onderwijs	255	253	250	250	250
---------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Bovenschoolse formatie	47,7	47,6	47,6	47,0	47,0
------------------------	------	------	------	------	------

Totale Formatie	1.421	1.420	1.420	1.420	1.420
waarvan onderwijzend	1.001	1.000	1.002	1.002	1.002
waarvan onderwijsondersteunend	340	341	338	338	338
waarvan directie	80	79	79	79	79

Door de groei van het aantal leerlingen in het (V)SO, waar sprake is van kleine groepen en relatief veel ondersteunend personeel (onderwijsassistenten, orthopedagogen, psychologen e.d.), steeg bij deze scholen de formatie nu relatief snel, maar we verwachten dat deze situatie zich met ingang van het komende schooljaar stabiliseert, mede doordat de capaciteit van deze scholen haar plafond bereikt.

6.3 De Meerjarenbegroting (A2)

Hieronder wordt op hoofdlijnen het meerjarig financieel beeld zichtbaar gemaakt dat ontstaat op grond van de Meerjarenbegroting enerzijds en de balans ultimo 2018 anderzijds. De meerjarenbegroting wordt voor het grootste deel bepaald door de geschetste ontwikkelingen in de vorige paragraaf (leerlingen en personeel).

De meerjarenbegroting wordt met de verschillende stakeholders (Raad van Toezicht, audit commissie van de RvT, GMR, schooldirecties) besproken en/of voor advies voorgelegd. Als openbaar schoolbestuur is De Haagse Scholen wettelijk verplicht haar meerjarenbegroting voor 1 november in te dienen bij de gemeenteraad van Den Haag. Praktisch betekent een lange vaststellingsprocedure in combinatie met een lange zomerverlof periode dat de begroting 2019 al in het voorjaar van 2018 is opgesteld. In het dynamisch krachtenveld van het primair onderwijs waarin de financiële en beleidsmatige ontwikkelingen en voorschriften elkaar snel opvolgen zullen er altijd verschillen ontstaan tussen de vastgestelde begroting en de realisatie. De gepresenteerde begrotingscijfers vanaf 2020 zijn gebaseerd op verwachtingen/ geconsolideerde schoolbegrotingen met een stand van het najaar van 2018.

6.3.1. Staat van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Baten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
3.1 Rijksbijdrage OCW	99.910	103.731	109.517	114.467	117.150	119.895
Doelsubsidies Rijk	1.766	1.613	802	709	709	709
Samenwerkingsverbanden	5.893	5.960	5.070	4.804	4.797	4.797
3.2 Gemeentelijke subsidies	10.118	6.825	8.721	8.701	8.701	8.701
3.5 Overige baten	5.556	5.410	4.305	4.320	4.211	4.211
Totaal baten	123.244	123.540	128.415	133.002	135.568	138.313

Lasten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
4.1 Personeelslasten	102.824	103.786	109.681	113.016	115.552	117.822
4.2 Afschrijvingen	2.523	2.450	2.666	2.637	2.662	2.917
4.3 Huisvestingslasten	10.078	9.749	9.448	9.535	9.544	9.552
4.4 Overige lasten	8.848	8.376	7.391	7.617	7.824	8.037
Totaal lasten	124.273	124.361	129.185	132.805	135.583	138.329

Saldo baten en lasten	-1.029	-821	-770	197	-15	-15
------------------------------	---------------	-------------	-------------	------------	------------	------------

5 Financiële baten en lasten	15	15	15	15	15	15
-------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Totaal resultaat	-1.014	-806	-755	212	0	0
-------------------------	---------------	-------------	-------------	------------	----------	----------

Rijksbijdragen

De ontwikkeling van de Rijksbijdragen wordt bepaald door:

- 1) De jaarlijkse ontwikkeling van het aantal leerlingen op peildatum 1 oktober, zoals al in paragraaf 6.2 beschreven. Een toename van het aantal leerlingen heeft met vertraging (vanwege de T-1-systematiek) een positief effect op de Rijksbekostiging.
- 2) De reguliere loonindex rijksbijdrage die jaarlijks door de rijksoverheid wordt toegekend op basis van het referentiemodel. Deze was in 2018 hoger dan andere jaren als gevolg van de extra loonsverhoging voor leerkrachten in de CAO.
- 3) In 2018 heeft het kabinet structureel middelen beschikbaar gesteld voor het verminderen van de werkdruk in het Primair Onderwijs. In 2021 worden deze na een positieve landelijke evaluatie verhoogd. Voor De Haagse Scholen betekent dit nog eens circa 2 miljoen extra vanaf dat jaar.

- 4) De invoering van de nieuwe methodiek van bekostiging achterstandsleerlingen. Er vindt een overgang plaats in de bekostiging gedurende drie jaar vanaf 2019/2020. De eerdere structurele afname van de achterstandsbekostiging is hierdoor opgelost.

- 5) De ontwikkeling van de post Ontvangen Rijksbijdrage Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. Dit komt door de groei van het aantal leerlingen in SBO en (V)SO met de daarbij behorende groeiregelingen, en de positieve landelijke verevening waardoor de inkomsten SPPOH toenemen.

Naast de bovenstaande items heeft de Rijksoverheid de intentie om de bekostiging van het Primair Onderwijs te vereenvoudigen. Hierover heeft de minister de kamer geïnformeerd eind 2018. De nieuwe bekostigingsmethode zal financiële herverdeeffecten hebben tussen scholen waardoor ook De Haagse Scholen beïnvloed wordt. Op basis van de huidige plannen lijkt het risico daarvan op bestuursniveau voor DHS beperkt. Een ingangsdatum voor 2022 ligt niet voor de hand.

Overige overheidsbijdragen

De omvang van deze post bestaat geheel uit de middelen lokaal onderwijsbeleid van de gemeente Den Haag op basis van de Haagse Educatieve Agenda. Scholen kunnen middels een integraal plan subsidie aanvragen, ondermeer voor activiteiten gericht op kansengelijkheid. Daarnaast kent de gemeente enkele kleinere regelingen. Het betreft geïmplementeerde doelsubsidies en bij onderbesteding moeten de middelen worden terugbetaald. De nieuwe gewichtenregeling heeft ook een impact op de subsidieverlening door de gemeente Den Haag. In de begroting 2019 is nog uitgegaan van een forse subsidiekorting. In 2019 wordt duidelijk wat de gevolgen zijn voor de scholen. De gemeente heeft nog geen signalen in de richting van bezuinigingen gegeven. Vanaf 2020 gaan we voorzichtigheidshalve nog steeds uit van een subsidiedaling, maar minder groot.

Overige baten

De post overige baten bestaat onder andere uit de opbrengsten verhuur lokalen, detacheringen personeel, ouderbijdragen, inkomsten derde geldstroom etc.

Personeelslasten

De personeelslasten bestaan uit de loonkosten eigen personeel, externe inhuur en overige personele kosten zoals bijv. opleiding en training. Vanaf 2019 is gerekend met een gemiddelde loonsom van afgerond € 66.650 per fte bij een totale formatie van 1.421 fte, en een rekenkundige jaarlijkse kostenstijging van 3,2%.

Per 1 januari 2019 zijn de premies van het pensioenfonds ABP verhoogd en het Participatiefonds verlaagd. Beide effecten hebben een vergelijkbare orde van grootte. De werkgeverslasten zullen hierdoor niet (veel) hoger uit komen. Verwacht wordt dat de ABP stijging in de bekostiging gecompenseerd gaat worden (loonindex) door het ministerie van OCW, en voor de daling van de premies van het Participatiefonds niet gekort wordt op grond van de eerdere jaren gehanteerde systematiek. Voorzichtigheidshalve is dit positieve financiële effect nog niet in de begroting verwerkt.

Afschrijvingen

De verwachting is dat deze post in de komende jaren conform de eerder begrote bedragen zal uitkomen. Deze post betreft onder meer onderwijslespakketten, meubilair en ICT hardware.

Huisvestingslasten

In 2018 heeft De Haagse Scholen een nieuwe Meerjarenonderhoudsplan (MOP) 2019-2038 opgesteld. Op grond van deze MOP is de jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud vastgesteld op € 2,7 mln. per jaar. In deze MOP zijn nog geen (extra) kosten voor duurzaamheid opgenomen. Naar verwachting zijn er echter ook besparingen in de energielasten mogelijk. Beide effecten zijn nog niet zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overige lasten

De overige lasten bestaan uit een grote hoeveelheid verschillende kostensoorten die op alle scholen en bestuurskantoor voorkomen en binnen de budgetverantwoordelijkheid van de individuele scholen vallen.

Financiële baten en lasten

Gezien de realisatie 2017 is de verwachting dat deze post bij gelijkblijvende (lage) rentepercentages minimaal op het niveau van de begroting moet kunnen uitkomen.

6.3.2 Balans

Bedragen x € 1.000

Activa	Realisatie per 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
1.2 Materiële vaste activa	13.000	14.152	14.438	14.515	14.569	14.509
1.4 Voorraden	-	-	-	-	-	-
1.5 Vorderingen	9.984	9.000	9.500	8.500	8.500	8.500
1.6 Effecten	-	-	-	-	-	-
1.7 Liquide middelen	16.184	11.528	11.389	12.886	12.486	14.335

Totaal activa	39.169	34.680	35.327	35.901	35.556	37.344
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Passiva	Realisatie per 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
2.1 Eigen Vermogen	17.955	17.880	17.125	17.336	17.336	17.336
2.2 Voorzieningen	8.047	5.500	5.597	5.960	5.614	7.403
2.3 Langlopende schulden	-	-	-	-	-	-
2.4 Kortlopende schulden	13.167	11.300	12.605	12.605	12.605	12.605
Totaal passiva	39.169	34.680	35.327	35.901	35.556	37.344

Materiële vaste activa

De omvang van de post materiële vaste activa gebaseerd op de meerjareninvesteringsplannen van de scholen en het bestuurskantoor.

Vorderingen

De omvang van de post vorderingen per ultimo van een boekjaar is een momentopname en daarom lastig te voorspellen. Belangrijk aandeel zijn vorderingen op de dienst OCW van de gemeente Den Haag in het kader van huisvestingsprojecten, die over meerdere jaren worden afgerekend.

Liquiditeiten

De (toekomstige) omvang van de liquiditeiten wordt o.a. bepaald door de verwachte financiële resultaten, de investeringen in materiële vaste activa en de mutaties en omvang van de vorderingen en schulden. Het Treasurybeleid van De Haagse Scholen kent een risicomijdend profiel, dat praktisch alleen toestaat om gebruik te maken van spaarrekeningen, deposito's met een maximale looptijd van 1 jaar en obligaties met een maximale looptijd van 3 jaar.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is per ultimo 2018 afgenomen als gevolg van het exploitatietekort, de verwachting is dat door de inzet van het tweede deel van de € 2,5 miljoen het eigen vermogen verder zal afnemen in 2019. Ook scholen met een grote algemene reserve is gevraagd de overtollige middelen in hun begroting te verwerken. In 2020 zal er derhalve opnieuw een daling van het eigen vermogen zijn.

Voorzieningen

De omvang van de post voorzieningen is per ultimo 2018 toegenomen als gevolg van een toename van de Voorziening groot onderhoud (door een hogere dotatie op basis van nieuwe MOP en lagere uitgaven aan onderhoud ten laste van de voorziening).

Kortlopende schulden

Net als bij de vorderingen is dit altijd een momentopname per 31 december die door incidentele posten of oorzaken kan worden beïnvloed.

B1 Rapportage risicobeheersingssysteem en In Control

Statement

Risicomanagement is een structureel onderdeel van de Planning en Control cyclus van De Haagse Scholen en bij elke meerjarenbegroting en jaarverslag wordt aandacht besteed aan risico's voor de organisatie en wordt ons beleid, indien nodig, daarop aangepast. Daarnaast wordt er door De Haagse Scholen eens in de 2 á 3 jaar een uitgebreide risicoanalyse opgesteld. In 2017 heeft AON riskmanagement deze analyse voor ons uitgevoerd. In 2019 staat een actualisatie van de risicoanalyse op de planning. Ook onze accountant besteed jaarlijks aandacht aan het risicomanagement van De Haagse

Scholen. Eventueel gesignaleerde aandachtspunten komen aan de orde in de managementletter en het accountantsverslag. Deze documenten worden besproken in en met het College van Bestuur, de auditcommissie van de Raad van Toezicht en met de Raad van Toezicht.

Als onderdeel van haar risicomanagement neemt De Haagse Scholen in dit hoofdstuk ook een 'In Control Statement' op:

In control statement CvB

Als College van Bestuur van De Haagse Scholen zijn wij verantwoordelijk voor de opzet en werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen van De Haagse Scholen. Deze systemen hebben tot doel om de risico's van het niet realiseren van de strategische, operationele en financiële doelstellingen optimaal te beheersen, binnen de kaders van wet- en regelgeving te blijven en een betrouwbare financiële verantwoording.

Maar elk systeem van risicomanagement heeft de inherente beperking in zich dat fouten nooit helemaal uitgesloten kunnen worden. Ook kunnen systemen nooit absolute zekerheid bieden dat de doelstellingen zullen worden bereikt. De werkelijkheid is dat bij het nemen van beslissingen menselijke beoordelingsfouten kunnen optreden en dat er steeds kosten-baten afwegingen worden gemaakt bij het aanvaarden van risico's en het treffen van beheersingsmaatregelen. Naast alle systemen is een cultuur van kostenbewustzijn en het herkennen, erkennen en bespreekbaar maken van risico's, en daarop acteren, onontbeerlijk.

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting per individuele school worden de significante operationele en financiële risico's met betrekking tot de school bepaald en in de vaststellingsgesprekken van de meerjarenbegroting besproken en beoordeeld. Middels periodieke managementrapportages houden wij gedurende het jaar zicht op actuele ontwikkelingen in en om de organisatie en monitoren wij risico's om waar nodig bij te kunnen sturen, zowel financieel als niet-financieel. Onze accountant beoordeelt bij de interim controle en jaarrekeningcontrole ons interne risicobeheersingssysteem en geeft ons zodoende aanvullende zekerheid over de correcte werking van dit systeem, en ook input die bijdraagt tot een betere beheersing. Het geheel van werkzaamheden en (accountants-)controles op het gebied van risicobeheersing wordt door ons regelmatig besproken met de Audit Commissie en Raad van Toezicht.

Op grond van de boven beschreven werkzaamheden zijn wij van mening, dat wij in alle redelijkheid kunnen verklaren, dat de interne risicobeheersing- en controlesystemen naar behoren hebben gewerkt in het verslagjaar en een redelijke mate van zekerheid geven dat de (financiële) verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat, realisatie van doelstellingen beheerst verloopt en voldaan wordt aan wet- en regelgeving.

B2 Belangrijkste risico's en onzekerheden

In de risicoanalyse van AON riskmanagement zijn in totaal 46 potentiële risico's beschreven. Op basis van de kans dat een risico daadwerkelijk zal voorkomen, de impact indien het risico optreedt, de door ons genomen beheersmaatregelen en eventuele financiële dekking, zijn de risico's gerangschikt.

Op basis van de rapportage van AON, het advies van de accountant en besprekingen in auditcommissie en RvT hebben we de volgende zaken als belangrijkste risico's vastgesteld. Er zijn en worden diverse activiteiten ondernomen om deze risico's te beheersen/voorkomen. Deze zijn eerder in het bestuursverslag uitgebreider aan de orde gekomen (zie verwijzingen):

- **Personeels-, lerarentekort:** voor wat betreft het lerarentekort is het risico sinds de risicoanalyse in 2017 verder gegroeid, en begint zich ook steeds meer te manifesteren. Zie hoofdstuk 4 in dit bestuursverslag.
- **Overtreding privacywetgeving:** een zorgvuldige invoering van de AVG in 2018 heeft geleid tot beter inzicht in de risico's. Er zijn diverse maatregelen getroffen die het privacyrisico verkleinen. Het project loopt door in 2019. Dit is verder uitgewerkt in het hoofdstuk bedrijfsvoering.
- **Agressie en/of geweld tegen medewerkers:** uit werkdrukonderzoek in 2018 bleek (na eerder ook uit medewerkersonderzoek) dat onveiligheid een risico blijft. In hoofdstuk 2 is ingegaan op het beleid inzake integrale veiligheid op scholen.
- **Nieuwe bekostigingsmethodiek gewichtenleerlingen:** Dit risico is weggevallen. De nieuwe methodiek lijkt voor DHS voordeliger dan de dalende oude bekostiging van onderwijsachterstanden. Wel zou de bekostiging van afzonderlijke scholen onvoorspelbaar kunnen fluctueren tussen jaren. Het moet nog blijken of de methodiek

voldoende stabiel is om op schoolniveau een continue bedrijfsvoering op te kunnen baseren, of dat aanpassingen in de herverdeling hiervoor nodig zijn.

- **Beschikbare middelen nieuwbouw en renovatie:** in 2018 zijn de kosten in de bouwsector harder gestegen dan de middelen die de gemeente beschikbaar stelt, waardoor het risico van (onrechtmatige) tekorten is gestegen. In het hoofdstuk bedrijfsvoering wordt ingegaan op de lopende projecten.

De belangrijkste externe onzekerheid betreft de toekomstige omvang van gemeentelijke- en rijks- bekostiging (inclusief Passend Onderwijs). De realiteit van de afgelopen jaren heeft aangetoond dat de voorspelbaarheid van de omvang in positieve en negatieve zin, zeker op de middellange termijn, lastig is. Gedurende het jaar wordt dan ook veel aandacht besteed aan de verwachte ontwikkelingen van deze posten. Via berichtgeving/nieuwsbrieven/ondersteuningsplannen/pers enzovoort worden de ontwikkelingen gevolgd en daar waar mogelijk/noodzakelijk vertaald naar aanpassing van ons beleid.

Risicomanagement is geen statisch proces. We besteden continu aandacht aan en zijn alert op mogelijk nieuwe risico's. In 2018 is een aantal risico's manifest genoeg geworden om ook in dit bestuursverslag te vermelden.

In de eerste plaats *de groei in het SBO en SO*, waar ook in hoofdstuk drie melding van is gemaakt. Een deel van de groei is (tijdelijk) niet (volledig) bekostigd. In 2018 leidde dit tot tekorten. Inmiddels worden noodzakelijkerwijs keuzes gemaakt om groepen groter dan wenselijk te maken, boven de zogenaamde N-factor (normatief aantal leerlingen per klas). Ook zijn wachtlijsten ingesteld. Het risico is dat leerlingen langer dan wenselijk in het regulier basisonderwijs moeten blijven, of zelfs tijdelijk thuis komen te zitten. De groei van het SBO gaat ook met een financieel risico op bestuursniveau gepaard. De kosten van het aantal leerlingen boven de 2% in het SBO zijn voor rekening van het samenwerkingsverband, wat betekent dat deze middelen onttrokken worden aan de basisondersteuning/ lichte ondersteuning waarmee passend onderwijs in basisscholen aangeboden kan worden.

Een tweede toegenomen risico betreft het (*groot*) *onderhoud* van schoolgebouwen. De afgelopen jaren is het niet gelukt om alle geplande onderhoudsactiviteiten tijdig uit te voeren.

De bezetting van inkopers en facilitair adviseurs is niet stabiel geweest. Daarbij is sprake van schaarste op de arbeidsmarkt voor dergelijke functies. Aan de andere kant staan de planning en de kosten van onderhoud onder druk door toegenomen krapte in de bouwmarkt. Aannemers zijn minder beschikbaar en vragen meer geld. Te laat uitvoeren van onderhoud kan leiden tot hogere kosten voor werkzaamheden. Achterstanden in de inkoopplanning gaan bovendien gepaard met een rechtmatigheidsrisico in het voldoen aan de aanbestedingsregelgeving. Middels het invoeren van een gedetailleerde inkoopkalender, periodieke spendanalyse en meerjarige onderhoudsplanning wordt de voortgang bewaakt. In 2018 zijn knelpunten in de capaciteit middels externe inhuur opgevangen, wat mede heeft bijgedragen aan het financieel tekort van het bestuurskantoor.

Als laatste groeiend risico geldt de *juridisering van de omgeving* van De Haagse Scholen. De laatste jaren is een forse toename van het aantal klachten van ouders zichtbaar. Ook zien we dat sneller geëscaleerd wordt in bovenschoolse formele procedures en dat ouders zich ook steeds vaker juridisch laten bijstaan. Het aantal rechtszaken neemt toe. Ook nieuwbouw- / en renovatieprojecten gaan gepaard met meer bezwaarprocedures van omwonenden in het traject van vergunningverlening, wat ook tot vertragingen en kostenstijging kan leiden. Bij elkaar dwingen deze ontwikkelingen De Haagse Scholen tot vergaande professionalisering op de verschillende deelaspecten. Een klachtenfunctionaris is aangesteld om klachten professioneel af te handelen, en op termijn ook te voorkomen. Er wordt ook vaker juridische bijstand (advocatuur) ingezet dan in het verleden voor complexe juridische vragen. Al met al leidt de juridisering tot kostenstijging en een toenemend risico op kosten als gevolg van toegewezen claims.

6.4 Conclusie bedrijfscontinuïteit

Op basis de risicoanalyse die heeft plaatsgevonden in 2017, uitgevoerd door AON bleek een benodigd weerstandsvermogen voor bestuurlijke risico's van € 1,8 miljoen euro (bovenkant bandbreedte). Daarboven acht De Haagse Scholen een aanvullende risicobuffer noodzakelijk om tegenvallers in huisvestingsprojecten te kunnen dekken van € 1,5 miljoen. Inmiddels constateert De Haagse Scholen dat sinds de uitvoering van de risicoanalyse in 2017 diverse risico's

hard toenemen, zie de vorige paragraaf, wat een aanvullend bedrag aan weerstandsvermogen noodzakelijk maakt (circa € 1,5 miljoen).

Daarnaast zijn er financiële risico's op schoolniveau die om een buffer vragen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om daling van het leerlingaantal, onvoldoende gecompenseerde groei (frictiekosten personeel), extra kosten als gevolg van ziekteverzuim, niet verzekerde schadevergoedingen en andere financiële tegenvallers. Dergelijke risico's zijn in beginsel beheersbaar door per direct te snijden in kosten, maar voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en de onderwijskwaliteit is dit vaak niet wenselijk. Omwille van een verantwoorde risicobuffer hanteert DHS een bestuurlijke norm voor de algemene reserves van scholen en bovenschoolse afdelingen tussen 5% en 10% van de personele Rijksbekostiging, met een meerjarig gemiddelde van 7,5%. In totaal is hiervoor een benodigd bedrag bepaald tussen de € 4 en € 5 miljoen euro.

Bij elkaar opgeteld vergt het risicoprofiel van De Haagse Scholen een weerstandsvermogen van € 9,8 miljoen, oftewel 8% van de totale baten (niveau 2018). Geconcludeerd kan worden dat de huidige algemene reserve van € 17,3 miljoen (14% van de totale baten in 2018) ruimschoots voldoende is. Ook in meerjarig perspectief blijft de omvang van het eigen vermogen getuigen van een gezonde bedrijfseconomische situatie.

Wel zijn er afzonderlijke scholen waarvoor geldt dat hun vermogenspositie onvoldoende is om tegenvallers op te kunnen vangen. Tegelijkertijd zijn er scholen met een reserve boven de gestelde bovengrens. Dit vormt een aandachtspunt bij het opstellen, toetsen en vaststellen van de meerjarenbegroting. Doel is om deze scholen weer binnen de gestelde bandbreedte te krijgen binnen een termijn van vier jaar.

JAARREKENING 2018

Balans (na resultaatbestemming)

Activa	Realisatie per 31-12-2018	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Realisatie per 31-12-2017
1.2 Materiële vaste activa	13.000.453	12.117.957	14.151.790	12.893.489
1.5 Vorderingen	9.984.227	12.000.000	9.000.000	9.571.603
1.7 Liquide middelen	16.184.035	11.783.175	11.528.425	17.073.648
Totaal activa	39.168.714	35.901.131	34.680.215	39.538.739

Passiva	Realisatie per 31-12-2018	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Realisatie per 31-12-2017
2.1 Eigen Vermogen	17.954.801	20.101.132	17.880.215	18.968.996
2.2 Voorzieningen	8.046.815	4.500.000	5.500.000	6.673.932
2.4 Kortlopende schulden	13.167.098	11.300.000	11.300.000	13.895.812
Totaal passiva	39.168.714	35.901.132	34.680.215	39.538.739

Een balans per 31 december is altijd een momentopname en kan als gevolg van incidentele posten op de balansdatum afwijken van een begroting of realisatie van een voorgaand jaar. In de jaarrekening 2018 van dit verslag worden de verschillende onderdelen van de balans toegelicht.

De verschillen in de balansposten tussen enerzijds de realisatie en begroting per 31-12-2018 en anderzijds de realisaties 2018 en 2017 zijn op hoofdlijnen als volgt:

- Materiële vaste activa; door investeringen in vooral ICT-hardware en Onderwijsleerpakketten is de boekwaarde van de activa licht toegenomen ten opzichte van 2017.
- De post vorderingen is in 2018 iets toegenomen en dat is in het bijzonder het gevolg van meer in 2018 vooruit gefactureerde huren en vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren.
- Liquide middelen; de mutatie in de post liquide middelen is feitelijk het saldo van alle andere balansmutaties en wordt in het kasstroomoverzicht van de jaarrekening gespecificeerd. Het saldo liquide middelen is per 31-12-2018 afgenomen tot € 16,2 mln.
- Eigen vermogen; de afname van deze post ten opzichte van 2017 is het gevolg van het negatieve resultaat 2018.
- Voorzieningen; deze post bestaat uit meerdere voorzieningen met ieder hun eigen dynamiek en karakter. In de jaarrekening worden de mutaties en ontwikkelingen per voorziening toegelicht. De verdere toename van deze post per 31-12-2018 is toe te schrijven aan de voorziening groot onderhoud gebouwen. Als gevolg het opstellen van de nieuwe meerjaren onderhoudsbegroting (MOB) is de omvang van de voorziening toegenomen. In 2019 worden er veel uitgaven verwacht voor het uitvoeren van groot onderhoud.
- Kortlopende schulden; deze zijn per saldo in 2018 afgenomen, voornamelijk door het terugbetalen van de € 1,8 mln. aan het Ministerie van OCW.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
3.1 Rijksbijdragen	107.569.573	98.840.764	111.304.807	97.767.934
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	10.117.930	7.825.000	6.825.000	9.413.687
3.5 Overige baten	5.556.106	5.101.000	5.410.000	5.845.930
Totaal baten	123.243.609	111.766.764	123.539.807	113.027.551

Lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.1 Personeelslasten	102.824.466	91.186.964	103.786.326	91.728.848
4.2 Afschrijvingen	2.522.646	2.488.000	2.450.000	2.471.049
4.3 Huisvestingslasten	10.078.113	9.192.000	9.749.000	9.574.729
4.4 Overige lasten	8.847.865	8.154.000	8.375.800	8.452.080
Totaal lasten	124.273.090	111.020.964	124.361.126	112.226.706

Saldo baten en lasten	-1.029.482	745.800	-821.319	800.846
-----------------------	------------	---------	----------	---------

5 Financiële baten en lasten	15.287	14.000	15.000	22.622
Totaal resultaat	-1.014.195	759.800	-806.319	823.468

VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING

Door het College van Bestuur zal aan de Raad van Toezicht worden voorgesteld het gerealiseerde resultaat als volgt te bestemmen:

Resultaatbestemming	Resultaat 2018	Resultaat 2017
2.1.1 Algemene reserve publiek	-743.967	1.064.630
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	-	-
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	5.793	5.625
2.1.6 Herwaarderingsreserve eerste waardering activa	276.020-	-246.787
Totaal Resultaat	-1.014.195	823.468

De voorgestelde resultaatbestemming is al in de balans van 31 december 2018 verwerkt.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en besteding van liquide middelen in de periode van 01-01-2018 t/m 31-12-2018. In die periode is de post liquide middelen met € 889.613 afgenomen tot € 16.184.035.

Kasstroomoverzicht

Kasstroom uit operationele activiteiten	31-12-2018	31-12-2017
Saldo Baten en Lasten	-1.029.482	800.846

Aanpassing voor:		
4.2. Afschrijvingen	2.366.194	2.422.267
1.2. Boekverlies desinvesteringen materiële activa	156.452	48.782
2.2. Mutaties voorzieningen	1.372.884	974.965
	3.895.530	3.446.014

Veranderingen in werkkapitaal:		
1.5. Vorderingen	-412.624	-1.025.626
2.4. Schulden	-728.713	2.678.905
	-1.141.338	1.653.279

5.1 Ontvangen interest	15.496	23.767
5.5 Betaalde interest	-209	-1.145
	15.287	22.622

Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	1.739.997	4.269.481
--	-----------	-----------

Kasstroom uit investeringsactiviteiten	31-12-2018	31-12-2017
1.2. Investeren in materiële vaste activa	-2.629.610	-3.496.663
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-2.629.610	-3.496.663

Kasstroom uit financieringsactiviteiten	31-12-2018	31-12-2017
Totaal kasstroom	-889.613	2.426.097

Stand liquide middelen per eind voorgaand boekjaar	17.073.648	14.647.551
Stand liquide middelen per eind boekjaar	16.184.035	17.073.648
Mutatie liquide middelen	-889.613	2.426.097

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De Regeling jaarverslaggeving onderwijs is van toepassing. Bij het opstellen van de jaarrekening zijn de wettelijke voorschriften betreffende de jaarrekening van het Burgerlijk Wetboek, Titel 9, boek 2 en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) toegepast, met in het bijzonder RJ 660 voor onderwijsinstellingen.

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden,

waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper. Bij de bepaling van het resultaat wordt onder andere rekening gehouden met het voorzichtigheidsprincipe, het matchingprincipe en het realisatieprincipe. Onder resultaat wordt verstaan het resultaat van het bevoegd gezag inclusief de financiële baten en lasten. Het resultaat is in de balans verwerkt conform de in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemming.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting.

De waarderingsgrondslagen zijn gedurende het verslagjaar niet gewijzigd. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Financiële instrumenten

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten. Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen en overige financiële verplichtingen.

De stichting heeft geen in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis) agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. De reële waarde van in de balans

opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen verliezen. De kostprijs van de materiële vaste activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De lineaire afschrijvingen vinden plaats op basis van de verwachte gebruiksduur en de eventuele restwaarde. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd voorzieningen. Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

De volgende afschrijvingstermijnen en afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Item	Categorie	Termijn	%
OLP (onderwijsleerpakket)	1.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen	8 jaar	12,5%
Meubilair	1.2.2. Inventaris en apparatuur	20 jaar	5%
Bureaustoelen	1.2.2. Inventaris en apparatuur	10 jaar	10%
ICT apparatuur	1.2.2. Inventaris en apparatuur	5 jaar	20%
ICT bekabeling	1.2.2. Inventaris en apparatuur	15 jaar	6,67%
Gymzaal inrichting	1.2.2. Inventaris en apparatuur	10-20 jaar	5 - 10%
Speellokaal inrichting	1.2.2. Inventaris en apparatuur	8 jaar	12,5%
Vervoermiddelen	1.2.2. Inventaris en apparatuur	5 jaar	20%

Vervoermiddelen is nieuw in 2018

In januari 2010 is begonnen met het activeren en afschrijven van meubilair, OLP en ICT. Op de beginbalans van 2010 is aan de activazijde per saldo de boekwaarde opgenomen van alle activa die zijn aangeschaft voor 1 januari 2010 met als tegenwaarde aan de passivazijde van de balans voor dezelfde waarde de herwaarderingsreserve eerste waardering activa.

Op de materiële vaste activa die zijn aangeschaft vóór 1 januari 2010 wordt jaarlijks (tot het einde van de afschrijvingstermijn) afgeschreven waarbij tegelijkertijd eenzelfde bedrag uit de herwaarderingsreserve eerste waardering activa via de resultaatverdeling ten gunste van de algemene reserve publiek wordt gebracht. Op deze investeringen wordt afgeschreven volgens de lineaire methode zonder restwaarde. Er wordt uitgegaan van een verwachte restwaarde van € 0.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofdstuk/paragraaf Financiële instrumenten.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bevoegd gezag en worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.

Eigen Vermogen

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten. Deze reserve dient ter dekking van eventuele toekomstige exploitatietekorten. Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans. Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel. Bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen. De bestemming van het resultaat aan de algemene reserve dan wel de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Het resultaat wordt in principe toegevoegd of onttrokken aan de publieke reserve tenzij aan de middelen een private herkomst ten grondslag ligt.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden, waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Indien (een deel van) de uitgaven, die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen, waarschijnlijk geheel of

gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Onttrekkingen vinden direct ten laste van de voorziening plaats. Dotaties en vrijval lopen via de exploitatie.

Voorziening spaarverlof

Binnen het onderwijs heeft het personeel de mogelijkheid om te sparen voor een extra lange verlofperiode. Op basis van een spaarcontract worden afspraken gemaakt over de spaarperiode en het tijdstip waarop het verlof opgenomen zal gaan worden. In de voorziening spaarverlof is het bedrag opgenomen dat De Haagse Scholen verschuldigd is om in de toekomst tijdens de opname van het gespaarde verlof het salaris door te betalen.

Voorziening toekomstige jubilea uitkeringen

Deze voorziening is in 2008 gevormd conform de richtlijnen van de jaarverslaglegging om alle toekomstige verplichtingen voor jubilea-uitkeringen van het personeel in vaste dienst te dekken.

Voorziening personele risico's

De voorziening personele risico's heeft betrekking op de personele juridische risico's die De Haagse Scholen loopt met betrekking op (toekomstige) claims van het Participatiefonds betreffende (het niet voldoen aan) de instroomtoets.

Voorziening bovenformatieven

Op basis van de vastgestelde begrotingen en daarmee formatieplannen van de scholen wordt per einde boekjaar vastgesteld of er sprake is van bovenformatieve medewerkers in het daaropvolgende jaar. Indien dat het geval is, wordt per balansdatum een berekening gemaakt van de verwachte kosten van de nog af te sluiten vaststellingsovereenkomsten en dat bedrag wordt in de voorziening opgenomen.

Bij medewerkers waarmee, om andere redenen dan bovenformativiteit, een vaststellingsovereenkomst is of zeer waarschijnlijk gaat worden vastgesteld en waarvan is vastgesteld dat zij tot de datum van vertrek geen werkzaamheden meer voor De Haagse Scholen zullen

uitvoeren worden ook de geraamde loonkosten tot de datum van vertrek aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Medewerkers van 57 jaar en ouder kunnen maximaal $130 + 40 = 170$ uren per jaar sparen (deeltijders naar rato). Op basis van de in 2015 afgesloten “spaarovereenkomsten” is een voorziening gevormd ter dekking van de kosten van de gespaarde uren.

Voorziening planmatig onderhoud

Deze is in 2010 gevormd om de jaarlijkse schommelingen in de omvang van het planmatig onderhoud te elimineren. Jaarlijks worden de werkelijke onderhoudskosten ten laste van de voorziening gebracht. Op basis van de meerjarenonderhoudsplanung wordt een vast bedrag aan de voorziening planmatig onderhoud gedoteerd.

Pensioenen

Op grond van de Nederlandse pensioenwet worden de Nederlandse regelingen primair volgens een “verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering” in deze jaarrekening verwerkt. In deze benadering wordt de verplichting voortvloeiende uit een door de rechtspersoon gedane pensioentoezegging gebaseerd op de financieringsafspraken zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen De Haagse Scholen en pensioenuitvoerder.

De Haagse Scholen heeft de verplichtingen inzake de pensioenrechten van haar personeel ondergebracht bij stichting Pensioenfonds ABP. De Haagse Scholen betaalt hiervoor premies, waarvan 2/3 door de werkgever worden betaald en 1/3 door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Pensioenfondsen moeten vanaf 2015 gebruikmaken van de zogenaamde ‘beleidsdekkingsgraad’. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad was eind 2018 103,1% en eind januari 2019 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 98,6%.

Om de pensioenen (gedeeltelijk) te kunnen indexeren moet de beleidsdekkingsgraad minimaal 110% zijn en voor volledige indexatie moet de beleidsdekkingsgraad 128% zijn.

Het pensioenfonds heeft per januari 2019 de premie verhoogd naar 24,9% (per januari 2016 bedroeg de premie 17,8% januari 2017 21,1% en januari 2018 22.2%).

Het ABP heeft medio 2017 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandse Bank (DNB). De belangrijkste punten uit het herstelplan zijn:

- Zolang de dekkingsgraad lager is dan 104% worden de pensioenen niet aangepast aan de loonontwikkeling.
- De premie moet minimaal kostendekkend zijn en bij een lage dekkingsgraad (dekkingstekort) bijdragen aan herstel van het fonds. Om de financiële positie te verbeteren geldt er een tijdelijke herstelopslag op de premie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen.
- Het beleggingsbeleid is aangepast waardoor het beleggingsrisico lager is.
- In het herstelplan is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. Als het herstel trager verloopt dan verwacht, kunnen bijvoorbeeld de pensioenen worden verlaagd.

De Haagse Scholen heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Haagse Scholen heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Opbrengsten algemeen

Als baten worden de bedragen verwerkt die de stichting voor eigen rekening ontvangt. Bedragen die de stichting voor derden ontvangt worden niet als opbrengsten verwerkt. Wanneer de stichting in een transactie in plaats van als hoofdpartij als tussenpersoon optreedt, betreffen de in de staat van baten en lasten verwerkte baten het saldo van de door de stichting voor de transactie ontvangen commissies.

Baten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de staat van baten en lasten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Baten uit het verlenen van diensten worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.’

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen en overige overheidsbijdragen uit hoofde van de bekostiging worden, in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft subsidies van Gemeenten en andere overheidsinstanties m.u.v. het Ministerie van OCW voor zover de bijdragen niet als doelsubsidies in het kader van de huisvestingsverordening in mindering zijn gebracht op de lasten.

Overige baten

Onder de overige baten worden opgenomen alle overige baten die kunnen worden toegerekend aan de exploitatie van het bevoegd gezag. Huuropbrengsten worden lineair in de staat van baten en lasten opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten, worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Personeelslasten en personeelsbeloningen

Onder de personele lasten zijn opgenomen de lonen en salarissen van het personeel in dienst van het bevoegd gezag verminderd met ontvangen uitkeringen van uitkeringsinstanties. Tevens zijn onder deze noemer opgenomen de kosten van Personeel niet in loondienst en de overige personele lasten.

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

De verplichting uit hoofde van beloningen tijdens dienstverband wordt gewaardeerd tegen nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten worden berekend over de aanschaffingsprijs op basis van de onder materiële vaste activa vastgelegde criteria rekening houdend met de economische levensduur.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de kosten van huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten, die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs, worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Leasing

De stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele lease. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden in de periode waartoe zij behoren.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

1.2 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Cat. 1.2.2	Cat. 1.2.3	Totaal
	17.923.998	10.200.839	28.124.837
Afschrijving cumulatief 01-01-2018	-9.533.278	-5.698.071	-15.231.349
Boekwaarde per 1-1-2018	8.390.720	4.502.769	12.893.489
Investeringen 2018	1.912.747	716.864	2.629.610
Desinvesteringen 2018	-120.686	-35.766	-156.452
Afschrijvingen 2018	-1.340.588	-1.025.606	-2.366.194
Mutaties 2018	451.472	-344.508	106.964
Aanschafprijs cumulatief 31-12-2018	18.900.746	10.276.590	29.177.336
Afschrijving cumulatief 31-12-2018	-10.058.553	-6.118.330	-16.176.883
Boekwaarde per 31-12-2018	8.842.193	4.158.260	13.000.453

De specificatie van de in de tabel genoemde categorieën is als volgt:

1.2.2. Inventaris en apparatuur

1.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen

Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen en -percentages wordt verwezen naar de grondslagen voor de waardering van de activa en passiva.

In totaal is in het boekjaar 2018 voor € 2,6 mln. geïnvesteerd in vaste activa. Deze investeringen hadden voornamelijk betrekking op inventaris en apparatuur en andere vaste bedrijfsmiddelen. Onder inventaris en apparatuur vallen onder meer investeringen in meubilair en ICT. Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen vallen investeringen in onderwijsleerpakketten.

Per eind van het boekjaar zijn op basis van de meerjareninvesteringsplannen van de scholen desinvesteringen gedaan. Het betreft items die per ultimo 2018 niet meer op de scholen aanwezig c.q. in gebruik waren. De totale aanschafwaarde van de desinvesteringen bedroeg € 1.577.112 en de cumulatieve afschrijving € 1.420.660. De boekwaarde van de desinvesteringen ad € 156.452 heeft betrekking op diverse items die per 31 december 2018 niet volledig afgeschreven waren en als boekresultaat genomen zijn.

Van de totale afschrijvingslast heeft € 276.020 betrekking op items die vóór 2010 zijn aangeschaft. Dit bedrag is via de resultaatverdeling onttrokken aan de herwaarderingsreserve eerste waardering activa.

1.5 Vorderingen

De specificatie van de per balansdatum openstaande vorderingen is als volgt:

Vorderingen	per 31-12-2018	per 31-12-2017
1.5.1 Debiteuren	791.827	674.590
1.5.2 Ministerie van OCW/LNV	4.419.829	4.021.993
1.5.6 Overige overheden	3.289.637	3.761.232
1.5.7 Overige vorderingen	685.559	505.975
1.5.8 Overlopende activa	823.382	807.604
1.5.9 Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	-26.008	-199.792
Totaal vorderingen	9.984.227	9.571.603

Het betreft vrijwel uitsluitend vorderingen met een looptijd korter dan een jaar.

De stichting loopt kredietrisico over vorderingen. De vorderingen hebben hoofdzakelijk betrekking op kortlopende vorderingen

op Rijk en Gemeente Als gevolg hiervan is het rente - en kredietrisico dat de stichting loopt, als laag aan te merken.

De afzonderlijke onderdelen van de vorderingen worden in het onderstaande nader toegelicht.

1.5.1 Debiteuren

De post debiteuren betreft vorderingen op derden, niet zijnde het Ministerie van OCW of gemeentelijke instellingen.

Het betreft vorderingen met betrekking tot detacheringen, huur en werkzaamheden in het kader van Passend Onderwijs.

De ouderdomsanalyse van de openstaande posten is als volgt:

Aantal dagen	Bedrag	%
Korter dan 30 dagen	275.708	34,8%
Tussen 30 en 60 dagen	407.559	51,5%
Tussen 60 en 90 dagen	10.517	1,3%
Langer dan 90 dagen	98.043	12,4%
Totaal debiteuren	791.827	100,0%

Van de openstaande posten per 31 december 2018 is per 29 januari 2019 ca. 80,2% voldaan.

De post debiteuren is gestegen ten opzichte van de stand per eind 2017 voornamelijk doordat we in 2018 meer huurfacturen

hebben verstuurd voor 2019 (stijging vooruitgefactureerde bedragen van € 163.000. Er is binnen de openstaande posten

per 31-12-2018 sprake van enkele dubieuze debiteurenposten. Deze posten worden in 2019 uitgezocht en hiervoor hebben

we een voorziening van +/- € 26.000 gevormd (zie voorziening dubieuze debiteuren).

1.5.2 Ministerie van OCW/LNV

Onder de post Ministerie van OCW zijn opgenomen de vorderingen met betrekking tot de beschikkingen die vallen onder de

lumpsumfinanciering voor het boekjaar 2018, maar die per jaareinde nog niet volledig zijn ontvangen in verband met het

gehanteerde betaalritme.

De openstaande vorderingen worden in 2019 conform het in de beschikkingen opgenomen betaalritme afgewikkeld.

1.5.6 Overige overheden

Onder deze post zijn voornamelijk de vorderingen opgenomen op de Gemeente Den Haag, afdeling Vastgoed OCW, in verband

met gedeclareerde en nog te declareren huisvestingsprojecten. De vordering op de gemeente valt uiteen in een aantal onderdelen:

Vorderingen op overige overheden	per 31-12-2018	per 31-12-2017
Reeds ingediende einddeclaraties en voorschotnota's	355.165	892.271
Onderhanden werk lopende bouwprojecten	2.577.860	2.388.001
Reeds ingediende declaraties binnensport	-	129.596
Reeds ingediende schadedeclaraties	-24.765	36.948
Nog te declareren inzake 1e inrichting	4.022	4.022
Nog te declareren WOZ en overige	377.356	310.393
Totaal vordering overige overheden	3.289.637	3.761.232

Op de reeds ingediende einddeclaraties en voorschotnota's is per 29 januari 2019 € 11.000 (3%) betaald.

De post Onderhanden werk betreft nieuwbouw- of renovatieprojecten waarvoor in de loop van 2019 voorschotnota's bij de

gemeente worden ingediend. Betaling van de ingediende declaraties binnensport heeft begin 2018 plaatsgevonden.

Alle per jaareinde nog in te dienen declaraties en door te belasten kosten zijn of worden in het 1e kwartaal van 2019

uitgefactureerd. De post overige overheden is in totaliteit afgenomen ten opzichte van vorig jaar in verband met de

afgerekende bouwprojecten.

1.5.7 Overige vorderingen

De specificatie van de post overige vorderingen is als volgt:

Overige vorderingen	per 31-12-2018	per 31-12-2017
Waarborgsommen	344.959	215.454
Nog door te berekenen aan derden	237.389	257.116
Overige vorderingen	103.212	33.405
Totaal overige vorderingen	685.559	505.975

De post waarborgsommen heeft betrekking op geleasede tablets waarvoor bij inlevering de borgsom wordt terugontvangen.

Onder de post nog door te berekenen aan derden vallen kosten die i.v.m. medegebruik van panden aan derde partijen in

rekening kunnen worden gebracht, alsmede een kleine vordering op Viertaal in verband met nog voor hen betaalde facturen

van de Cor Emousschool.

De facturen voor het medegebruik van de diverse panden zijn of worden in het 1e kwartaal van 2019 uit gefactureerd. De totale

overige vorderingen zijn toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit komt vooral doordat het aantal tablets waarover borg

betaald dient te worden flink is toegenomen.

1.5.8 Overlopende activa

De overlopende activa hebben betrekking op vooruitbetaalde kosten voor 2019 en de per ultimo 2018 nog te ontvangen rente op de banktegoeden.

Overlopende posten	per 31-12-2018	per 31-12-2017
1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten	807.886	716.968
Nog te ontvangen rente	15.496	23.202
1.5.8.3 Overige overlopende activa	-	67.435
Overlopende activa	823.382	807.604

1.5.9 Voorziening wegens oninbaarheid

Deze voorziening heeft betrekking op de openstaande debiteurenposten per 31-12-2018 die mogelijk oninbaar zijn. De voorziening voor het extra klaslokaal van de Haagse Beek is vrijgevalen i.v.m. de mogelijkheid om dit bedrag in 2019 bij de gemeente in rekening te brengen. Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid is als volgt:

Voorziening wegens oninbaarheid	per 31-12-2018	per 31-12-2017
Stand per begin boekjaar	199.792	173.784
Onttrekking	-	-
Dotatie	-	26.008
Vrijval	173.784	-
Stand per einde boekjaar	26.008	199.792

1.7 Liquide middelen

De specificatie van de per balansdatum aanwezige liquide middelen is als volgt:

Liquide middelen	per 31-12-2018	per 31-12-2017
1.7.1 Kasmiddelen	27.651	51
1.7.2 Tegoeden op bankrekeningen	16.156.383	17.073.597
Totaal liquide middelen	16.184.035	17.073.648

Conform het in 2016 vernieuwde treasurystatuut houdt De Haagse Scholen uitsluitend gelden aan in de vorm van lopende banktegoeden of spaartegoeden met een zo hoog mogelijke opnamevrijheid. Gelden die niet op korte termijn nodig zijn voor het verrichten van betalingen worden op spaarrekeningen weggezet bij de ING Bank en de Rabobank, waardoor rente-inkomsten gegenereerd kunnen worden. De stichting bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de stichting steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

De tegoeden op bankrekeningen betreffen zowel de centrale bankrekeningen bij ING en Rabobank als de schoolbankrekeningen die door scholen worden aangehouden.

Voor de herkomst en besteding van de liquide middelen in het jaar 2018 wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

2.1 Eigen vermogen

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten.

De samenstelling en het verloop van het eigen vermogen zijn als volgt (na resultaatbestemming):

Eigen vermogen	Stand per 31-12-2017	Resultaat	Stand per 31-12-2018
2.1.1 Algemene reserve publiek	17.990.898	-743.967	17.246.931
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	50.793	5.793	56.585
2.1.6 Herwaarderingsreserve eerste waardering activa	927.305	-276.020	651.285
Totaal Eigen vermogen	18.968.996	-1.014.195	17.954.801

Het in het boekjaar behaalde negatieve resultaat is volledig ten laste gebracht van het eigen vermogen. De onderscheiden posten van het eigen vermogen worden onderstaand toegelicht.

2.1.1 Algemene reserve (publiek)

Binnen De Haagse Scholen kennen de scholen financieel zelfbeheer voor de aan hen toegekende budgetten. Voor het opvangen van schommelingen in het schoolgebonden exploitatieresultaat is het noodzakelijk dat scholen de beschikking hebben over een adequate schoolgebonden algemene reserve. Daarnaast zijn binnen De Haagse Scholen een aantal budgetten bovenschools georganiseerd, waarvan de totale exploitatie van de schoolgebouwen de omvangrijkste is. Ook voor de schommelingen in de bovenschoolse budgetten is een adequate algemene reserve wenselijk. De omvang van de algemene reserves publiek van De Haagse Scholen bedraagt ultimo 2018 € 17,2 mln. (ultimo 2017 € 18,0 mln.).

2.1.3 Bestemmingsreserve privaat

Het verloop van de Bestemmingsreserve privaat is als volgt:

Bestemmingsreserve (privaat)	Stand per 31-12-2017	Resultaat	Stand per 31-12-2018
2.1.3. Legaat	5.523	-	5.523
2.1.3. Overige	45.269	5.793	51.062
Totaal	50.793	5.793	56.585

De bestemmingsreserve privaat bestaat voor een deel uit een, in een ver verleden, ontvangen legaat. In 2016 is de eeuwigdurende rente op dit legaat door de gemeente Den Haag afgekocht en dat bedrag is aan het legaat toegevoegd.

Het overige deel van de bestemmingsreserve privaat is toegenomen door vacatiegelden i.v.m. invulling van bestuursfuncties door leden van het CvB voor derden.

2.1.6 Herwaarderingsreserve eerste waardering activa

Als gevolg van de invoering van de methodiek van activering en de daarbij behorende 1e waardering van de aanwezige activa heeft De Haagse Scholen per 1 januari 2010 herwaarderingsreserves moeten vormen die in omvang gelijk waren aan de boekwaarde van de vaste activa per die datum. Dit betrof een administratieve handeling die wel invloed heeft op de samenstelling van het vermogen maar geen resultaatteffect kent. Deze herwaarderingsreserves zijn dus geormerkt en niet vrij inzetbaar. Jaarlijks worden de afschrijvingen op deze activa via de resultaatverdeling in mindering gebracht op de herwaarderingsreserve eerste waardering activa en daarmee ten gunste van de algemene reserve. Deze methodiek zal worden gecontinueerd totdat de herwaarderingsreserves nul zijn (respectievelijk de activa van voor 2010 geheel is afgeschreven). Naar verwachting zal dit uiterlijk in het jaar 2028 het geval zijn.

In 2018 bedraagt de vrijval uit de herwaarderingsreserves € 276.020.

De specificatie van de bestemmingsreserve eerste waardering activa is als volgt:

Herwaarderingsreserve 1 ^e waardering activa	Stand per 31-12-2017	Resultaat	Stand per 31-12-2018
2.1.6. Bestemmingsreserve 1 ^e waardering Meubilair	854.092	-256.698	597.394
2.1.6. Bestemmingsreserve 1 ^e waardering ICT bekabeling	34.139	-15.192	18.946
2.1.6. Bestemmingsreserve 1 ^e waardering inrichting gymzalen	3.727	-734	2.993
2.1.6. Bestemmingsreserve 1 ^e waardering inrichting speellokalen	35.347	-3.396	31.952
Totaal	927.305	-276.020	651.285

2.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd om toekomstige kosten en risico's te dekken en/of om bepaalde kosten gelijkmatig over de jaren te spreiden. De samenstelling en het verloop van de voorzieningen zijn als volgt:

De onderscheiden posten van de voorzieningen worden onderstaand toegelicht.

Voorzieningen	Stand per 31-12-2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12-2018	Kortlopend deel<1 jaar
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	1.426.729	329.988	345.906	31.144	1.379.667	231.389
2.2.3 Egalisatievoorz. planmatig onderhoud	5.247.203	2.747.811	1.327.866	-	6.667.148	2.173.343
Totaal Voorzieningen	6.673.932	3.077.799	1.673.772	31.144	8.046.815	2.404.732

2.2.1 Personeelsvoorzieningen

De personeelsvoorzieningen bestaan uit een aantal elementen. De samenstelling en het verloop van de personeelsvoorzieningen zijn als volgt:

Personeelsvoorzieningen	Stand per 31-12-2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12-2018	Kortlopend deel<1 jaar
2.2.1 Voorziening spaarverlof	168.425	6.822	12.484	12.318	150.446	13.000
2.2.1 Voorziening jubilea	763.970	179.230	117.695	-	825.505	122.182
2.2.1 Voorziening personele risico's	400.712	101.199	215.727	-	286.183	83.986
2.2.1 Voorziening duurzame inzetbaarheid	93.622	42.737	-	18.825	117.533	12.222
2.2.1 Voorziening bovenformatieven	-	-	-	-	-	-
Totaal Personeelsvoorzieningen	1.426.729	329.988	345.906	31.144	1.379.667	231.389

Voorziening spaarverlof

Binnen het onderwijs heeft het personeel de mogelijkheid om te sparen voor een extra lange verlofperiode. Op basis van een spaarcontract worden afspraken gemaakt over de spaarperiode en het tijdstip waarop het verlof opgenomen zal gaan worden. In de voorziening spaarverlof is het bedrag opgenomen dat De Haagse Scholen verschuldigd is om in de toekomst tijdens de opname van het gespaarde verlof het salaris door te betalen.

Voorziening toekomstige jubilea uitkeringen

Deze voorziening is in 2008 gevormd conform de richtlijnen van de jaarverslaglegging om alle toekomstige verplichtingen voor jubilea-uitkeringen van het personeel in vaste dienst te dekken. Per ultimo 2018 is de (toekomstige) verplichting voor De Haagse Scholen berekend op basis van het op dat moment aangestelde personeel, rekening houdend met inschaling en ingeschatte vertrekkans. De in 2018 verstrekte jubileumuitkeringen zijn direct op de voorziening in mindering gebracht.

Voorziening personele risico's

De voorziening personele risico's heeft betrekking op de personele juridische risico's die De Haagse Scholen loopt met betrekking op (toekomstige) claims van het Participatiefonds betreffende (het niet voldoen aan) de instroomtoets. In de risicoanalyse die in 2013 is uitgevoerd, is specifiek aandacht besteed aan dit proces. In het laatste kwartaal van 2015 is OCW/DUO gestart met het in rekening brengen van de daarop betrekking hebbende kosten. De bedragen van de sinds 2015 ontvangen beschikkingen hebben betrekking op een periode vanaf 1-1-2012 en zijn direct ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Medewerkers van 57 jaar en ouder kunnen maximaal 130 + 40 = 170 uren per jaar sparen (deeltijders naar rato). Op basis van de afgesloten “spaarovereenkomsten” is een voorziening gevormd ter dekking van de kosten van de gespaarde uren.

2.2.3 Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan alleen uit de voorziening planmatig onderhoud. Deze is met ingang van 2010 gevormd om de jaarlijkse schommelingen in de omvang van het groot planmatig onderhoud te elimineren. Jaarlijks worden de werkelijke onderhoudskosten ten laste van de voorziening gebracht. Op basis van de nieuwe meerjarenonderhoudsplanning 2019-2038 wordt een vast bedrag aan de voorziening planmatig onderhoud gedoteerd. Het verloop van deze voorziening in het boekjaar is als volgt:

Overige voorzieningen	Stand per 31-12-2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Stand per 31-12-2018	Kortlopend deel<1 jaar
2.2.3 Voorziening planmatig onderhoud	5.247.203	2.747.811	1.327.866	-	6.667.148	2.173.343
Totaal	5.247.203	2.747.811	1.327.866	-	6.667.148	2.173.343

Het saldo van de voorziening is ten opzichte van vorig boekjaar toegenomen, omdat er minder onderhoud is uitgevoerd in 2018 dan gepland.

2.4 Kortlopende schulden

De specificatie van de per balansdatum openstaande kortlopende schulden is als volgt:

Kortlopende schulden	per 31-12-2018	per 31-12-2017
2.4.3 Crediteuren	2.504.799	2.143.464
2.4.4.1 Ministerie van OCW/LNV	-	1.836.025
2.4.4.3 Overlopende post inkomsten SWV	-	78.957
2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.756.423	3.388.330
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	1.031.925	961.715
2.4.9 Overige kortlopende schulden	2.973.845	2.781.058
2.4.10 Overlopende passiva	2.900.106	2.706.262
Totaal kortlopende schulden	13.167.098	13.895.812

Het betreft uitsluitend schulden met een looptijd korter dan een jaar.

De afzonderlijke onderdelen van de kortlopende schulden worden in het onderstaande nader toegelicht.

De post kortlopende schulden is op totaalniveau lager dan per ultimo 2017, met name door de terugbetaling aan het ministerie van OCW. De overige posten namen allen toe.

2.4.3. Crediteuren

De post crediteuren bevat de nog openstaande facturen per balansdatum die al wel zijn geautoriseerd, maar nog niet betaald. De meeste facturen zijn met inachtneming van de betalingstermijnen in januari 2019 betaald.

2.4.4. Ministerie van OCW/LNV

Het terug te betalen bedrag van ultimo 2017 is in 2018 betaald.

2.4.7 Belastingen en sociale lasten

Dit betreft verschuldigde betalingen betreffende loonheffing, premies en omzetbelasting aan de Belastingdienst die in januari 2019 worden afgewikkeld. De specificatie van deze post is als volgt:

Belastingen en premies sociale verzekeringen	per 31-12-2018	per 31-12-2017
2.4.7.1 Loonheffing	2.512.828	2.304.627
2.4.7.2 Omzetbelasting	17.496	1.623
2.4.7.3 Premies sociale verzekeringen	1.226.099	1.082.080
Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	3.756.423	3.388.330

Alle verschuldigde bedragen zijn in januari 2019 afgewikkeld en betaald. De stand per 31-12-2018 is hoger dan vorig jaar omdat er meer personeel is (86 fte) en de lonen gestegen zijn.

2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen

Dit betreft per balansdatum verschuldigde pensioenpremies aan het pensioenfonds ABP die in januari 2019 zijn afgewikkeld.

Schulden terzake pensioenen	per 31-12-2018	per 31-12-2017
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	1.031.925	961.715
Totaal schulden terzake pensioenen	1.031.925	961.715

De post schulden ter zake pensioenen is per balansdatum hoger dan voorgaand jaar. Dat wordt veroorzaakt door een stijging van het aantal medewerkers (86 fte) en een hogere pensioenpremie.

2.4.9 Overige kortlopende schulden

Deze post bevat alle overige kortlopende schulden. Alle overige kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar. De specificatie van deze post is als volgt:

Overige kortlopende schulden	per 31-12-2018	per 31-12-2017
2.4.9.1 Nog af te rekenen/te besteden subsidies Gemeente	110.855	863.664
2.4.9.1 Nog te besteden overige subsidies	-	54.473
2.4.9.4 Nog te betalen salarissen	471	6.127
2.4.9.5 Nog niet geautoriseerde facturen	942.464	335.980
2.4.9.6 Nog te ontvangen facturen	238.555	366.573
2.4.9.5 Overige nog te betalen bedragen	1.681.500	1.154.242
Totaal overige kortlopende schulden	2.973.845	2.781.058

De nog af te rekenen gemeentelijke subsidies hebben betrekking op de afrekening van de door de gemeente in 2017 en 2018 toegekende subsidies.

De post nog te betalen salarissen betreft de nog na te betalen salarisbetalingen aan medewerkers in verband met aangebrachte correcties of mutaties met terugwerkende kracht, inclusief ingehouden levensloopvergoedingen.

De post nog niet geautoriseerde facturen betreft facturen die wel reeds zijn ontvangen maar per balansdatum nog niet door de budgetverantwoordelijke zijn geaccordeerd. Deze facturen zijn voorzichtigheidshalve wel reeds als kosten in de jaarrekening verantwoord.

De post nog te ontvangen facturen heeft betrekking op facturen die per jaareinde nog niet zijn ontvangen maar nog worden verwacht in verband met reeds aan derden verstrekte opdrachten. Hieronder vallen bijvoorbeeld verwachte afrekeningen met betrekking tot energie en andere facilitaire zaken.

In totaliteit zijn de overige kortlopende schulden hoger dan per eind 2017. Dit komt vooral door meer niet geautoriseerde facturen en meer nog te betalen kosten.

2.4.10 Overlopende passiva

Overlopende passiva	per 31-12-2018	per 31-12-2017
2.4.10.5 Vakantiegeld en -dagen	2.900.106	2.706.262
Totaal overlopende passiva	2.900.106	2.706.262

Deze post bevat uitsluitend de verplichting met betrekking tot opgebouwde rechten betreffende vakantiegeld, inclusief de daarover verschuldigde sociale lasten.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Vordering op Ministerie van OCW

In het verslagjaar 2012 heeft De Haagse Scholen een stelselwijziging doorgevoerd betreffende de eeuwigdurende vordering op het Ministerie van OCW die De Haagse Scholen in de administratie had staan. Deze eeuwigdurende vordering heeft betrekking op de nog te ontvangen Rijksbijdrage betreffende de schuld vakantiegeld. Deze vordering kan en zal pas worden geïnd in het, onwaarschijnlijke, geval dat De Haagse Scholen als zelfstandig schoolbestuur zou ophouden te bestaan. Om een beter beeld te geven van de financiële stand van zaken wordt deze vordering niet meer als balanspost opgenomen maar onder de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen. De waarde van de vordering bedraagt per ultimo 2018 € 2.900.106.

Verplichtingen

De Haagse Scholen heeft met een aantal leveranciers contracten afgesloten waarmee verplichtingen zijn ontstaan die niet direct uit de balans blijken. In onderstaand overzicht staan de contracten vermeld die voldoen aan de beide volgende voorwaarden:

- Het betreft meerjarige overeenkomsten (exclusief optionele en/of stilzwijgende verlengingen).
- Het betreft meerjarige overeenkomsten met een originele totale contractwaarde van meer dan € 221.000 (exclusief BTW) voor Diensten en Leveringen en meer dan € 5.548.000 (exclusief BTW) voor Werken.

Contractuele verplichtingen (excl. BTW)	Totaal	< 1 jaar (=2018)	2-5 jaar
Decolux Services B.V.	44.000	44.000	-
Exact Software Nederland B.V.	26.594	26.594	-
Mazars N.V.	82.380	41.190	41.190
Union Street Pluto B.V.	1.001.065	200.213	800.852
Weverling Groenprojekten Monster	68.780	39.303	29.477
CSU Cleaning Services B.V.	3.359.270	1.919.583	1.439.687
Totaal	4.582.089	2.270.883	2.311.206

Bankgaranties

Ultimo 2018 heeft De Haagse Scholen voor in totaal € 96.318 aan bankgaranties uitstaan. Dit betreft huurgaranties voor de kantoorruimte van het bestuurskantoor.

Overige

Naast de contracten die zijn afgesloten, heeft De Haagse Scholen een aantal samenwerkingsafspraken gemaakt met derde partijen met betrekking tot bouw en/of exploitatie van schoolgebouwen. De meest relevante daarvan zijn:

Brede Buurtschool Kleurrijk

De Haagse Scholen heeft een samenwerkingsovereenkomst met de Laurentius Stichting, de Stichting Mooi en de Stichting DAK over de realisatie en exploitatie van de brede buurtschool Kleurrijk. De Haagse Scholen treedt in deze op als juridische eigenaar, verhuurder en penvoerder.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op het beeld dat de jaarrekening geeft.

MODEL H

TOELICHTING OP DE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT

VAN BATEN EN LASTEN

TOELICHTING BATEN

3.1 Rijksbijdragen

De rijksbijdragen bestaan uit de vergoedingen van de personele en materiële bekostiging (gezamenlijk de lumpsumbekostiging), de overige subsidies OCW en de ontvangen rijksbijdragen van de verschillende samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs.

Rijksbijdragen	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
3.1.1 Rijksbijdragen OCW/LNV	99.910.213	93.489.745	103.731.302	90.730.818
3.1.2 Overige subsidies OCW/LNV	1.766.026	1.064.072	1.613.405	1.673.544
3.1.3 Ontvangen rijksbijdrage SWV	5.893.334	4.286.947	5.960.100	5.363.572
Rijksbijdragen	107.569.573	98.840.764	111.304.807	97.767.934

3.1.1. Rijksbijdragen OCW

De hogere rijksbijdrage OCW ten opzichte van de realisatie 2017 is het gevolg van o.a. de loonindex 2018, de toename leerlingaantallen en de afname van het aantal gewichten leerlingen (achterstandsmiddelen nemen af). In de begroting 2018 was gerekend met een loonindexatie van 2,0% en die is in de realisatie 2018 hoger uitgekomen (5,2%) en dat verklaart in belangrijke mate het verschil met de begroting 2018.

3.1.2. Overige subsidies OCW

Dit betreft rijksbijdragen voor specifieke doelen of doelgroepen. Deze vallen niet onder lumpsumbekostiging.

Overige subsidies OCW	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
3.1.2.1.1 Geoormerkte subsidies	888.949	450.000	772.328	690.648
3.1.2.2.1 Niet-geoormerkte subsidies	877.077	614.072	841.077	982.896
Overige subsidies OCW	1.766.026	1.064.072	1.613.405	1.673.544

Overige subsidies OCW	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
Versterking samenwerking lerarenopleiding	12.826	-	-	48.502
Lerarenbeurs	390.948	450.000	497.578	494.978
Doorstroomprogramma PO	25.833	-	-	-
Subsidie zij-instroom	200.000	-	-	60.000
Leraarontwikkelfonds	-	-	-	24.649
Teambeurs	184.039	-	208.000	52.142
Diversen	75.302	-	66.751	10.376
Totaal geoormerkte subsidies	888.949	450.000	772.328	690.648

De bijdrage lerarenbeurs is lager dan de realisatie 2017 en lager dan begroot door het indienen van minder aanvragen.

De teambeurssubsidies hebben een hogere realisatie in 2018, omdat de subsidies van start zijn gegaan in het laatste kwartaal van 2017 en over meerdere jaren zijn beschikt.

De subsidie zij-instroom is hoger in 2018 omdat er meer aanvragen zijn ingediend en toegekend. Het leraarontwikkelfonds is eenmalig toegekend in 2017 en daarna zijn er geen beschikkingen meer toegekend aan De Haagse Scholen.

De overige subsidies OCW zijn als volgt te specificeren:

Overige subsidies OCW	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
Leerlinggebonden financiering	-	-	-	99.426
Bijz. bekostiging vreemdelingen	871.216	614.072	841.077	883.470
DUO Overige niet - geoormerkte subsidie	5.862	-	-	-
Totaal niet-geoormerkte subsidies	877.077	614.072	841.077	982.896

Door de toename van het aantal asielzoekers en andere vreemdelingen is de realisatie van de bekostiging vreemdelingen hoger dan in de begroting 2018.

3.1.3 Ontvangen rijksbijdragen Samenwerkingsverbanden

Met de invoering van Passend Onderwijs (augustus 2014) is nieuwe categorie rijksbijdrage ontstaan.

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

Ontvangen rijkssubsidies SWV	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
Bekostiging Basisondersteuning	1.923.673	1.867.133	2.355.079	1.986.556
Aanv.Bek.Visueel Gehandicapte Leerlingen	39.713	25.208	20.208	23.992
Individueel arrangement	694.595	230.000	471.094	359.206
Groepsarrangementen	84.600	462.500	152.500	236.765
Bekostiging SBO >2% en Groei	854.185	423.596	676.979	616.534
Groeibekostiging SO-scholen	1.430.184	813.828	1.494.792	1.364.103
Verplichte herbesteding AB-middelen	88.580	-	50.521	72.379
Advisering	291.683	-	283.927	160.126
Overige inkomsten SWV	486.120	464.681	455.000	543.912
Totaal	5.893.334	4.286.947	5.960.100	5.363.572

In de eerste jaren van hun bestaan hebben de SWV Passend Onderwijs een voorzichtig financieel beleid gevoerd en namen hun reserves toe. Middels onze vertegenwoordigers in de besturen van de verschillende SWV hebben wij regelmatig aangedrongen op een ruimere financiering.

In 2018 zijn er diverse verhogingen van deze bekostigingen doorgevoerd. Zo zijn veel SWV's nu overgegaan op het (structureel) toepassen van de loonindex op hun bekostigingen. SPPOH heeft haar bekostiging basisondersteuning sinds eind 2017 structureel verhoogd, de bekostiging advisering structureel verruimd en er zijn diverse individuele arrangementen van behoorlijke omvang aan onze scholen toegekend.

De relatief sterke groei van het aantal leerlingen in het SBO en (V)SO leidt tot hogere groeibekostigingen in 2018. Of die groei en dus groeibekostiging structureel is moet in de loop van 2019 duidelijk worden.

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Overige baten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
3.2.1.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	10.117.930	7.825.000	6.825.000	9.413.687
3.2.2.2 Overige overheidsbijdragen	-	-	-	-
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	10.117.930	7.825.000	6.825.000	9.413.687

Bij De Haagse Scholen bestaan de Overige overheidsbijdragen geheel uit de bijdragen van de Gemeente Den Haag. Het beleid en bekostiging van het lokaal onderwijsbeleid is vastgelegd in de Haagse Educatieve agenda.

Sinds eind 2017 worden er door de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Gemeente Den Haag ook loonkosten subsidies afgegeven in het kader van de subsidieregeling STiP-banen Den Haag 2017.

Dankzij de overlopende overcommittingsgelden van de Gemeente Den Haag uit 2017 naar 2018 (€ 658K) en de eerder genoemde subsidie STiP-banen (€ 276K) en € 1332K meer aan gebruikelijke gemeentelijke subsidies zijn ook dit jaar de gemeentelijke inkomsten weer fors hoger dan de begrote inkomsten. Inmiddels is bekend dat de omvang van deze post in 2019 minimaal € 8,4 mln. zal bedragen excl. de inkomsten vanuit de subsidieregeling STiP-banen en excl. de inkomsten vanuit de subsidieregeling “Kinderen doen mee” en dat is wederom hoger dan begroot.

3.5 Overige baten

Overige baten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
3.5.1 Verhuur	1.846.601	1.720.000	1.840.000	1.844.973
3.5.2 Detachering personeel	1.175.228	950.000	1.100.000	1.044.042
3.5.3 Schenking	13.992	7.500	25.000	135.766
3.5.4 Sponsoring	32.447	3.500	-	5.497
3.5.5 Ouderbijdragen	1.004.234	895.000	1.420.000	1.206.270
3.5.6 Overige	1.404.070	1.525.000	1.025.000	1.361.813
3.5.9 Baten voorgaande boekjaren	79.535	-	-	247.567
Overige baten	5.556.106	5.101.000	5.410.000	5.845.930

De overige baten zijn iets afgenomen ten opzichte van 2017, met name door de vrijwillige ouderbijdragen en de baten uit voorgaande jaren.

De post ouderbijdragen bestaat in 2018 uit:

Vrijwillige ouderbijdragen € 223.729

Overblijfgelden € 660.169

Ouderbijdragen werkweek/excursies € 322.373

TOELICHTING LASTEN

4.1 Personele lasten

De personele lasten vormen circa 83% van de totale lasten van De Haagse Scholen en zijn dus één van de belangrijkste onderdelen van onze financiële huishouding.

Personeelslasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.1.1 Lonen en salarissen	90.162.544	82.724.366	94.294.408	81.940.421
4.1.2 Overige personele lasten	13.597.163	9.262.597	10.291.918	10.570.853
4.1.3 Af: uitkeringen	-935.241	-800.000	-800.000	-782.426
Personeelslasten	102.824.466	91.186.964	103.786.326	91.728.848

Door een stijging van het aantal fte’s, 1.427 fte in 2018 t.o.v. 1.341 fte in 2017 zijn de lonen en salarissen t.o.v. 2017 gestegen met 8,2 mln. oftewel 10%. Deze stijging wordt voor 5,3 mln. veroorzaakt door de stijging in het aantal fte en voor 2,9 mln. veroorzaakt door hogere gemiddelde loonkosten als gevolg van salarisverhogingen en schaalwijzigingen in de cao.

De post Uitkeringen heeft betrekking op de ontvangen vergoedingen voor Zwangerschaps- en bevallingsverlof die wij via het UWV ontvangen. Na een daling in 2017 tot € 0,8 mln. is de post Uitkeringen (i.v.m. Zwangerschaps- en bevallingsverlof) dit jaar weer gestegen naar € 0,9 mln. Het mag duidelijk zijn dat het begroten van deze post lastig is en alleen op historische gegevens gebaseerd kan worden.

4.1.1 Lonen en salarissen

Lonen en salarissen	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	67.649.913	62.422.945	70.216.270	61.966.884
4.1.1.2 Sociale lasten	13.454.979	11.632.156	13.981.832	11.466.944
4.1.1.3 Pensioenpremies	9.057.652	8.669.266	10.096.306	8.506.593
Lonen en salarissen	90.162.544	82.724.366	94.294.408	81.940.421
Aantal Fte	1.427	1.325	1.410	1.341
gemiddelde loonkosten	63.183	62.433	66.875	61.111

4.1.2 Overige personele lasten

Overige personele lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.1.2.1 Mutaties personele voorzieningen	286.504	260.000	73.000	-74.673
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	10.311.823	6.930.000	7.819.000	8.239.148
4.1.2.3 Overig	2.998.836	2.072.597	2.399.918	2.406.378
Overige personele lasten	13.597.163	9.262.597	10.291.918	10.570.853

De omvang van de post Lonen en Salarissen wordt bepaald door de hoeveelheid (aantal fte) en de prijs (gemiddelde loonkosten). Daarbij kan De Haagse Scholen zelf sturen op het aantal fte’s, terwijl de gemiddelde loonsom nagenoeg geheel extern wordt bepaald.

Na een aantal jaren van (fors) krimpende personeelsformatie was er ook in 2018 gelukkig weer voldoende financiële ruimte om de formatie hoger uit te laten komen dan in de begroting geraamd.

De toename van 86 fte t.o.v. 2017 komt voort uit de inzet van werkdrukmiddelen voor 2.2 mln. en een stijging van het aantal leerlingen. Met het groeiend aantal leerlingen was die formatie-uitbreiding ook meer dan noodzakelijk en de toename zal zich in 2019 in meer of mindere mate voortzetten.

De gemiddelde loonkosten zijn in 2018 met 3,3% gestegen ten opzichte van 2017, maar dat is middels de loonindex 2018 geheel gecompenseerd (3,5 mln.). De combinatie van deze beide factoren leidt tot een hogere uitkomst dan begroot zonder dat daar het totaalresultaat van De Haagse Scholen (want de inkomsten stijgen mee) onder leidt.

4.1.2.1 Mutaties personele voorzieningen

De personele voorzieningen zijn toegenomen door extra benodigde dotaties voor de voorziening jubilea en duurzame inzetbaarheid. Hierdoor vallen ze hoger uit dan begroot voor 2018.

In 2017 hadden we voornamelijk door het vervallen van de voorziening bovenformatieven een positiever resultaat.

4.1.2.2 Personeel niet in loondienst

De post personeel niet in loondienst is als volgt te specificeren:

Personeel niet in loondienst bedragen x € 1 mln.	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Gemeentelijke subsidies	3,00	2,70
Inhuur bestuurskantoor	0,80	0,40
Inhuur juristen	0,10	0,10
Inhuur t.b.v. inzet werkdrukmiddelen	0,20	-
Inhuur scholen t.b.v. vervanging	3,20	2,70
Inzet schoolbegeleidingsdienst HCO	0,80	0,80
Overige inhuur scholen	2,20	1,50
Totaal	10,30	8,20

De realisatie 2018 is ten opzichte van de realisatie 2017 hoger uitgekomen.

Het wordt steeds lastiger om tijdelijke vervangers in eigen dienst te vinden voor afwezige leerkrachten (vanwege ziekte, studie, zwangerschaps-, bevallings- en ouderschapsverlof e.d.) en er moet daarom in toenemende mate gebruik worden gemaakt van externe inhuur. Daar is nu ook een aparte grootboekrekening voor gekomen, zodat we deze post nu beter kunnen monitoren.

We proberen de post externe inhuur onder andere door de verdere uitbouw van TOP De Haagse Scholen en een structurele aanpak van het lerarentekort in omvang te beperken. Maar gezien de landelijke en lokale tekorten aan leerkrachten zal de post in 2019 zeker hoger uitkomen dan thans begroot. Tevens worden er steeds meer vrijwilligers ingezet om bv de overblijf op school te verzorgen.

4.1.2.3. Overige

Overige	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
Reiskosten	280.235	291.523	289.001	265.335
Dienstreizen en parkeergeld	57.441	40.000	41.000	41.395
Wachtgelden	-	-	-	874
Opleiding en training	1.435.640	1.100.000	1.150.000	1.249.496
Personeel overige kosten	691.111	247.000	435.000	433.495
Medezeggenschap	21.326	25.000	50.000	22.025
Kosten re-integratie	87.971	85.000	65.000	64.066
Werving en selectie	188.180	50.000	95.000	75.945
Bedrijfsgezondheidszorg	173.168	220.000	250.000	218.305
Overige	63.763	14.074	24.917	35.443
Totaal	2.998.836	2.072.597	2.399.918	2.406.378

In 2017 is het rekeningschema aangepast om inzicht in diverse posten te vergroten. Hieruit voortvloeiend is in de jaarrekening 2018 ook de post overige personele kosten meer gespecificeerd en zijn de vergelijkende cijfers hierop aangepast. Door het verloop van medewerkers zijn de kosten voor werving & selectie van vaste medewerkers fors toegenomen t.o.v. 2017 met 148%.

In lijn lopend met het ambitiestatement van De Haagse Scholen is er t.o.v. 2017 15% meer geld uitgegeven aan de professionalisering van medewerkers en ten opzichte van de begroting bedraagt dit 180% meer.

4.2 Afschrijvingen

Afschrijvingen	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.2.2 Materiële vaste activa	2.522.646	2.488.000	2.450.000	2.471.049
Afschrijvingen	2.522.646	2.488.000	2.450.000	2.710.308

De afschrijvingen zijn in 2018 iets hoger dan in 2017.

De post afschrijvingen 2018 bevat een bedrag van € 54.000 dat is bekostigd uit gemeentelijke subsidies. Deze posten worden wel geactiveerd zodat zij t.z.t. ter vervanging in het meerjareninvesteringsplan (MIP) kunnen worden opgenomen. Ze worden direct in het jaar van aanschaf geheel afgeschreven ten laste van de gemeentelijke subsidie.

4.3 Huisvestingslasten

Huisvestingslasten		Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.3.1	Huur	286.963	264.000	280.000	292.281
4.3.2	Verzekeringen	-	-	-	-
4.3.3	Onderhoud	5.233.277	4.300.000	4.515.000	4.502.308
4.3.4	Energie en water	1.491.952	1.716.000	1.771.000	1.688.601
4.3.5	Schoonmaakkosten	2.700.352	2.575.000	2.788.000	2.699.734
4.3.6	Heffingen	315.965	272.000	347.000	341.318
4.3.7	Overige	49.605	65.000	48.000	50.488
Huisvestingslasten		10.078.113	9.192.000	9.749.000	9.574.729

De huisvestingsratio van De Haagse Scholen bedraagt in 2018 8,1% en dat is onder de norm van de Inspectie onderwijs van 10% en ook iets lager dan in 2017.

Het bedrag aan onderhoud is toegenomen als gevolg van het opstellen van de nieuwe meerjarenonderhoudsplanning (MOP). Hierdoor is de omvang van de voorziening toegenomen. In 2019 worden er veel uitgaven verwacht voor het uitvoeren van groot onderhoud. De kosten voor energie en water zijn t.o.v. 2017 afgenomen.

4.4 Overige lasten

Overige lasten		Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
4.4.1	Administratie en beheerslasten	2.892.251	2.500.000	2.483.800	2.369.029
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	3.134.398	2.593.000	2.936.000	2.923.647
4.4.3	Mutaties overige voorzieningen	-173.590	-	-	28.064
4.4.4	Overige	2.994.806	3.061.000	2.956.000	3.131.339
Overige lasten		8.847.865	8.154.000	8.375.800	8.452.080

De administratie en beheerslasten zijn ten opzichte van 2017 en begroting 2018 flink toegenomen als gevolg van hogere ICT Licentie- en beheerskosten.

In de realisatie 2018 is een bedrag van € 75.954 opgenomen voor de kosten van de accountant.

Honoraria van de accountant	2018 Mazars	2017 Mazars
Onderzoek van de jaarrekening	75.954	46.940
Andere niet - controle diensten	-	2.481
Totaal	75.954	49.420

De post inventaris, apparatuur en leermiddelen neemt toe als gevolg van de Onderwijskundige software.

De mutaties overige voorzieningen bevat een vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren.

De post overige lasten bestaat uit een relatief groot aantal verschillende kostensoorten (culturele vorming en excursies, CITO-toetsen, overblijfkosten, kosten schoolreisjes, verzekeringen, lidmaatschappen, representatie enz.).

5. Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten		Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	Realisatie 2017
5.1	Rentebaten	15.496	15.000	15.000	23.767
5.5	Rentelasten (-/-)	-209	-1.000	-	-1.145
Financiële baten en lasten		15.287	14.000	15.000	22.622

De rentepercentages zijn in 2018 verder afgenomen en daarmee dalen ook de rente inkomsten.

De Haagse
Scholen

VERPLICHTE TOELICHTING

MODEL E Verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen per 31-12-2018	Resultaat boekjaar 2018	Art 2: 403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie J/N
Stichting Peuterspeelzalen De Haagse Scholen	Stichting	Den Haag	-	12.027	-10.114	Nee	100	N

Overige verbonden Partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel
Samenwerkingsverband Stichting Primair Passend Onderwijs Haaglanden	Stichting	Den Haag
Stichting Viertaal	Stichting	Amsterdam
Stichting Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Midden Holland	Stichting	Gouda
Stichting Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Westland	Stichting	Naaldwijk
Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Westland	Stichting	Naaldwijk
Stichting Samenwerkingsverband Passen Primair Onderwijs Delftlanden	Stichting	Delft
Stichting Samenwerkingsverband Voortgezet (speciaal) Onderwijs Midden-Holland en Rijnstreek	Stichting	Gouda
Stichting Digitaal leren	Stichting	Den Haag
Stichting vereniging Primair onderwijs raad	vereniging	Utrecht

De Haagse Scholen, stichting voor primair en speciaal openbaar onderwijs, vormt samen met de Stichting Peuterspeelzalen De Haagse Scholen een fiscale eenheid voor de BTW met ingang van 1 december 2014.

De Belastingdienst heeft geoordeeld dat er voor het bestaan van een fiscale eenheid tussen voornoemde stichtingen sprake is van een eenheid in financieel, organisatorisch en economisch opzicht. De gezamenlijke Btw-aangifte wordt verzorgd door De Haagse Scholen.

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de stichting. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de stichting en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. De bezoldiging van de bestuurders en commissarissen is opgenomen in Model H.

De Haagse Scholen maakt gebruik van de vrijstelling van de consolidatieplicht vanwege de geringe omvang van het balanstotaal (5% van het balanstotaal indien geconsolideerd zou worden).

MODEL G 2018
G1: VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES
ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE

(Regeling ROS art.13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Toewijzing bedrag	Ontvangen tot en met 2018	Prestatie afgerond
Regeling versterking samenwerking lerarenopleiding en scholen 2013-2016	SAMENWLER0&SCH0 VL04	28-nov.-2013	480.000	480.000	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853583-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929166-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929166-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 930820-01	26-sep.-2018	-12.093	-12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853574-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853574-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853574-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853574-01	21-sep.-2017	7.256	7.256	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853574-01	21-sep.-2017	7.256	7.256	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929164-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853632-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929168-01	6-sep.-2018	9.674	9.674	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853513-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853513-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853513-01	21-sep.-2017	7.369	7.369	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 856786-01	7-nov.-2017	-7.369	-7.369	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853581-01	21-sep.-2017	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853581-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853581-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853581-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 922419-01	26-jun.-2018	-1.814	-1.814	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929184-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929184-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853473-01	21-sep.-2017	4.837	4.837	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929188-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853550-01	21-sep.-2017	3.930	3.930	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929189-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929189-01	6-sep.-2018	3.930	3.930	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853519-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853519-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee

Vervolg Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Toewijzing bedrag	Ontvangen tot en met 2018	Prestatie afgerond
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929115-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929115-01	6-sep.-2018	10.279	10.279	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929115-01	6-sep.-2018	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853324-01	21-sep.-2017	7.256	7.256	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929162-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929162-01	6-sep.-2018	1.549	1.549	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929031-01	6-sep.-2018	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853322-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853252-01	21-sep.-2017	6.046	6.046	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853252-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 855308-01	26-sep.-2017	-12.093	-12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929046-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853356-01	21-sep.-2017	5.291	5.291	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929039-01	6-sep.-2018	5.291	5.291	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853358-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853358-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853367-01	21-sep.-2017	4.762	4.762	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853367-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853367-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929050-01	6-sep.-2018	9.523	9.523	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853274-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929045-01	6-sep.-2018	7.256	7.256	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929045-01	6-sep.-2018	7.256	7.256	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853370-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853229-01	21-sep.-2017	9.523	9.523	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929062-01	6-sep.-2018	9.523	9.523	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853235-01	21-sep.-2017	8.843	8.843	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929069-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee

Vervolg Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Toewijzing bedrag	Ontvangen tot en met 2018	Prestatie afgerond
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929069-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929069-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929384-01	3-sep.-2018	12.666	12.666	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853749-01	21-sep.-2017	6.046	6.046	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853765-01	21-sep.-2017	8.351	8.351	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929386-01	3-sep.-2018	8.351	8.351	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853751-01	21-sep.-2017	9.674	9.674	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853751-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853752-01	21-sep.-2017	10.132	10.132	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853615-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853615-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 929078-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853761-01	21-sep.-2017	9.024	9.024	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 855339-01	26-sep.-2017	12.666	12.666	Ja
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853927-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853927-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 853927-01	21-sep.-2017	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 928942-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 928942-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Regeling lerarenbeurs	Subsidie voor studieverlof 928943-01	6-sep.-2018	12.093	12.093	Nee
Leraren Ontwikkelfonds	LOF16-0131 - 1160703	30-mrt.-2017	24.649	24.649	Ja
Regeling Teambeurs PO	TEAM17022	26-sep.-2017	80.563	80.563	Nee
Regeling Teambeurs PO	TEAM17026	10-okt.-2017	79.319	79.319	Nee
Regeling Teambeurs PO	TEAM17040	13-okt.-2017	71.836	71.836	Nee
Regeling Teambeurs PO	TEAM17046	13-okt.-2017	26.029	26.029	Nee
Regeling Teambeurs PO	TEAM17047	13-okt.-2017	21.145	21.145	Nee
Regeling Teambeurs PO	TEAM17048	14-okt.-2017	221.899	221.899	Nee
Regeling Doorstroomprogramma's PO-V0	DPOV018049	30-aug.-2018	124.000	62.000	Nee
Totaal			1.884.039	1.822.039	

MODEL H: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN
PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

4.1 Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Gegevens 2018	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in Fte	Gewezen top functionaris	(fictieve) dienstbetrekking		Beloning	Beloning betaalbaar op termijn	Subtotaal	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Onverschuldigd betaald bedrag
			Fte				2018	2018	2018	2018	2018
Bestuurders											
Dhr. Mr. W. Hendricks (voorzitter)	01-08-2011	n.v.t.	1,00	nee	nee		130.992	18.593	149.585	171.000	n.v.t.
Dhr. Drs. J.D.H.M. Willenborg (lid)	01-08-2011	n.v.t.	1,00	nee	nee		129.422	18.330	147.752	171.000	n.v.t.
Mw. Dr. J. van Beek (bijzonder bestuursadviseur, lid met ingang van 18/4/2019)	01-10-2018	n.v.t.	1,00	nee	nee		28.764	4.542	33.306	43.101	n.v.t.

Gegevens 2017	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Omvang dienstverband in Fte		Beloning plus belastbare onkosten vergoeding	Voorziening beloning betaalbaar op termijn	Totaal
			Fte		2017	2017	2017
Bestuurders							
Dhr. Mr. W. Hendricks (voorzitter)	01-08-2011	n.v.t.	1,00		127.652	17.630	145.282
Dhr. Drs. J.D.H.M. Willenborg (lid)	01-08-2011	n.v.t.	1,00		121.135	17.046	138.181

Berekening bezoldigingsmaximum topfunctionarissen:	waarde	punten
Gemiddelde totale baten over 2013, 2014 en 2015:	€ 114.202.287	8
Gemiddeld aantal leerlingen 2013, 2014 en 2015:	14.611	4
Aantal gewogen onderwijssoorten:	4	4
Totaal aantal complexiteitspunten:		16
Klasse - indeling:		F
Bezoldigingsmaximum:		€ 171.000

Vervolg Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Gegevens 2018	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Bezoldiging		Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Onverschuldigd betaald bedrag	Totaal
			2018		2018	2018	
Toezichthouders							
Dhr. Mr. N.Ph. Geelkerken (voorzitter)	01-08-2011	n.v.t.	6.655		25.650	n.v.t.	6.655
Mevr. mr. C.J. Kloosterman-Taal (lid)	01-08-2011	n.v.t.	5.000		17.100	n.v.t.	5.000
Dhr. Drs. A.F. Westerhof (lid)	01-08-2011	n.v.t.	-		17.100	n.v.t.	-
Mevr. Drs. E.D.C.M. Lambrechts (lid)	20-04-2012	n.v.t.	6.050		17.100	n.v.t.	6.050
Dhr. A. Mohamedajoeb (lid)	01-01-2016	n.v.t.	6.050		17.100	n.v.t.	6.050

Gegevens 2017	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverband	Beloning plus belastbare onkosten-vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal
			2017	2017	2017
Toezichthouders					
Dhr. Mr. N.Ph. Geelkerken (voorzitter)	01-08-11	n.v.t.	6.655	n.v.t.	6.655
Mevr. mr. C.J. Kloosterman-Taal (lid)	01-08-11	n.v.t.	5.000	n.v.t.	5.000
Dhr. Drs. A.F. Westerhof (lid)	01-08-11	n.v.t.	-	n.v.t.	-
Mevr. Drs. E.D.C.M. Lambrechts (lid)	20-04-12	n.v.t.	6.050	n.v.t.	6.050
Dhr. A. Mohamedajoeb (lid)	01-01-16	n.v.t.	6.050	n.v.t.	6.050

Opmerkingen:
De heer Westerhof heeft in 2017 en 2018 afgezien van de vergoeding.

VASTSTELLINGSFORMAT SCHOOLBESTUREN SUBSIDIE 2018

Type	VOS-nr.	Activiteitsnummer en - naam	Toegekend bedrag	Ontvangen voorschot	Realisatie	Evt. verrekening	Verantwoord bedrag	Toelichting	Terug- betalen	Overlopend naar 2018
ASV exploitatiesubsidie	ABBA/VL/18224	Subsidieverlening aanpassingen keuken Het Galjoen 2018 (19W0)	17.403	15.663	25.619		17.403		-1.740	
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (kennisbijeenkomst ouderbetrokkenheid)	6.890							
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Lerend Netwerk Q-Kring)	14.734							
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Lerend Netwerk Samen10+)	90.247					Doorgeschoven		
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Platform leerkrachten)	60.000					subsidies uit 2017		
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Scholing mentoren PABO stagiaires)	73.400	415.665	462.729		415.665	conform brief	0	
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (So you think you can teach)	123.600					OCW/2017.7017		
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Startende leraren/coaches)	30.793							
P&M Onderwijs	ABBA/7010565/VOS-1371	Professionalisering VVE en PO (Training sociale veiligheid)	16.000							
P&M Onderwijs	ABBA/7010566/VOS-1372	Onderzoek onderwijsachterstanden (definiëring onderzoeksvraag)	12.000	12.000	12.000		12.000		0	
P&M Onderwijs	ABBA/7010567/VOS-1373	Onderwijsvernieuwing (Ontwikkeling portfolio leerlingen)	80.000	80.000	93.971		80.000	Doorgeschoven subs uit 2017 cf brief OCW/2017.7017	0	
P&M Onderwijs	ABBA/7010567/VOS-1373	Onderwijsvernieuwing (Qind-scholen)	41.000	41.000	41.000		41.000	Doorgeschoven subs uit 2017 cf brief OCW/2017.7017	0	
P&M Onderwijs	ABBA/7010567/VOS-1373	Onderwijsvernieuwing (Voortgang v Kinderenmuseum)	42.000	42.000	41.797		41.797	Doorgeschoven subs uit 2017 cf brief OCW/2017.7017	203	
P&M Onderwijs	ABBA/8000636/VOS-1627	Subsidie 2018 Geen (zeer) zwakke scholen (Galjoen en Tweemaster)	30.000	30.000	30.384		30.000		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8019903/VOS-1697	Subsidie 2018 Innovaties,"Samen sterk voor je huiswerk"(19NW)	9.988	9.988	9.988		9.988		0	
Waarderingssubsidie	22012018	Gulden Klinker - 20JJ	750	750	0		750	Waarderingssubsidie	0	
P&M Onderwijs	ABBA/7011386/VOS-1425	Onderwijs voor 10-14 jarigen (Betere overgang onderwijssoorten)	0	0	2.735		0		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Haagse Sporttuin	150.000	150.000	150.000		150.000		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Schoolsportclub S(B)O	97.400	97.400	102.004		97.400	20JC en 20KP geen 100% uitputting	242	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Schoolsportvereniging	59.030	59.030	68.931		59.030		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8001486/VOS-1632	Subsidie schoolsportvereniging 2018 (19MH)	4.000	4.000	5.979		4.000		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Kopklassen	140.000	140.000	155.382		140.000		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Schoolsportcoördinator	653.884	653.884	662.933		653.884	Geen 100% uitputting 17FE/17FN/17FV/ 17MR/19MP/19MU/ 19NZ/19XU	2.644	
P&M Onderwijs	VOS-1508	Subsidie onderwijsbeleid 2018 1 ^e tranche - Arbeidstoeleiding PrO/VSO	32.843	32.843	33.640		32.843		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8005519/VOS-1673	Subsidie 2018 Arbeidstoeleiding PrO/VSO	9.412	9.412	9.412		9.412		0	

Vervolg Vaststellingsformat schoolbesturen subsidie 2018

Type	VOS-nr.	Activiteitsnummer en - naam	Toegekend bedrag	Ontvangen voorschot	Realisatie	Evt. verrekening	Verantwoord bedrag	Toelichting	Terug-betalen	Overlopend naar 2018
P&M Onderwijs	ABBA/8012982/VOS-1753	Subsidie 2018 conciërges	115.612	115.612	138.883		115.612		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8012983/VOS-1752	Subsidie 2018 voormalige ID-banen	30.000	30.000	33.641		30.000		0	
									0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPCxx-xxxx	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19MZ	1.980	0	1.980		1.980	Ambtshalve vaststelling	-1.980	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0028	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-17PY	18.489	18.489	18.489		18.489	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0029	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19ZF	22.065	22.065	22.065		22.065	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0030	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19MZ	19.003	19.003	19.003		19.003	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0031	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19XU	22.456	20.165	22.456		22.456	Ambtshalve vaststelling	-2.291	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0032	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19SI	24.348	21.249	24.348		24.348	Ambtshalve vaststelling	-3.099	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC17-0033	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19OQ	14.035	14.035	14.035		14.035	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0015	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-17PY	14.742	14.742	14.742		14.742	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0017	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19NW	23.076	23.076	23.076		23.076	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0018	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19SI	16.608	20.298	16.608		16.608	Ambtshalve vaststelling	3.691	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0019	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19SI	23.076	23.076	23.076		23.076	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0020	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19UK	13.401	13.401	13.401		13.401	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0021	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19NZ	13.577	13.577	13.577		13.577	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0022	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19NQ	20.137	20.137	20.137		20.137	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0036	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19NW	11.149	11.149	11.149		11.149	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0037	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19ZJ	13.801	13.801	13.801		13.801	Ambtshalve vaststelling	0	
ASV Den Haag 2014	SZW/LKSSTiPC18-0039	Loonkostensubsidie (Samenloop met STiP/Conciërges)-19VB	4.546	4.546	4.546		4.546	Ambtshalve vaststelling	0	
									0	
			2.217.476	2.212.056	2.357.517	0	2.217.273		-2.331	0

SCHOOLBESTUREN PO INTEGRALE PLANNEN (10.2.1)

Type	VOS-nr.	Integraal plan: naam locatie	Toegekend bedrag	Ontvangen voorschot	Realisatie	Evt. verrekening	Verantwoord bedrag	Toelichting	Terugbetalen	Overlopend naar 2018
P&M Onderwijs	VOS-1508	17EK - De Kleine Keizer	49.088	49.088	53.496	2.850	51.938		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17EU - Archipel	28.409	28.409	25.559	-2.850	25.559		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17FE - Dalton Helen Parkhurst	109.327	109.327	112.876	1.498	110.825		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17FN - De Spoorzoeker	232.019	232.019	248.627	0	232.019		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17FV - Dr. Willem Dreesschool	155.804	155.804	155.804	0	155.804		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17JE - Valkenbos Montessori	23.298	23.298	25.207	0	23.298		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17MC - Bohemen / Kijkduin	16.174	16.174	18.206		16.174		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17MR - Benoordenhout	22.093	22.093	26.452		22.093		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17NF - De Baanbreker	92.431	92.431	92.597		92.431		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17NQ - P.C. Hooftschool	76.808	76.808	80.886		76.808		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17PJ - Het Startpunt SR	308.637						0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17PJ - Het Startpunt SR - Zomerschool	157.320	465.957	450.272	-15.685	450.272		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	17PY - Galvanischool	14.271	14.271	18.221		14.271		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	18AR - Maria Montessorischool	28.668	28.668	32.702		28.668		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	18PQ - Anne Frankschool	326.662	326.662	364.398	15.685	342.347		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19LI - De Zonnebloem	16.105	16.105	20.321		16.105		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19LY - A.M.G. Schmidtschool	20.220	20.220	22.867		20.220		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19MH - De Klimop	133.526	133.526	143.244		133.526		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19MP - De Kameleon	73.277	73.277	82.254		73.277		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19MU - Max Velthuijs	73.980	73.980	78.153		73.980		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19MZ - Houtwijk	71.869	71.869	75.141		71.869		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19NN - Houtrust	9.649	9.649	10.822		9.649		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19NQ - De Gelderlandschool	108.137	108.137	108.137	0	108.137		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19NT - De Drentse Hoek	58.212	58.212	58.797		58.212		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19NW - Van Ostadeschool	205.774	205.774	206.424		205.774		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19NZ - Erasmus	407.669	407.669	414.961		407.669		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19OC - Pr. Willem Alexander	67.695	67.695	71.279		67.695		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8012459/VOS-1741	19OQ - De Springbok - Nieuwkomergroep	18.333						0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19OQ - De Springbok	998.745	1.017.078	1.029.429		1.017.078		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19QD - De Kleine Wereld	453.781	453.781	473.844		453.781		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19SI - De la Reyschool	71.486	71.486	79.802		71.486		0	

Vervolg Schoolbesturen P0 Integrale Plannen (10.2.1)

Type	VOS-nr.	Integraal plan: naam locatie	Toegekend bedrag	Ontvangen voorschot	Realisatie	Evt. verrekening	Verantwoord bedrag	Toelichting	Terug- betalen	Overlopend naar 2018
P&M Onderwijs	VOS-1508	19TO - Het Volle Leven	16.936	16.936	19.278		16.936		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8015933/VOS-1759	19UK - Jan Ligthartschool - Nieuwkomersgroep	18.333						0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19UK - Jan Ligthartschool	410.997						0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19UK - Jan Ligthartschool	33.720	463.050	539.957		463.050		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19VB - De Wissel	210.150	210.150	210.150	0	210.150		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19W0 - Het Galjoen	132.510	132.510	179.985	0	132.510		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19XU - De Tweemaster	118.400	118.400	123.318		118.400		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19YL - De Voorsprong	450.801	450.801	481.349	3	450.804		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19YS - De Vlierboom	8.754	8.754	8.752	-3	8.752		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19YX - De Leeuwerikhoeve	312.548	312.548	358.031	19.075	331.623		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19ZF - Prinses Marijke	514.144	514.144	514.267		514.144		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	19ZJ - Zuidwalschool	94.656	94.656	97.133	144	94.800		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20IX - Insp. W.P. Blokpoelschool	725	725	581	-144	581		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20JC - De Bonte Vlinder	21.820	21.820	20.322	-1.498	20.322		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20JF - De Haagse Beek	4.642	4.642	4.662		4.642		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20JG - Insp. De Vriesschool	431	431	825		431		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20JJ - P.H. Schreuderschool	263.555	263.555	244.480	-19.075	244.480		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20JM - De Piramide	7.555	7.555	8.414		7.555		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	20KP - De Strandwacht	5.254	5.254	7.889		5.254		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	26AU - De Startbaan	47.677						0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	26AU - De Startbaan - Zomerschool	28.875	76.552	130.749		76.552		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	26AX - De Vijver	69.073	69.073	69.098	1	69.074		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	26PJ - Waterland	38.131	38.131	38.130	-1	38.130		0	
P&M Onderwijs	ABBA/8021544/VOS-1848	26PP - De Notenkraker - Nieuwkomersgroep	12.500				0		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	26PP - De Notenkraker	12.192	24.692	24.691	-1	24.691		0	
P&M Onderwijs	VOS-1508	27VA - Prinses Catharina Amalia	50.327	50.327	51.323	1	50.328		0	
									0	
			7.314.173	7.314.173	7.714.160	0	7.314.173	0	0	0
		Totaal	9.531.649	9.526.229	10.071.678	0	9.531.446	0	-2.331	0

VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vastgesteld door het College van Bestuur en goedgekeurd door de Raad van Toezicht van De Haagse Scholen te Den Haag, 23 april 2019

Het College van Bestuur van De Haagse Scholen:

De heer mr. W. H. Hendricks, voorzitter

Mevrouw dr. J. van Beek, lid

De Raad van Toezicht van De Haagse Scholen:

Dhr. drs. M.M. Frequin, voorzitter

Mevr. mr. C.J. Kloosterman-Taal, plv. voorzitter

Dhr. drs. A.F. Westerhof, lid

Mevr. drs. E.D.C.M. Lambrechts, lid

Dhr. drs. A. Mohamedajoeb, lid

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling inzake de resultaatbestemming

In de statuten is niets bepaald betreffende de bestemming van de resultaten.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting De Haagse Scholen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting De Haagse Scholen te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Haagse Scholen op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2018;
2. De staat van baten en lasten over 2018; en
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Haagse Scholen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van

accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de Anticumulatiebepaling van artikel 1.6A WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag;
- Overige gegevens;
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf ‘2.2.2. Bestuursverslag’ van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's;
 - Dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
- Van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten.

Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor

gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 26 juni 2019

MAZARS N.V.

w.g. drs. P.A.J. Hopstaken RA

GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Bestuursnummer	41572
Naam instelling	De Haagse Scholen, stichting voor primair en speciaal openbaar onderwijs
Datum opstellen jaarrekening	23 april 2019
Adres	Johanna Westerdijkplein 1
Postadres	Postbus 61454
Postcode/Plaats	2506 AL DEN HAAG
Telefoon	070 - 306 52 00
Fax	070 - 306 52 01
E-mail	finadm@dehaagsecholen.nl
Website	www.dehaagsecholen.nl
Contactpersoon	Mw. A. Moesman, Hoofd Bedrijfsvoering a.moesman@dehaagsecholen.nl

BIJLAGEN

LEERLING AANTALLEN PER SCHOOL

Brin	Schoolnaam	01-10-2018
17EK	De Kleine Keizer	301
17EU	Basisschool Archipel	228
17FE	Daltonbasissch Helen Parkhurst	333
17FN	De Spoorzoeker	145
17FV	Obs Dr Willem Drees	276
17JE	Valkenbos Montessori-School	313
17MC	Basisschool Bohemen Kijkduin	461
17MR	Benoordenhout	207
17NF	De Baanbreker	155
17NQ	P.C. Hooft-School	228
17PJ	Het Startpunt	145
17PY	Galvani-School	452
18AR	Maria Montessorischool	532
18PQ	Basisschool Anne Frank	560
19LI	De Zonnebloem	452
19LY	Annie MG Schmidtschool	552
19MH	De Klimop	128
19MP	De Kameleon	191
19MU	OBS Max Velthuijs	122
19MZ	Houtwijk	190
19NN	Houtrustschool	247
19NQ	De Gelderlandschool	178
19NT	De Drentse Hoek	220
19NW	Van Ostadeschool	403
19NZ	Erasmusschool	287
19OC	Prins Willem Alexander	348
19OQ	OBS De Springbok	465
19QD	De Kleine Wereld	323
19SI	De La Reyschool	379
19TO	Het Volle Leven	544
19UK	Jan Ligthartschool	226
19VB	De Wissel	391
19WO	Het Galjoen	264

Vervolg leerling aantallen per school

Brin	Schoolnaam	01-10-2018
19XU	De Tweemaster	171
19YL	Basisschool De Voorsprong	284
19YS	De Vlierboom	237
19YX	De Leeuwerikhoeve	228
19ZF	Prinses Marijkeschool	310
19ZJ	Zuidwalschool	191
26AU	Openbare Basisschool De Startbaan	173
26AX	O.B.S. de Vijver	380
26PJ	Dalton Basisschool Waterland	341
26PP	Openbare basisschool De Notenkraker	183
27VA	Prinses Catharina-Amaliaschool	409
Totaal basisonderwijs		13.153

Brin	Schoolnaam	01-10-2018
20JC	De Bonte Vlinder	208
20JF	De Haagse Beek	124
20JJ	P.H. Schreuderschool	170
Totaal Speciaal Basisonderwijs		502

Brin	Schoolnaam	01-10-2018
20IX	Inspecteur W.P. Blokpoelschool	107
20JE	Eerste Nederlandse Buitenschool	118
20JG	Inspecteur S. De Vriesschool	198
20JM	De Piramide	161
20KP	De Strandwacht	315
Totaal (Voortgezet) Speciaal Onderwijs		899

Totaal De Haagse Scholen		14.554
--------------------------	--	--------

ONTWIKKELING RESULTATEN CITO-EINDTOETS

Brin	Schoolnaam	2013	2014	2015	2016	2017	2018
17EK	De Kleine Keizer AD	532,3	530,3	526,1	536,7	535,5	533,2
17EK	De Kleine Keizer LU	-	-	531,1	-		
17EU	Basisschool Archipel	544,1	544,6	544,8	545,1	544,1	540,8
17FE	Daltonbasissch Helen Parkhurst	531,9	532,2	534,0	533,8	532,8	533,9
17FE	Daltonbasissch Helen Parkhurst DH	-	-	-	-		-
17FN	De Spoorzoeker	529,8	538,5	533,2	534,4	534,5	533,6
17FV	Obs Dr Willem Drees	525,9	530,6	533,3	537,4	532,6	528,8
17JE	Valkenbos Montessori-School	533,3	537,4	536,9	537,9	536,4	538,2
17MC	Basisschool Bohemen Kijkduin	540,6	537,6	536,6	538,9	538,4	536,6
17MR	Benoordenhout	540,4	538,2	540,3	538,7	535,4	537,1
17NF	De Baanbreker	527,1	529,6	532,2	533,5	528,9	531,1
17NQ	P.C. Hooft-School	524,8	528,6	534,7	527,3	529,7	538,7
17PJ	Het Startpunt	530,5	517,0	530,8	532,0	528,0	531,7
17PJ	Het Startpunt FB	527,5	-	-	-	-	-
17PY	Galvani-School	541,4	538,7	538,9	541,4	537,9	538,4
18AR	Maria Montessorischool	534,2	533,9	536,1	536,9	536,9	539,8
18PQ	Basisschool Anne Frank	530,4	533,9	532,7	533,4	535,4	532,0
19LI	De Zonnebloem	535,2	537,0	538,0	538,1	535,7	537,0
19LY	Annie MG Schmidtschool	540,9	537,7	538,1	541,4	543,3	542,6
19LY	Annie MG Schmidtschool HB	543,4	542,3	542,7	540,9	541,5	542,5
19MH	De Klimop	528,3	-	527,8	-	-	531,7
19MH	De Klimop CA	-	534,9	-	531,2	527,7	-
19MH	De Klimop RE	-	530,6	-	530,6	529,1	-
19MP	De Kameleon	531,8	532,3	534,7	532,0	534,7	538,1
19MU	OBS Max Velthuijs	532,6	528,4	531,2	532,5	524,1	533,0
19MZ	Houtwijk	537,5	533,6	533,1	530,6	528,8	533,6
19NN	Houtrustschool	538,9	538,2	536,6	541,2	539,9	535,9
19NQ	De Gelderlandschool	529,2	529,8	524,5	531,8	525,1	533,9
19NT	De Drentse Hoek	529,4	531,0	531,7	537,4	535,3	536,6
19NW	Van Ostadeschool	533,9	530,6	531,4	534,2	535,6	529,7
19NZ	Erasmusschool	526,5	532,1	531,5	532,4	531,4	528,3
19OC	Prins Willem Alexander	531,7	536,2	533,3	533,9	534,6	533,4

Brin	Schoolnaam	2013	2014	2015	2016	2017	2018
19OQ	OBS De Springbok	530,0	528,7	530,9	530,6	532,0	535,3
19OQ	OBS De Springbok Wol	525,1	528,4	-	535,7	535,6	536,6
19QD	De Kleine Wereld	531,7	526,9	534,3	534,3	530,9	536,2
19SI	De La Reyschool	537,0	537,7	539,3	535,1	530,0	534,0
19TO	Het Volle Leven	534,5	538,2	537,3	537,4	536,3	536,2
19UK	Jan Ligthartschool	529,8	530,4	530,4	527,2	534,7	534,0
19VB	De Wissel	527,9	529,1	530,7	533,1	532,0	527,5
19WO	Het Galjoen	533,1	527,4	533,0	525,3	523,6	530,1
19XU	De Tweemaster	527,0	533,1	529,8	529,6	524,0	530,9
19YL	Basisschool De Voorsprong	529,4	524,5	532,4	531,1	529,0	530,0
19YS	De Vlierboom	534,0	532,8	535,8	529,8	527,3	526,5
19YX	De Leeuwerikhoeve	532,4	542,5	534,7	528,0	534,1	533,9
19ZF	Prinses Marijkeschool	532,6	529,9	531,0	530,3	525,2	531,5
19ZJ	Zuidwalschool	528,4	529,3	529,4	530,2	533,4	534,8
26AU	Openbare Basisschool De Startbaan	529,7	537,5	537,0	535,3	538,1	536,7
26AX	O.B.S. de Vijver	533,2	535,7	535,9	529,4	535,1	534,5
26PJ	Dalton Basisschool Waterland	534,0	535,3	537,8	536,1	538,5	536,1
26PP	Openbare basisschool De Notenkraker	533,9	531,2	535,6	539,4	534,5	536,6
27VA	Prinses Catharina-Amaliaschool	531,0	533,2	537,6	536,5	531,4	535,4
gem. De Haagse Scholen		533,1	533,4	534,5	534,4	534,2	534,8
gem landelijk		534,8	535,0	535,1	534,9	535,6	534,9
gem G4		533,3	533,6	534,1	533,6	-	-

ADRESSENLIJST SCHOLEN

School	Locatie	Postcode	Telefoon
Annie M.G. Schmidt	Jacob de Graefflaan 10-14	2517 JM	345 12 56
Anne Frank	Beresteinlaan 267	2542 JG	366 44 06
Archipel	Atjehstraat 31	2585 VG	350 80 27
De Baanbreker	Elboogstraat 68	2516 PV	399 54 06
Benoordenhout	Dreibholtzstraat 2 - 4	2596 XG	324 86 78
Bohemen/Kijkduin	Daltonplantsoen 6	2555 SB	368 13 38
De Drentse Hoek	Oosterhesselenstraat 586	2545 SL	366 15 15
Erasmus	Ambachtsgaarde 1	2542 ED	309 70 73
Het Galjoen	Anna Blamanplein 15	2525 ZV	380 34 16
Galvanischool	Galvanistraat 43	2517 RA	360 74 95
De Gelderlandschool	Nijkerklaan 9-11	2573 BA	345 93 07
Helen Parkhurst	Baambruggestraat 2	2546 SK	366 44 93
Houtrust	Nachtegaalplein 19A	2566 JP	364 75 49
Houtwijk	Mari Andriessenstraat 42	2552 KN	397 40 03
Jan Ligthart	Slicherstraat 5-7-9	2515 GE	389 04 42
De Kameleon	Ketelstraat 101	2516 VN	415 25 31
De Kleine Keizer	Alphons Diepenbrockhof 79	2551 KK	397 28 32
De Kleine Wereld	Van Ruysbroekstraat 7	2531 VP	402 01 88
De Klimop	Cartesiusstraat 2-4	2562 SK	365 40 86
OBS Max Velthuijs	Da Costastraat 40	2513 RP	365 50 10
De Leeuwerikhoeve	Walenburg 25	2591 BR	385 65 63
Maria Montessorischool	Zevenwoudenlaan 197	2548 NT	309 93 35
De Notenkraker	Eksterhof 2	2496 HS	015-3106060
Van Ostadeschool	V. Ostadestraat 245	2526 EV	380 67 73
P.C. Hooftschool	Escampiaan 65	2547 GA	323 62 32
Prins Willem Alexander	Laakweg 199	2521 SG	399 18 68
Prinses Catharina-Amalia	Cicerostrook 9	2493 ZL	301 95 86
Prinses Marijke	Abraham van Beijerenstraat 1c	2525 TA	388 40 35
De La Reyschool	De La Reyweg 212	2571 GH	361 70 17
De Spoorzoeker	Busken Huetstraat 22-24	2524 TT	394 49 97
De Springbok	Pretoriusstraat 123	2571 VD	345 86 05
De Startbaan	Böttgerwater 21	2497 ZJ	390 65 64

School	Locatie	Postcode	Telefoon
Het Startpunt	Suze Robertsonstraat 103	2526 WS	380 39 35
De Tweemaster	Tesselsestraat 75a	2583 JH	355 86 19
Montessorischool Valkenbos	Cederstraat 29	2565 JM	360 03 77
De Vijver (Dalton)	Kikkerbeetlaan 27	2548 WJ	396 75 88
De Vlierboom	Vlierboomstraat 364-366	2564 JJ	323 12 15
Het Volle Leven	Rijslag 21	2587 BB	355 84 54
De Voorsprong	Ruysdaelstraat 11	2525 AA	380 51 57
Waterland (Dalton)	Eendenplein 1	2492 NZ	327 83 35
Dr. Willem Drees	Bresterstraat 15	2523 XC	393 76 89
De Wissel	Steenwijklaan10	2541 RL	366 36 06
De Zonnebloem	Hyacinthweg 5	2565 RE	325 15 03
Zuidwal	Zuidwal 47, Postadres Lepelstr. 6	2512 CW	363 36 50

SBO	Locatie	Postcode	Telefoon
De Bonte Vlinder	Aucubastraat 3	2565 XD	363 45 09
De Haagse Beek	Bentelostraat 59	2545 NT	323 72 34
P.H. Schreuderschool	Hendrick Goltziustraat 5	2526 LL	380 09 42

WEC	Locatie	Postcode	Telefoon
Eerste Nederlandse Buitenschool	Beresteinlaan 629	2542 JR	355 66 31
Inspecteur W.P. Blokpoelschool	Haardstede 1	2543 VS	321 14 59
Strandwacht,Sch verb. a/h Ped. Instituut	Paddepad 8	2554 HZ	325 40 02
De Piramide	Melis Stokelaan 1189	2541 GA	366 65 87
Inspecteur S. de Vriesschool	Heliotrooplaan 35	2555 MA	448 31 30

Bestuurskantoor	Locatie	Postcode	Telefoon
Bestuurskantoor De Haagse Scholen	Johanna Westerdijkplein 1	2521 EN	070-30 65 200
www.dehaagsescholen.nl			
info.dehaagsescholen.nl			

VERKLARING AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.
BAPO	Bevordering Arbeidsparticipatie Ouderen.
BRON	Basisregistratie Onderwijs.
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst.
CvB	College van Bestuur.
DHS	De Haagse Scholen.
GMR	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.
Fte	Fulltime equivalent; rekeneenheid voor omvang dienstverband.
HCO	Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding.
HOSO	Haags Openbaar Speciaal (basis) Onderwijs; samenwerkings- en overlegplatform voor de S(B)O-scholen die onder het bestuur van De Haagse Scholen vallen.
HEA	Haagse Educatieve Agenda.
HRM	Human Resource Management; personeelsbeleid.
ICT	Informatie en communicatietechnologie.
IKC	Integraal Kind Centrum; een voorziening voor kinderen van 0 tot 12 jaar, waar zij gedurende de hele dag komen om te leren, spelen, ontwikkelen en te ontmoeten en waarbij alle ontwikkelingsterreinen van kinderen aan bod komen.
IP	Internet Protocol; wordt gebruikt in IP-adres, een nummer waarin computers die verbinding hebben met het internet kunnen worden geïdentificeerd.
LGC	Landelijke Geschillencommissie.
LKC	Landelijke Klachtencommissie.
Master	SEN Masteropleiding Special Educational Needs.
Mebit	Master of Evidence Based Innovation in Teaching.
MIP	Meerjareninvesteringsplanning.
MOP	Meerjarenonderhoudsplanning.
MR	Medezeggenschapsraad.
MSI	Mijnschoolinfo; digitaal communicatieplatform voor ouders/leerlingen en scholen.
NPDL	New Pedagogies for Deep Learning; internationaal onderwijsinnovatieproject.
OCW	Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.
OSO	Overstap Service Onderwijs; applicatie voor digitale uitwisseling van gegevens als een leerling van school verandert.
Pabo	Pedagogische Academie voor basisonderwijs; opleiding voor leerkracht basisonderwijs.
PKO	Periodiek Kwaliteitsonderzoek (door de onderwijsinspectie).
PO	Primair Onderwijs.
PO-Platform	Samenwerkingsverband van de gezamenlijke schoolbesturen PO in Den Haag.
PO-Raad	Brancheorganisatie voor PO.
RvT	Raad van Toezicht.
SBO	Speciaal Basisonderwijs.
SO	Speciaal Onderwijs.
SPPOH	Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden; Samenwerkingsverband voor het PO in de gemeenten Den Haag, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg.
SWV	Samenwerkingsverband.
VO	Voortgezet Onderwijs.
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs.
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie.

VERKLARENDE WOORDENLIJST BIJ JAARREKENING EN HOOFDSTUK BEDRIJFSVOERING

De kapitalisatiefactor	Het balanstotaal gedeeld door de totale baten van de staat van baten en lasten (incl. de financiële baten).
Rentabiliteit	Exploitatieresultaat gedeeld door de totale baten.
Solvabiliteit	Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen (balanstotaal).
Liquiditeit	De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen en vorderingen) en de kortlopende schulden.
Weerstandsvermogen	Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten.
Huisvestingsratio	De huisvestingslasten gedeeld door de totale lasten.

Colofon

© 2019 De Haagse Scholen

Fotograaf: Bart van Vliet

De Haagse Scholen

Stichting voor primair en speciaal openbaar onderwijs

Post-/retouradres

Postbus 61454, 2506 AL Den Haag

Bezoekadres

T 070 - 30 65 200

F 070 - 30 65 201

info@dehaagsecholen.nl

www.dehaagsecholen.nl

De Haagse
Scholen

